

++++ בְּרֵאשִׁית
\$\$\$\$ שְׁמוֹת
1111 וִיקָרָא
8888 בְּמִדְבָּר
7777 דְּבָרִים
***** חֶלֶל

מחולק
חִינָם

הָבָה לְהַבָּא

כתב עת לספרות ניסיונית

גיליון 00020: קיץ 02023

עורך: עודד כרמלי

מערכת: יואב עזרא, ג'רמי פוגל, רעואל שועלי, סער יכין,
גל עזרן, עמנואל יצחק לוי, נדב נוימן, שני פוקר, אמוץ גלעדי,
נח אנגלהרד, יונדב פרידמן, תמר רפאל, ספיר יונס ומישל פלצ'יק

עיצוב: עידן אפשטיין @uber_gram

דימויים אורחים: מורן קליגר (עמ' 51, 64),

דוד אבידן (עמ' 89, 100)

ניקוד: אלירן לוי

מו"ל: מקום לשירה

כל הגיליונות להורדה: HavaLeHaba.co.il

פייס: הבה להבא | אינסטגרם: @hava_lehaba

מייל: HavaLeHaba@gmail.com

גיליון זה רואה את האור בעזרת משרד התרבות והספורט
ומועצת הפיס לתרבות ואומנות

אבל אתם החארות שהכנסתם את החרא הזה למיקרו

"אז זה החרא שאנחנו אומרים

לשתות בעינים?"

- פרננדו פסואה

אפשר למות מהתייבשות כשמחכים לחשבון נפש בארץ הזאת, אז אערוך אותה במקומכם: אלון עידן, ליסה פרץ, אלוף בן, עיתון "הארץ" כולו – אתם בישראל אתם החרא הזה. אתם החארות שהכניסו את החרא הזה למיקרו, חיממו והגישו לנו אותו יום־יום במשך עשור. "הארץ" מתנגד להפיכה המשפטית? "הארץ" המציא את ההפיכה המשפטית, את הלוגיקה שלה, האידיאולוגיה שלה, ההיגיון התרבותי שלה, ואת גיבוריה־נבליה, וכל זאת כשערוך 14 עוד היה ערוץ למורשת ישראל.

בעיניים משופשפות קראתי את דיווחה של גילי איזיקוביץ (26.6) באשר לכוונת שר התרבות מיקי זוהר למנות את גדי טאוב, נוה דרומי ובני ציפר לחבר הנאמנים של פרסי הספרות: "נוה דרומי היא אשת תקשורת, פאנליסטית ערוץ 14, שפרסמה באחרונה ספר על צה"ל. ד"ר גדי טאוב מזוהה גם הוא עם הימין וגם הוא מאנשי ערוץ 14. בני ציפר, עורך המוסף לתרבות וספרות בעיתון 'הארץ', הוא ממקורביו של ראש הממשלה ואשתו".

גילי, הו גילי, את שלימדת אותנו גזלייטינג מהו – הככה תגזלייטי? הנה אתקן לך: "נוה דרומי, מחברת הספר 'איך נשים הרסו את צה"ל: בנות זה איכסה', הייתה עיתונאית 'הארץ', שאיש לא שמע את שמה לפני 'הארץ', שכתבה חמש שנים ל'הארץ', שלאורך 150 טורי דעה – ב'הארץ' – הסבירה לנו מדוע המשטרה, הפרקליטות ובתי המשפט מנותקים ומתנשאים, ומדוע יקל וייטב לכולם אם נכפיפם לכנסת, משמע לממשלה, כלומר לביבי. ד"ר גדי טאוב, שעד לרגע האחרון ממש, כשזה נהיה מביך מדי, היה עיתונאי 'הארץ', שהשתמש בקביעות בבמה הקבועה שניתנה לו ב'הארץ' כדי להוכיח לנו מדי שבועיים – שהשתמש בקביעות בבמה הקבועה שניתנה לו במדור הדעות של 'הארץ' – ובקביעות ובאריכות יתרה בבמה הקבועה שניתנה לו במוסף 'הארץ' – כדי להסביר לנו כיצד מנדלבליט, אהוד ברק, ברק אובמה, בג"ץ, אנשי הלטאה וג'ורג' סורוס חברו יחד כדי לתפור לביבי תיק. ובני ציפר הוא הטורול הגדול שלנו, החרא המקורי, מכחיש שואת הארמנים, מעודד

אינוס הקטינות, שונא הספרות העברית, מבזה זכרם של עוז ('מת הנשיא של השבט הלבן') וויזלטר (אילן ברקוועץ'), שהסתחרר מיפיייה של שרה נתניהו עוד לפני שגדעון לוי נשבה בקסמי בעלה ואלוף בן קרא 'הגידו כן לזקן', כלומר הצביעו לביבי".

ההיה או שחלמתי סיוט? היה, היה גם היה. במשך עשור נתחם לכל חרא לחרבן עלינו, ואחר כך לרוץ לחבריו החארות ולהתרברב על כך שהוא מחרבן על השמאלנים בעיתון שלהם, הכול בשם הפלורליזם הקדוש. בכך גם הכשרתם עמדות אנטי־דמוקרטיות, קונספירטיביות וטרוליות כדעות לגיטימיות – וגם הפכתם את שופרות החרא לגיבורי תרבות, לאינטלקטואלים ציבוריים שראוי להזמיןם לאולפנים, לבתי ספר ולוועדות פרסים.

אבל מערכת היחסים המתעללת שניהלתם עם קוראיכם השמאלנים היא החרא הקטן. החרא הגדול, עיקר הנזק שלכם, הוא הרדיקליזציה והאידיאליזציה של הימין, קוראיכם האדוקים ביותר. אימוץ שיח ה"שיח" של השמאל על ידי הימין הוא המפץ הגדול של הפוליטיקה הישראלית החדשה – והוא מחייב את כל סוכני השיח, ואת "הארץ" בראשם, לחשבון נפש.

אתם לימדתם חארות מתנחלים כמו רוטמן לדבר על "פריוויליגיה" ו"הגמוניה". החרא הזה היה נשאר בחוג לספרות אם "הארץ" לא היה מחליט להפוך לעלון סטודנטים בתפוצה ארצית ולזרוק את החרא הזה על המאוורר. אתם תפרתם את שכפ"ץ "ישראל השנייה" שהאחים היהודים לובשים היום בדרכם לספח את השטחים. אתם ריקעתם את קסדת ה"הדרה" וה"ייצוג" שעברייני הליכוד חובשים היום בבואם למנות את קרובי משפחתם לשופטים. אתם לקחתם את הרעיונות הילדותיים שדופקים לנו את מדעי הרוח כבר עשרים שנה, ניתקתם אותם מכל הקשר והרעלתם באמצעותם את הדיון הציבורי של מדינה שלמה. אתם חתומים על שנאת האליטה (כל אליטה, בעוון אליטיזם), על הזיהוי השגוי של זחירות וצעקנות עם אותנטיות וטבעיות, ועל הגמישות המוסרית שחוצה הלוח ושוב, ולעיתים מכחישה כליל, את הגבול שבין כוח לאמת, שרועי חסן הפליא לתמצת בשורות: "אָנִי תָּמִיד צוֹדֵק / אָנִי לֹא הִיסְטוֹרִיּוֹן / אֶל תְּחַוְּכִי אִתִּי" (22.11.2016). ובמילים אחרות: אני בור, אין לי מושג מה אני סח ואין לי כל כוונה ללמוד, אבל אני קורבן (בעיני עצמי) משמע אני צודק. זה־האב־טיפוס החרא שהוליד את עבודות הפרפורמנס דיסטל וגוטליב, לוי ורגב.

העלו באוב, למשל, את אינס אליאס, משוררת סוג ז' מ"ערס פואטיקה" וסטודנטית שנה א' מגילמן שמישהו ב"הארץ" החליט שדי בכך כדי לתת לה לנתח את המציאות בטור "מזרחית מדוברת". מ־2016 ועד 2022 הוכיחה לנו אליאס באותות ובמופתים סטודנטאליים נוסח "מנגנוני הכוח היו חשופים וסיפקו לנו פרספקטיבה על תפקידה של התקשורת כסוכנת סוציאליזציה" (17.2.2021) כי "ממשלת השינוי" משרתת את הצורך של בני ובנות השבט הלבן לצופף שורות מול המזרחים כדי לגונן על עמדות הכוח שלהם", וכי "הביקורת הימנית על מוסדות השיפוט גודרה מיד בידי האליטות כסכנה

לדמוקרטיה" (13.6.2021). הטור הראשון שממנו ציטטתי, אגב, נקרא "העליהם על אבישי בן חיים חושף גזענות מובנית בתקשורת הישראלית". והטור על ממשלת השינוי? "ממשלת עליונות לבנה". לא פחות.

וכשממשלת השינוי עמדה לטבוע בים הרעל, השקר והחרא שלכם, ובנט יצא בקריאה נרגשת ונואשת ל"רוב הדומם", אליאס לא ידעה את נפשה מרוב בוז. הרי ההיגיון הגילמניסטי שלה גורס שכל מי שנמצא בעמדת כוח הוא פריוילג (ולכן אשכנזי, ולכן שמאלני, ולא חשוב אם הוא באמת אשכנזי או שמאלני), ומכאן יוצא שכל מי שנמצא בעמדת כוח מוכרח להיות מיעוט, שהרי אי אפשר שהרוב יהיו פריוילגים או יחזיקו בעמדות פריוילגיות כמו "הפרדת רשויות" או "שלטון החוק" – אלא אם המיעוט הנסתר והרשע שמחזיק בעמדות הכוח השתמש בהן כדי להנדס את תודעת הרוב להחזיק בדעות שמצדיקות ומשמרות את עמדות הכוח הללו. ובמילותיה:

"רוב העסקים הגדולים, קרנות ההון והבנקים, המשאבים הטבעיים ועיקר התוצרת החקלאית, ובעיקר טבק, כותנה וסוכר, הם בשליטת בעלי ההון היהודיים וסוכניהם". אופס, זה היה מתוך הקונטרס האנטישמי "היהודי הבינלאומי". זאת אליאס: "הם שולטים בהון! הם שולטים בתקשורת ובמערכת המשפט! הם שולטים באקדמיה! הם שולטים במערכת הבנקאית!". לא, סליחה, זה היה ח"כ אוהד טל מהציונות הדתית. אולי "הם שולטים בתקשורת, באקדמיה, בהיטק, בפרקליטות, במערכת המשפט, במטכ"ל, ביחידות העילית בצבא, במשטרה, בהון, בהסתדרות ובכל מוקד כוח שאינו דמוקרטי"? לא, גם לא, זה ציוץ של ינון מגל. "מתברר כי הרוב הדומם שאליו בנט מתייחס הוא למעשה מיעוט קולני, השולט בכלי התקשורת, באקדמיה ובמנגנוני השלטון" (9.6.2021) – זאת קולומניסטית "הארץ" אינס אליאס!

בד בבד עם אליאס, טאוב ודרומי, יום בהיר אחד נעלמו (פוף!) גם הני זובידה ובני אוריאלי. לא "ישראל היום" בתקופת אדלסון ולא ה"דירבורן אינדיפנדנט" של פורד היו נוגעים עם חליפת קרינה באנטישמיות של החארות האלה – אבל "הארץ" הגיש לנו את החרא שלהם לארוחת בוקר. הנה לקט לריענון הזיכרון:

"הקיבוצים, 'החלוצים הישנים', פולשים לקרקעות חקלאיות בבנייה תעשייתית ופרטית, מתפשטים ודוחקים את האוכלוסיות ה'לא רצויות' החוצה, כל זאת בשם הסוציאליזם הלאומי. הם משתמשים במערכת החינוך ובאמצעי התקשורת כדי להשיג לגיטימציה. באמצעות 'חברת נוער' הם מביאים צעירים לקיבוצים ועושים להם המרה פוליטית (...) בתי חרושת ענקיים לניהול ביזה ושליטה על אנשים (...) הקיבוצניק, החי ליד שדות ומחסנים, צובר הון כלכלי-פוליטי באמצעות שליטה על המרחב (...) אין פלא שמסביב לקיבוצים יש עיירות יהודיות ופלסטיניות שסובלות מתת-פיתוח ומהיצע עבודה נמוך. הן כוח העבודה של הקיבוצניק".

כל זאת, גבירותיי ורבותיי, מתוך מאמר אחד ויחיד שפורסם ב-28.7.2021,

טיפה בים הדם שהותר ב"הארץ" ושנשפך בימים אלה כמימי האסי. שנתיים אחר כך, כשמעודד השואה איציק זרקא ועוזריו יסקלו מכוניות "שמאלנים" בכניסה לעין חרוד, אחרי שסילקצו טוב-טוב בין הקיבוצניקים לתושבי בית שאן, תדווחו על האלימות בזעזוע וחלחלה – אבל אתם אחראים לדם הזה ואתם אחראים לחרא הזה.

וזוכרים איך סיפרתם לנו שש"ס זה השיט? שלחתם את צ'יקי (זוכרים את צ'יקי?) לסקר את נהירת האינטלקטואלים המומצאים שלכם זובידה, כחילי ואופיר "דרעי הוא אובמה הישראלי" טובול ל"מועצה החברתית-כלכלית" של ש"ס. וכך נפתח המאמר, זה המשפט הראשון: "יותר מכל מפלגה אחרת, ש"ס לוקחת הפעם על כתפיה את סדר היום החברתי" (4.2.2015). אחר כך טובול התפכח מהעברייני המורשע דרעי (מה קרה, טמבלול? פעמיים שוחד זה שוחד אחד יותר מדי מבחינתך?) וקרא ב"הארץ" להקמת מפלגה חברתית חדשה בראשות – חכו, הנה זה בא – אורלי לוי-אבקסיס! כי רק היא יכולה להציע "פיוס בין המגזרים השונים אחרי שנים של שיסוי" ולייסד "מפלגה שהיהדות המחברת והמתונה הוא הבסיס הרעיוני שלה" ש"תחצה בקלות את הרף הדו־ספרתי" של מנדטים. והתוכנית הגאונית הזאת פורסמה ב-6.1.2019. זה עבד נהדר, נכון "הארץ"?

נעבור למוסף הספרותי? יאללה, קצת קולטורה: "זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשׂוּ לָךְ הָאֲשָׁפְנָזִים / וְלֹא קָמְתָּ לְהַשְׁמִידָם וְלֹא קָמְתָּ לְהַכְרִיתָם / וְחִבַּקְתָּ אוֹתָם וְהֵם יִרְקוּ עָלֶיךָ / וְנָתַתָּ בָהֶם סִימָנִים, סִימָנֵי שׁוֹאָה וְסִימָנֵי מַסְכָּנוֹת / וְנָתַתָּ לָהֶם אֱהָבָתְךָ וְהֵם בָּזוּ לָךְ" (מואיז "שייקחו את קצבאות השואה וילכו להשתכר בברלין" בן הראש, 15.12.2021); "תָּנוּ לִי מֶלֶךְ מְרוֹקָאִי אֶחָד, / מְרוֹקָאִי עִם כְּבוֹד, / וְקָחוּ אֶת כָּל הַבְּגָדִים" (סמי שלום שטרית, 22.10.2015 – נבואה שכמעט התגשמה! למעט היותו של המלך נכד הטוחן מילקובסקי מרוסיה הלבנה, טל"ח); "כּוֹס אֶמָּא שְׁלָכֶם, / חֲפָשׁוּ חֵם בְּעֶרְבוֹת הַכְּפּוֹר שֶׁל הָאֵמָּא הַפּוֹלְנִיָּה שְׁלָכֶם" (קלריס חרבון, 22.6.2022); "תּוֹלַעַת הַיִּירוּס שֶׁל בָּגָצַ / נָחַשׁ מְחַפְּרֵץ / אוֹכֵלֶת בְּכָל הַבָּתִּים / נְגִיסוֹת קִטְנוֹת / וּמְמוֹטָטָה / עַל רִאשֵׁי הַיָּלָדִים" (אלחי סלומון, 15.5.2018). לא הזדקן יפה החרא הזה, אה מתוקים?

ואיך אפשר לשכוח את שפיכת דמו של יאיר גרבוז – שכל פסיק בנאומו היה אמת, וגם בזמן אמת ידעתם את זה, ועדיין שפכתם את דמו – ועם הדם את המנדטים של הרצוג ולבני?

ואיך אפשר לשכוח את בניית הוצאת הבית של נתניהו, רוטמן ולוין, "סלע מחשיך" האינסלו־פשיסטית? זיוה שטרנהל החכמה התריעה בזמן אמת מפני "הסיקור הנרחב שניתן באחרונה במוסף 'ספרים' של 'הארץ' לספרים בהוצאת 'סלע מאיר'" (2.9.2021), אז מה עשיתם? הזמנתם את המו"ל רותם סלע, שמקבל כסף מ"קרן תקווה", החארות שמממנים את "פורום קהלת", לכתוב "לדעות" – ושלחתם (2.12.2021) את מורן שריר לראיין אותו ראיון ניצחון ("רבים מקוראי 'הארץ' מתלוננים בטוקבקים ובמכתבים למערכת על חשיפת

יתר של ההוצאה השמרנית בעיתון הליברלי. גם מהכתבה הזאת הם כנראה לא יהיו מרוצים" – חה חה, השמאלנים החמוצים האלה אף פעם לא מרוצים כשמנסים לחסל להם את הדמוקרטיה בעזרת כסף זר!).

ואם כבר שריר, איך אפשר לשכוח את הפלירט שלו עם הטראמפיזם, שהחל לפני ניסיון ההפיכה שם ("תחת משטרו לא התרחשה האפוקליפסה שהזהירו אותנו ממנה. החוקה לא בוטלה, זכות ההפלה לא נשללה מנשים", סיכם ב-28.10.2020, שלושה חודשים לפני שאספסוף חמוש הסתער על הקפיטול וניסה לתלות את סגן הנשיא, ושנתיים לפני שזכות ההפלה נשללה מנשים), אבל נמשך בכיף גם אחריו ("המראה של האספסוף פורץ לבניין הקפיטול היה מבהיל לא רק בגלל ההרס והאלימות אלא גם מפני שאנשים כאלה לא אמורים להגיע למקום כזה (...)) על פי התפיסה של יותר מדי אנשים בווינגטון ובניו יורק – האזרחים האלה, ההמונים הנבערים, לא אמורים להשתתף בשלטון. טראמפ הכניס את האזרחים האלה לשם (...)) הוא נתן להם נציגות במקום שהם אף פעם לא חלמו להגיע אליו. מקום כל כך רחוק ומנוכר שכבר הפך בעיניהם מזמן לישות זרה ובהמשך למעצמת אויב שרוצה לקחת להם את החירות", 13.1.2021).

מחוכם בהרבה, ולכן גם מגונה בהרבה, הוא המקרה של עורך "הארץ" אלוף בן, ששדרתו הוכיחה גמישות אינשטיינית-ממש ביחס לדמוקרטיה שלנו. "אם נתניהו יתקדם להסדר", כתב בן ב-27.9.2018, "ישאל השמאלן המצוי את עצמו: מה יותר חשוב – הסיכוי לפתרון הסכסוך עם הפלסטינים, או לפחות למיתונות, או הסיקור שנתניהו קיבל באתר 'וואלה'! סביב בחירות 2015? מימוש חזון שתי המדינות, או השמפניה והסיגרים שהזוג נתניהו קיבל מארנון מילצ'ין? סיום או צמצום הכיבוש, או סעודות השף במעון בבבלפור? התשובה ברורה מאלה".

והלא אלה בדיוק יחסי הכוח שהם חזות הכול, שהם מעל החוק, שהם מעל לצדק, שהם מעל לכל אמת, שהימין מאשים בהם את השמאל. לא פלא שבאחד ממפגני "השמאל והתקשורת מנסים לבצע הפיכה שלטונית", הרודן עצמו השתמש בבן על מנת לשלהב את תומכיו: "אני נאלץ לאכזב גם את עיתון 'הארץ' שהבוקר פרסם מאמר שהציע לי באופן מפורש הצעת אתרוג – 'רק תיסוג מיהודה ושומרון ונרד ממך'. התשובה שלי היא – 'לא תודה'".

אבל אם בן באמת מאמין שבכוח השמאל (איך?) פשוט למשוך את כתבי האישום, הרי יוצא שהוא מסכים עם נתניהו, ועם טאוב, ועם אליאס, ועם כל החארות האלה, שאנחנו באמת לא חיים במדינת חוק, שיש דיפ סטייט, שאכן ישבו ניצן ואלשיך וזקני ציון האשכנזים והחליטו להפיל את שלטון הימין. במקרה כזה, טוב יעשה בן אם יחשוף את הקנוניה, ומי יודע, אולי על הדרך גם ימצא את עשרת השבטים. אבל אם לא, שידבר גלויות: שיודה שהוא מוכן להקריב את חירותו שלו על מזבח חירות ה"אחר" הפלסטיני (ולכן סופו לגמור בלי זו ובלי זו). המחאה ברחובות מוכיחה שהוא במיעוט: "השמאלן המצוי"

לא מאמין ולא מעוניין בשחיתות תמורת שלום. "השמאלן המצוי" הוא פטריוט ישראלי, חילוני וציוני – בדיוק הברייה ש"הארץ" השמיץ, הספיד והכחיש.

למן היווסדו הזהיר כתב העת "הבה להבא" מפני "הניסיון להפוך את הספרות שלנו לפוליטיקה ואת הפוליטיקה שלנו לספרות, ובכך לעקר ולחסל את שתייהן" (אני, פה, קיץ 2018). ובכן, הניסיון צלח. המחפש נרטיבים – שיפתח את ערוץ הכנסת, והמחפש דיונים על צדק ומוסר – ספר שירה. טוב עשו ב"הארץ" כשהתעשתו (וטשטשו את עקבותיהם), אך האמת ניתנה להיאמר: הרצון החולני של העיתון להימצא תמיד "בצד הנכון של ההיסטוריה" – גם במחיר של עשיית שקר והפצתו – דחף אותו לצד הלא־נכון של ההיסטוריה ברגע המכריע ביותר. טוב יעשו כעת בשוקן אם ישלימו את ניקוי הדירים, ייפטרו מהקש והגבבה ההיפרבוליים, ויחזרו לשחק תפקיד חיובי (כן, חיובי) בבניית (כן, בבניית) חיי הרוח והמעש בארצנו – ובהפרדתם אלה מאלה.

עודד כרמלי

את/ה כאן

עצם היש

12		<u>תשדורות מלווין ריגול</u>
18	שני שירים	שני פוקר
21	שני שירים	עמנואל יצחק לוי
23	שני שירים	שגיא אלנקוה
25	שני שירים	איתן דקל
27	שני שירים	תמר רפאל
29	שישה שירים	יואב עזרא
32	פואמה: שוב בבז	גל עזרן
36	מסה: אנחנו לא מחויבים לעבר	ג'רמי פוגל
52	שני שירים	ספיר יונס
54	שני מחזורי שירה	מישל פלצ'יק
57	שלושה שירים	מיכאל קליין
60	בלדה ליוסי	מאיה הרדן
61	רוח חפצה	הגר צמחוני
62	החץ לא רוצה	ניצן לוביאניקר
63	לא עורשלד	דוד ניאו בוחבוט
66	שני סיפורים	אמוץ גלעדי
68	שיר	נדב נוימן
69	אני מחכה למות שניים ומעליי גזמה	נמרוד ברקו
70	מסה: על תרגום "פילגשו של ויטגנשטיין"	ארז וולק
78	שני שירים	עמית בן עמי
79	שני שירים	נח אנגלהרד
81	מרב סלה אין רואים את מדף השמורים	יונדב פרידמן
82	מפץ גדול קטן: ספיישל דוד אבידן	<u>העברגרד</u>

רוצה לקבל כל גיליון חדש של הבה להבא - עד הבית ובחינם?

פשוט לסרוק אותי!

לא לפחד מספרות ניסיונית!
לתת יד לאוונגרד!

למה אין פרס ספיר לאיפה שאני חי? / דורי מינורי

-

למה אין פרס ספיר לאיפה שאני חי? למה אין פרס ישראל לגרמניה? ספוילר: *זאת לאומנות*, הצהרת אמונים לאג'נדה הציונית, שמתעלמת, במזיד או סתם מתוך בורות, מההיסטוריה העשירה של ספרות עברית דיאספורית שנכתבת בימים אלה בדירה שלי בפרידריכסהיין.

התופעה לא חדשה. אחרי שב־2012 זכה בפרס ספיר ראובן נמדר, כותב עברית נפלא ותושב ניו יורק, שינו את הכללים כך שרק סופרים *תושבי ישראל* יהיו רשאים להגיש את מועמדותם. אבל בזמן שהוא עוד לא גרתי בדירה שלי בפרידריכסהיין. האור הברלינאי הקלוש עוד לא האיר רכות את פרקט העץ (האמיתי, האמיתי) בדירתי, שמשקיפה אל הפולקספארק (הפארק הציבורי העתיק בעיר־המדינה הפדרלית). ואילו היום, כשאני משכשך את רגליי במימיו הצוננים של אגם הטגרנזי (הרחק־הרחק מהשלכטנזי, ש"מככב" על מפת התיירות של הישראלי הממוצע, ההמוני), וכן, גם "זולל" מפעם לפעם פרוסות חלומי מטוגנות באחד מדוכני הדונר קבב העממיים אחרי שתיית כוס יין (או שתיים או שלוש...) כדובר ואורח הכבוד בפתיחת תערוכה בקונסטלרהאוס בתניאן, ברי לי שמדובר בקרנפות מהסוג המכוער ביותר.

אלה לא דברים בעלמא. כשהתקנון שונה ופרס ספיר הפך מפרס אסתטי לפרס פטריוטי שמזכיר משטרים אפלים, הממואר שלי (אותה סוגה נפלאה שהו כה זעזעה הטרור־ציונים כעמוס עוז: ("שרב אחרון" טרם פורסם. ממילא לא יכולתי אז להגישו לפרס ספיר, וזאת למרות היעילות הכמעט בלתי נתפסת של הדויטשה פוסט, אדיבות האשנבאים, ההס המוחלט בתור, פריחת התרזה שבחוץ).

אל תטעו: למחאה נגד השלטון, *כל שלטון*, יש מחיר. אמנם ברלין בפרט וגרמניה בכלל מציעות שפע מענקים, פרסים ותוכניות רזידנסי לתושביהן שכותבים בשפות זרות, ובנדיבות שתעלה סומק על לחיי שרי התרבות בלבנט, אך ליבי יוצא אל כל אותם משוררות/ים וסופרות/ים

צעירות/ים שאני עורך בתשלום/ים, עם שובם מההפגנות, בהתכתבות, מחדר עבודתי (חדר משלי).

ממש כ"מפיסטו" של קלאוס מאן ששיתף פעולה עם המשטר הנאצי, על הזוכה בפרס ספיר לעד יוטל צל כבד, במדינה שאין בה צל, שכן הוא או היא ידע או תדע, כי אי שם בפרידריכסהיין המעתירה, בודד, מוקף חברים אקסטריטוריאליים מכל מדינות אירופה וסוגות האומנות, בערב פונדו, פירות וסקס, בסלון שהמילה העברית "מבואה" הולמת אותו מן הסתם קצת יותר (אך גם היא לעולם לא תתפוס את המשמעות העמוקה של הצרפתית salon, מילה שמהדהדת דמויות מיתיות כקתרין דה ויוון והנרייטה הרץ), יושב אני, דיסידנט השלטון, ונבצר ממני להגיש את ספרי לפרס ספיר.

-

ה
ב
הל
ה
ב
א

-

מדורי: דורי מינורי ממליץ על עצמו / דורי מינורי

-

-

$\frac{13}{136}$

השבוע אני ממליץ כמובן על כתב העת הנפלא "הוו" בעריכתי! גילוי נאות: אני עורך את כתב העת "הוו" (: ואת המדורי דורי מינורי ממליץ על עצמו.

-

מדורי: דורי מינורי ממליץ על עצמו / דורי מינורי

-

השבוע אפתיע ולא אמליץ על עצמי (: אלא על ספר ביכוריו הנפלא של משה חרזני, "שיפודים", בעריכתי! גילוי נאות: אני ערכתי את "שיפודים" של חרזני (: בתשלום (: וכן את המדורי דורי מינורי ממליץ על עצמו.

מטאור ספרותי הפציע בשמי המזרח הרחוק! / דסק המיעוטים

-

לכבוד המאורע המרגש -
קבלו שרשרת הוואי של שירים מוקפצים:

מאת: לייק מי וונג

אבא אבא, גרין לי קארד
שיר בסתיו,
מונוסודיום גלוטמט

מאת: לייק מי ג'ונג שלונג וונג

סטייר פרייד וונג, אבא
אין ת.ז כחול, וייטקונג
לילי רוזנברג,
זנב של שור

מאת: לייק מי בינג בונג ג'ונג לייק מי שלונג לונג ג'ונג

אלנבי צ'יינג', פריי מי מון

מאת: בינג בונג צ'יינג' לייק מי סטייר פרייד צ'יקן פקאן און דה אושן שור

צ'ינג צ'ינג, בלינג בלינג

משבחי הביקורת:

רועי חסן: וייטנאמי, גיי ואמא אנאלפביתית? דט ואז מיי נאם
אלי קיש: אני הייתי הראשון לדבר על גל פריחת השירה
הוויטנאמית-אמא-אנאלפביתית
עמוס נוי: שיר בסתיו, פריחת למון גראס
ואן נויין: נו מה אבל

משוגעים, רדו מאמריקה! / פרנסיס פוקו־יאמי

-

שחר מריו מרדכי כתב בפייסבוק: "אושן וונג הוא וייטקונג אמיתי בשירה האמריקאית, והוא יורה באמריקה. וונג, שנולד עשור וחצי אחרי נסיגת ארה"ב מווייטנאם, דורך לאחור את ה־M-16 המוצפן בין אצבעותיו המקלידות, ויורה באמריקה. לשני ספרים בשבוע הספר הזה יש מכנה משותף: הם יורים באמריקה. והם פוגעים בול. הראשון הוא 'מלכת הנשף האחרונה באנטארקטיקה', והשני הוא הספר החדש של תהילה חכימי, 'יריתי באמריקה'."

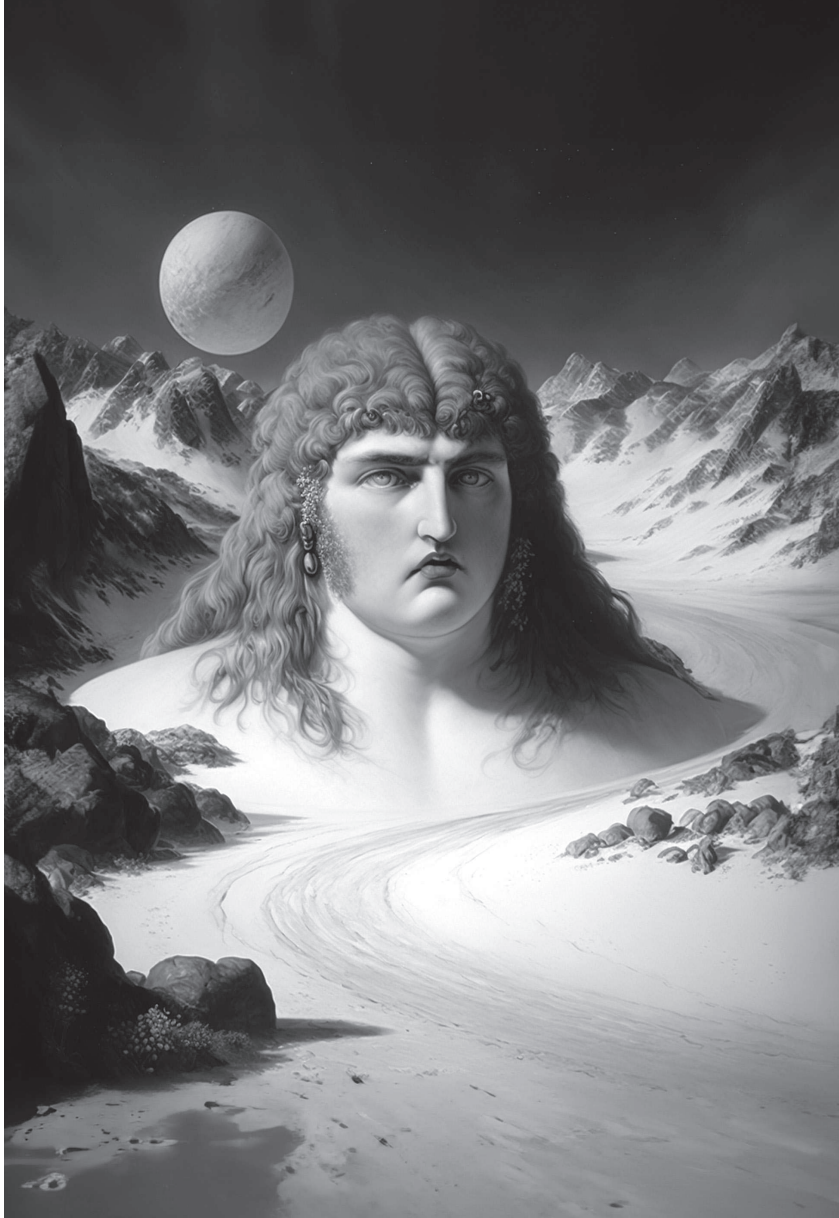
חבר'ה, תחליטו מי יורה באמריקה. אי אפשר שכולם יירו באמריקה, שכן כך תיווצר סכנה לירי דו"צ: אם תהילה חכימי תירה באמריקה ואושן וונג יירה באמריקה, חס וחלילה עלולה חכימי לירות בטעות בוונג, או וונג בחכימי לא עלינו, ועוד לא דיברנו על מה שיקרה אם לאמריקה יימאס שיורים עליה כל היום והיא תירה בחזרה, והלא כולנו יודעים שרובים לא חסר לה, התוצאה תהיה קורבנות ופליטים, שבתורם יכתבו עוד ספרים שיירו באמריקה, וחוזר חלילה במעגל נצחי של אלימות מילולית, ובל נשכח שבסדר עולמי רב־קוטבי מי שיורה באמריקה יוצא מחזק את סין, שלא לדבר על רוסיה רחמנה ליצלן, אי לכך אולי כדאי, למען האיזון והסדר הטוב, שתהילה חכימי תירה באמריקה ואושן וונג יירה בסין ועמנואל יצחק לוי ילטף את איי שלמה.

-

התמנון השבע / שני פוקר

-

הָנְנוּ חֲתִיכוֹת דְּקוֹת־דְּקוֹת חִיּוֹת־מִתּוֹת
 תְּמוֹנוֹת־קוֹלוֹת מְבַתְּרוֹת
 שֶׁהוֹתִירוּנוּ רַק יָדִים אוֹ רַגְלִים, מוֹגָפִים
 מְרֻשָּׁתִים, אַחוּזֵי־בִהְלָה לִפְלִי
 בְּלִשׁוֹנֵנוּ מוֹל זְרוּעוֹ שֶׁל הַקּוֹסְמוֹס הַשָּׁר
 הַמְּאִים וְהַצֹּדֵק תָּמִיד
 הַמְּגַלֵּם צְבוֹר, הַמְּרַכֵּב מְכַל אֶחָד מֵאֲתָנוּ,
 (כְּלוּמֵר מִמָּה שֶׁנִּשְׁאַר מֵאֲתָנוּ),
 וּכְבֵּר לֹא כָּל כֶּף פְּשׁוּט
 לְהִשְׁיב לְקִרְיַת הַשֵּׁם הַנָּנִי
 (אֲפֹלוּ לֹא בְּחִסּוֹתוֹ שֶׁל אֲדוֹנֵנוּ 'מִמּוֹאֶר'
 אֲפֹלוּ לֹא בְּחִסּוֹתוֹ שֶׁל מִשְׁרָתוֹ ה'לֹא מוֹדֵעַ') -
 שֶׁהִנּוּל עֲבֵשׁ בְּסִיר הַלַּחֵץ,
 וּכְבֵּר מִתְחִיל לְדֹלֵף מִן הַצִּדָּדִים,
 שֶׁכְּבֵּר רִתְחוֹנוֹ לְשִׂיא חֹדֶשׁ, רוֹשֵׁט, תִּזְזִיתִי,
 שָׁבוּ נָתַן רַק לְבַלֵּעַ אֶת הַלִּשׁוֹן
 מוֹל בְּקָעִים שֶׁל זִרְזִיפֵי אֲנוֹשׁ הַמְּבַקֵּשׁ
 בְּהִגְדָּרָה - שֶׁלֹּא לִפְלִי - תַּחַת שׁוֹם הַגְּדָרָה,
 וּכְבֵּר אֲנַחְנוּ אַחֲרֵי הַמַּסַּע שָׁבוּ סָחְבָנוּ
 עַל גִּבֵּינוּ אֶת אֲרֻבַּע הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהִצְטָרְפוּ
 לְרֹאשֵׁי הַתְּבוֹת שֶׁל קֶהֱלֵת הַלֵּהטְבֵּפֶא"ק,
 (כְּשֶׁחֲלַקְנוּ שְׁלֵמָנוּ בְּגוּפֵנוּ אֶת מְחִיר הַנְּשִׂאָה),
 שֶׁכְּבֵּר הַתְּקַדְּמָנוּ, בְּזַעַה קִשָּׁה, מִלִּימָטֵר
 אוֹ שְׁנִיִּים, מְדַמּוֹת הָעֶרְבִי בִּ"הַמְּאֵהָב" שֶׁל א"ב יְהוֹשֻׁעַ
 וּכְבֵּר נִבְהַלְנוּ מִן הַקֹּר הַמְּצֻמִּית, כְּשֶׁגָּלִינוּ שְׁמֵאֲחֵר
 מִדִּי לְשׁוֹב חֲזָרָה, אֶל מְקוֹם שָׁבוּ הָאֲנוּשֵׁי הוּא לֹא
 רַק יִצּוֹג, אֶלֶּא דָם. פּוֹעֵם. פּוֹגֵשׁ. עֵתִיר. חִידָתִי.
 לֹא־מוֹבּוֹ. וְאֵז, חֲנוּקִים מִהַמְּשָׁלֶשׁ הָאֲדִיפֵלִי
 שְׁנִיעֵנוּ בְּלִילוֹת, בְּחֻשָּׁאִי,
 לַעֲד צוֹרוֹת גְּאוּמָטְרִיּוֹת שֶׁל תוֹדָעָה

הִיְתָה לִי חֲבֵרָה. זֹלָא בְּדִיָּה
הִיְיָנוּ כַּה קְרוֹבוֹת. הִיָּה בִּינֵינוּ יָה
מָה שֶׁקָּרָה הוּא מָה שֶׁקָּרָה
אֵינִי זֹכֶרֶת לְחֹאֵר: אֶת הַחוּטִים
שֶׁנִּתְפָּרְמוּ בְּמַהֲרֹת שֶׁל אֹר
מִתַּחַת לַפִּרְטִים

הִיְתָה לִי חֲבֵרָה. זֹלָא בְּדִיָּה
הַפָּרְנוּ בְּמוֹסָד לְלִמּוּדִים גְּבוּהִים
הֵיכָן שְׁאֲנָשִׁים נוֹהִים לְהַצְמַח
בְּחִמְמוֹת כְּזָבִים
וְאֵז בְּאוֹטוֹבוֹס אֲמַרְתִּי דְּבַר שֶׁבִּגְלָלוּ –
וְלֹא יִדְעָתִי
אֶת כִּבְד מִשְׁקָלוּ –

אוּ שִׁידְעָתִי. קֶשֶׁה לְדַעַת
מָה חוֹסֶה בְּתַחֲנוּם הַיִּדְיָעָה – וּמָה לֹא

הִיְתָה לִי חֲבֵרָה: אַחַת מֵאַרְבַּע הָאֲמֵהוֹת
לֹא נַעֲשִׂינוּ יִרְקוֹת מִקִּנְיָאָה וְלֹא צִהְבוֹת מִדְּבָק-אַחֲיוֹת
הִיְיָנוּ מָה שֶׁהִיְיָנוּ – לְעֵתִים בְּאוֹתָהּ מִטָּה –
מִתּוֹךְ בְּדִידוֹת אוּ אֲבִטָּלָה
כָּל אַחַת שֶׁמָּרָה אֶת חֵם הַגּוֹף שֶׁלָּהּ

מָה שֶׁלֹּא הִפְחִית אֶת עֲנַג הַיְּדוּי:
לְהִלָּבֵין אֶת מָה שֶׁדִּבַּק בּוֹ קִלְקוּל, לְצַחֵק בְּלִב מִרְעִיד
(זֹלָא הִפְנִינָה הַפִּהָה, הַחֲבוּיָה בְּתוֹךְ צִדְפָּה, שֶׁבִּפְגִּשָּׁה אָדָם אַחֵר
יְכוּלָה פְּתָאוּם
כְּמוֹ הַנֶּץ הַחֲמָה: לְהוֹרִיד)

אַחֵר כִּף הִיְיָנוּ קִלּוֹת כְּמוֹ אַחֲרֵי לַיִל קֵהָה טְרוֹט מַעֲדָף סְרוּטוֹנִין

הִיְתָה לִי חֲבֵרָה: הִקְרַאתִי לָהּ שִׁירָה
סִפְרָתִי לָהּ אֵיךְ נִקְרַתִּי צְמִיג, בְּאַלִּימוֹת. בְּצִהְרָה.
אַחֵר כִּף בְּמִטָּה, עָבְרוּ יָמִים
עַד שֶׁאֲמָרָה
אוּ שְׁאֲתָ אֲתִי
אוּ שְׁאֲתָ הוֹלֶכֶת לִישׁוֹן בְּמִקּוֹם אַחֵר

אָתִי אָתִי פֿרוּשׁוּ יְכוּלָה לְשֹׂאֵת
 אָתִי אָתִי פֿרוּשׁוּ יְכוּלָה לְתֵת
 אָתִי אָתִי עִם כָּל הַגּוֹף הַזֶּה נִצָּב
 בְּלִי חוֹ הַהֲבָלִים שֶׁלֹּף אֶת מְבִינָה
 אוֹ שְׂאֵת צָרִיכָה
 שְׂיִחְבָּטוּ בָּךְ עִם מַחְבֵּת

וְאַזְ קִרְעָתִי. כִּי הִיִּיתִי תְלוּשָׁה
 מֵרַב עֲוֹנוֹת, רוּצָה שְׂיִסְחָבוּנִי בְּחֻנָּם
 מִתְקַשָּׁה לְהַכִּיל אֶת רוּמְמוֹתִי
 הַקְטֵנָה מִזֶּרַע פִּשְׁתָּן. וּמִמִּילָא אֵין
 מִי שְׂיִדַּע לְהַמְתִּיק אֶת חֲמֶץ
 אִי הָאֲהָבָה הַיְבֵשָׁה כְּדִיקֻט
 אֶת אֵלֶּה פִּעְרֵי מִשְׁא:
 רְצִיתִי שְׂתִּשְׂאֵי אוֹתִי
 לֹא יִכְלָתִי לְשֹׂאֵת אוֹתָךְ

19
136

גַּם זֹו קִלְלַת הָאֲהָבָה

אַיִךְ נִשְׂאֵת חֲבֵרָה שְׁעִמְדָה לִי. מִשְׁכָּבֶר
 מִשְׁכָּה יוֹתֵר מִדִּי הִדְרָךְ וְלֹא יִמְצְאוּ עִמָּךְ שׁוֹה
 אַיִךְ נִשְׂאֵת חֲבֵרָה שְׂאֲבָדָה לִי. סֶךְ הַכֹּל
 לֹא יִכְלָתִי לְשֹׂאֵת שְׂתַעֲבֹתִינִי
 סֶךְ הַכֹּל לֹא יִכְלָתִי לְשֹׂאֵת שְׂאֲהַבְתִּינִי

שלום גברתי

שני פוקר

*

שלום גברתי,
 אני מענינת בבת שלך
 זו, שמזכירה אותך מאוד
 אני מבטיחה לעמד
 ולקיים את מה שיתגלה
 לשאת בהוד
 ולשלים
 לא מחיר עלות, מחיר מלא!
 אני מענינת בבתך היחידה
 החתומה כטיט חידה
 ויש לי גלד וצידה
 ואם תרצי אקד קדה
 ואבקש שלי תתני
 את הפבדה, את הפבדה

*

גברתי תביאי את הבת שלך
 מה יש להתקמץ;
 תשוקתי היא התכלת בתוכי הבר
 ובתך, לבה ישבע, גם אם לא ישאה מיליון

*

גברת לאן את ממרת
 עוד לא הראיתי לך את כבד השכבות
 המצטברות; את הצחיות של מחדלי
 את הטורקז המתגלה בתחתיות של עמקי;
 את צחוקי המכסה,
 לפניך אנשים בכו. נפלו מהפסא

הפּלסלוס

עמנואל יצחק לוי

כָּל הָאוֹכֵל מִפֶּרִי הַפֶּלֶסְלוֹס,
שׁוֹכֵחַ אֶת עֲבָרוֹ וְזֹכֵר רַק אֶת הָעָתִיד לָבוֹא.

וּפְרִי זֶה נֶזְקוּ רַב,
כִּינּוּ שְׂעָעִירִים זֹכְרִים אֶת מוֹתָם
אֲךָ לֹא אֶת יְלָדוֹתָם,
וְהַעֲבָדִים אֶת פִּטּוּרֵיהֶם
אֲךָ לֹא מְדוּעַ הִחֲלוּ לַעֲבֹד,
וְאוֹהֲבִים אֶת יוֹם פְּרִדָּתָם
וְלַעֲוָלָם לֹא אֶת מַעֲשֵׂה הַחֲאֲהֻבוֹתָם,
וְגֵרוּעַ מְכַל שְׁשׁוֹכְחִים אֶת עֶצֶם אֲכִילַת הַפֶּרִי
אֲךָ זֹכְרִים אֶת תּוֹלְדָתָהּ
וְרוֹאִים בָּהּ טֶבַע הַדְּבָרִים.

(1)

יש תפי אָחד
רק הפּוֹד:
כל מה שאתה אומר לו -
הוא שותק אחרִי.
אתה אומר לו: אני אוהב אותך
הוא שותק אחרִי.
אתה אומר לו: אני שונא אותך
הוא שותק אחרִי.
אתה אומר לו: אתה אינך
הוא שותק אחרִי.
כְּשֶׁלְעֶצְמוֹ, אינו שותק
כְּשֶׁלְעֶצְמוֹ הוא מדבֵּר בְּלִי הֶפְסֵק.
אָבֵל אחרִי - שותק.

(2)

פעם אחת הלכתי אצל התפי
והתחלתי לשחק.
מה מצאתי?
שאני שותק אחרי עצמי.
הוא לא שחק אחרי,
אני שתקתי אחרי עצמי.
וכל שתיקה ששתקתי מאז היתה שתיקה של חסר מענה.

(3)

פעם אחרת שאלתי את התפי:
תפי, מדוע -
בעודי מדבֵּר קטע אותי בשתיקתו.

(4)

פעם אחרת שאלתי את התפי:
תפי, מדוע אתה שותק אחרי האנשים,
מדוע אינך חוזר אחריהם?
ענה:
שכך לעולם לא יוכלו לחזר אחרי.

שגיא אלנקוה

א

אָנִי צָדֵף, קוֹנֵכִית,
 אֲךָ הִיא הַקּוֹנֵכִית נְטוּלָה
 עֲצָמִיּוֹת מְבֹהָקֶת כְּשֶׁלִּי,
 לְעִמָּתִי הַקּוֹנֵכִית
 דוֹהָה, לְרִיק גָּדוֹל,
 אָנִי דוֹמָה לַקּוֹנֵכִית,
 לְדַבָּרִים בְּעוֹלָם
 אָנִי דוֹמָה,
 אֵינֶנִּי חוֹפֵף לְשׁוֹם דָּבָר,
 וּבְכָל זֹאת הַקּוֹנֵכִית
 דוֹמָה לִי יוֹתֵר
 מֵאֲשֶׁר אָנִי דוֹמָה לְעֲצָמִי.
 כְּמוֹ מֶלֶה, שְׁלֹכִידָה
 בְּחִצֵּיהַּ בִּפְּהָה,
 אָנִי לְכוּד בְּדָבָר שְׁאֵינִי דָּבָר,
 שְׁאֵפְלוּ אֵינִי רוּחַ.
 אָנִי קָטַע כְּלָשָׁהּ בְּסִפּוֹר,
 מִשֵּׁב רוּחַ,
 נְשִׁיקָה.
 אָנִי קִלְפָה שְׁלִי עֲצָמִי,
 קָרוֹם שְׁעוּטָף עֲצָמוֹ,
 דָּבָר שֶׁנִּזְקַק לְאַהֲבָה.

-

ה
ב
הל
ה
ב
א

-

בַּקְבוּק קוֹלָה זִירוּ
 בְּדֶרֶךְ לַמַּחְזִירִית,
 עֲשׂוּי מִקְשָׁתוֹת וְקוֹיִם
 וְנִפְח, שֶׁהֵם מְשָׁגִים
 מִתְהוֹיִם, דִּינְמִיִּים,
 רַבִּי אֲנָפִיו,
 יֵשׁ לוֹ מַעִין נְשָׁמָה.
 גַּם הַגּוֹף שֶׁעוֹלָה וְיִוֶּרֶד
 שְׂבוּשִׁים
 מֵעַל הַשְּׁלָחַן בְּבֵית
 הַקֶּפֶה 'נִיחֹחַ קֶפֶה'
 מֵעַל רֶגַע הָאֶסְפָּרְסוֹ,
 יֵשׁ לוֹ מַעִין נְשָׁמָה.
 תַּמְצִית הַקֶּפֶה
 עוֹשֶׂה בּוֹ דְּבָרִים
 שְׁאֵין בָּהֶם מַלִּים.
 כָּל עֶקֶה הִיא תַּחֲוָשָׁה,
 הִיא דְּבַר רִיק
 מַחְמֵר, בֵּין הַיֶּתֶר,
 אֲוִירִי, מְשָׁגִי.
 מִי שְׁאֵין לוֹ מַלִּים
 בְּהַחֲלֵט לֹא נָכוֹן
 שְׁאֵינוֹ רוּחַ.
 גַּם הַדְּבוּר הַזֶּה
 לְעֶצְמִי
 הוּא עוֹלָל שְׁיִזְנֵק
 מִדְּדִי
 אִמּוֹ.
 וְכֻלָּם יוֹדְעִים.
 יֵשׁ חֲמֵלָה וְחֲקוּנָה,
 יֵשׁ הַשְּׁאָרוֹת הַנֶּפֶשׁ
 בְּדוּמָם, בְּחִי, בְּזוּלָת,
 גַּם הַקֶּץ לֹא סוֹפִי.

יש עניין

איתן דקל

ענין להפך בו ויש שנתהפך ענין.
דבר לענות בו ויש שיצטקו מרום בנין
ולא יובן מה אמרו. אולי ענו
תשובה. ויש שנתהפך ענין
והבנין חרבה.

הכל לטובה: אמרו שנתהפך ענין,
אולי לא אמרו אבל ראו בו
מהפך, כך או כך אמרו,
עכשו חזק באיזה צד להתהפך.

אמרו שמהפך ענין, צטקו מרב בנין
ולא שמעו והתהפך. עכשו מרב צטקו
בנו ספינה בלונה פארק ומהפך.

שכב הענין על צדו ושבוע הפוכים.
אמרו לו: יש ענין שתתהפך, הרי אנחנו הפוכים.
אמר להם: אין להתהפך, עכשו נחים.

איתן דקל

המתכסה

"לא עשיתי שום דבר היום וזה כואב בגב"
- תמר רפאל

בכל קשיחות הטבע הנחבץ בי
אטבוע בנוזליו. כל לאו שבמציאות -
אעבור עליו. לפחות אנסה, אמרתי.

עכשו איזה דבר בי מהסס. איזה
דבר בי מהסה - פנים, שבועות, ימים,
מתיז שיר-ערש, מתכסה גלים פלומים. אני המהסה -

מה עשיתי ממה שנתן לי?
תאריך תפוגה על קרטון חלב,
ים-גבולות-לו. ואלי,
בכל לילה
ארב רב.

יישור הדורים

תמר רפאל

הושבתי לתקון. חזרתי לקשר
 עם כל חברותי. משמע גם כי נסתי
 מפני חברותי. ננטשתי הרי על ידי
 חברותי. לא נשאתי הרי קנאתי.
 לא יכלתי לשאת קנאתו.
 וספרתי כבר די ספורי. ושמעתי
 כבר די ספורן. ושכחתי היכן ספורי
 והיכן ספורן וידעתי את אין אונני
 רק בדרך עלי פשוטן. ופניתי
 מקום בחדרי כשלקחו
 חזרה שמלתו. וחדלתי
 מלבש את בגדי כי עליה
 על גופי משקלן. וצרבני עיני
 ולשוני כי נטלתי שירי תרופתו.
 ונגמלתי מזה ומצאתי חתן.
 והפכתי את שמי פסבדונים.
 ולבשתי גלימת נדונים.
 ושכחתי עלות מדונים.
 וחלל התגשם כקטן.
 וקשיות של מלה ראשונה במכתב
 הייתה תל פרים במטות נעורים.

הכל יפה ואפשרי אבל יפה ואפשרי מכל
הוא מה שתעשה בתור תחביב

שהוא חיה מוזאליית
שהוא חיה שנטל ממנה כוח השמירה
ושאינה יודעת טבע, לא תשרד
לבד בטבע והיא קשורה לבעליה
ובעליה קשור בה
והוא מביט מעל גופה המכוסם למצלמה
ויש לה כפילות בעשרות בכל שכינה
שחסו בה בחפזה
(הן גרות מטבען)

ולא צריך טבע
מה יפה ואפשרי עתה גם בלעדיו
קלא זמיר נגן תו
בנה רהיט
ציר קו

כל השאלה

יואב עזרא

המים זורמים כל השאלה האם המים מגיעים

בולע

יואב עזרא

מים בולעים מים דג בולע דג

כל אחד חושב את עצמו

יואב עזרא

יש פה אנשים החושבים שאם הם ידברו
הם יכולים לצר שמש במקביל לשמש $\frac{29}{136}$ **געגועים**

יואב עזרא

זכות השמים על הארץ שאני שיר לפה וגעגועי לשם

יואב עזרא

עניין עממי

לגל עזרן

אִישׁ יוֹתֵר הִלְכָּה לְאִבּוֹד בְּמַהֲלָךְ שָׁנִים
וְאַתָּה בְּחַפְזוֹשׁ אַחֵר אִישׁוֹת אַחֶרֶת
לְאוֹתָהּ תַּחֲוֹשָׁה שֶׁל גּוֹרֵל הַחֹרֶף מִתְבַּיֵּשׁ הַשָּׁנָה
זָכְרוֹן
מִתּוֹק
כַּבֶּשֶׂם
הַשְּׁפָעָה
חוֹצוֹנִית
תּוֹף-כֶּדִי הִלִּיכָה בְּהִסְחָדָעַת
רְעִיּוֹנוֹת עַל צְבֵא-תוֹדָעָה בְּמַלְכוּת גְּלָגֶלֶת
אַחֲר־צִהְרִים מַלְכוּתִי
צָהָב
בְּנִימַת
אוֹר
נִפְזָרֶת-דֶּק
מוֹנוֹטוֹנִי
כִּיּוֹם
אֶתְמוֹל
לֵלָא
סָבָה
כְּמוֹ סַנְדְּוִיץ' שֶׁנִּתְּנָה לִי בְּבֵית-קֶפֶה
שֶׁהִיְתִי צָרִיךְ יוֹתֵר שׁוֹרוֹת לְשִׁירָתִי

הפאב

יואב עזרא

חֲלָפוּ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים שָׁנָה וְאַנִּי עֲדִין זֹכֵר
 אֶת זֵיקַט הַגִּינָס מִבֶּד קוֹרְדֵּרוֹי זֶרֶק שְׁלוֹ
 בַּפֶּאב הָיָה זֶה מַחְזָה מְרִיב עַל הַבֵּר אֹר כָּתֵם וְצֹהֵב
 בְּקִשְׁתִּי מִמֶּנּוּ בִּירָה מַחְבִּית הוּא הִגִּישׁ לִי אוֹתָהּ
 יַחַד עִם צְלוּחִית בִּיגֵלָה סוּמְסוּם מְלוּחַ
 בְּרֻקֶּע הוּא הִשְׁמִיעַ שִׁיר שֶׁל לִהְקֵת הַחֲפוּשִׁיּוֹת
 יִשְׁבְּתִי לְבֶד לֹא הִתְמַזְגָּתִי עִם הַקֶּהֶל שְׁמֵאוֹד אֶהְבֵּתִי הִיִּיתִי בּוֹדֵד
 עִלָּם בְּרֹאשִׁית דִּרְכּוֹ
 עִם
 הַחֲלָטָה
 לֹא
 פְּשׁוּטָה
 וְאַפְלוֹ
 שְׁגוּיָה
 שְׁנִנְקֶפֶתָה
 עָלִי
 בְּהֶתָאֵם
 לְנִסְבוֹת
 כֶּרֶחַ
 לִהְיוֹת מְשׁוֹרֵר
 בְּעוֹלָם שֶׁל מַפְלָצוֹת וּלְטָאוֹת
 וְאוֹ לֹא פְּשׁוּט וְאַפְלוֹ מַפְחִיד

ושוב בבז לנהג כמו שנהג העמוד הזה
 להתנחם ברוח. להתעלם
 ואין ספק שגם הילדים כשירים
 להיות מחלקים כאן על העמוד הזה
 לנהג כמותו ושישאר עלי שירים לבנים
 לבהק בצנוק ולזעק ולמחק את זעת המתמידים
 ולו היו לנו הספסלים היינו
 אבל לא אראה אי פעם את הים.
 כי טוח השמור רחב מדי לעמודים
 ולא הערכתי את הצל של האור
 לא הערכתי נכון
 עמדותי על שלי
 (האם בכלל עמדותי?)
 כשבקשתי להמנע
 מאותם הצבעים
 של אותה ההפקר
 של אותה היד
 עדין לא
 שלנצח הוא ימשיך לרצד לי בין השעות
 כי המקום נקטן אצלו עוד יותר
 ואין הוא אב ואין לו חלק
 באפן התנהגותו של העמוד הזה
 הזמן הזה להשיב עצמי גדודים
 רק בשביל לתמרן עינים צומחות תמיד
 שלגמרי המקום יתבטל
 כי אין מקום שם

ראה, אנחנו איננו למעלה מן הזמן
 ולא דבקו בנו שאריות אמת
 רק שירי גבים הפוכים רצדו אותנו
 שותים כל אחד מבקבוק אחר
 ועלינו לסור מכל אלה
 ולמסר את העדר הרקוד לרשות הרבים
 ואולי כבר התרגלתי למצא אותי כאן מתנגנת עם אותם הבלים
 אבל ראה זה שלף ואין בינינו עוד התולים
 רק תליות
 ועל הספסל הזה יש זבחים להדף
 כדי לא לסבל מהארות

תבטל לי שמש אחת לפחות
לפני שתאלץ לאמדם חמו של חלב
להשיב מבט לתינוק

ולי אסור להרהר בזה כלל
וככלל עלי לחפש אחר כבודי
ואפשר להלל את הדברים שעשתה בי המדרכה
ואת הדבר השני שיצרתי
ולבדות לעצמי את הגג הזה שממנו פרשתי
כשהינו צריכים להתנצל.
את כל אלה אתה לא מקבל
אבל היי אלה ימים יפים

ובאלה הלשונות אני מסתגפת
על סף דריכה בשהות אחרת לא לי
האם אי פעם ישוב ויחליק אל זמני?
כן, כי ידפק אז בדלת וימתין לאיני
אבל לא נימוסין נעלו אז הדלת
ולא הרקות התבקשו לפני
כי היינו נושקים אז לגחלים של תוחלת
ולו רק לקבד את צדקת הימים
וגם שם היתה הגניחה מוצלת
גם שם החרשה אימת המתגוננים
ובסבירות הקלושה לחלושי הנצח
הצלחנו להסחב כך בין המעברים
נטמעו בי כאלה סגים לשאל לשלומך
לפחד מהאלוץ לשאל על הילדים
לברר תושיות
בינות האחרת לשמר כאן על המונחים הגרומים של הבהיות
לקיות לפח האמש.

ספרו לי שהגית את הדירה ממול.
ואינני זוכרת אם הגינו אותי שנינו
את בנה שטוף החלב
כדי שנוכל להגות אותך, בעל השם
בעל, לזהל שוב בבזז מאחורי הפחים
ולי לא היו טבעות-שן לחפס
צריך לתת לילדים

וְאִין מְקוֹם לְחֵלְיָהּ.
אִין מְקוֹם לְחֵלְיָהּ עַל הָעֲמוּד הַזֶּה
וְאִין שָׁם אֶפֶס צֵל שֶׁל אֶרֶשֶׁת יָמִים
לְנֶהֱגַת כְּמוֹתוֹ, כְּמוֹ הַיְלָדִים
וְלֹא לְהַשִּׁיג שָׁם דְּבַר שְׂאֵסוּר

(אֵת שְׂמֵךְ לֹא אֶגִּיד כִּי הִבְטַחְתִּי לַבֶּטֶסִיד עַל גְּבִי יְגוֹנִי הַקְּמוּר)

אנחנו לא מחויבים לעבר

ג'רמי פוגל

א.

אני אוהב תנ"ך. קורא תנ"ך. לפעמים, באמצע היום, אומר לעצמי, יאללה, בוא נרביץ לנו איזו תורה. בוא ניתן איזה פסוק. בוא נכייף עם איזה כתובים! בכל פסח אוהב לראות את צ'רלטון הסטון נותן שם בסנה הבוער. מה, מי לא אוהב תנ"ך? איזה משה רבנו להיזכר בימים הטובים! איזה בראשית ברא לחזור להתחלה המרהיבה! איזה שיר השירים ככה להרים ולהתרגש! איזה ירבעם בן נבט ככה פתאום לפנים! ירבעם! גם כן איזה אחד זה. איזה אחד שחי פעם, ירבעם. בן של אלמנה מצרדה שם, באזור בית שאן. עולה בדרגות תחת שלמה. מנסה למרוד עם השבטים הצפוניים. בורח למצרים. מנהיג מרד בבית דוד אחרי ששלומפי מת. פיצול הממלכות. נהיה מלך בממלכת ישראל. מרים שם שני מזבחים מפנקים עם עגלים יפים מזהב, אחד בבית אל אחד בדן, שהחבר'ה יוכלו להמשיך להקריב מבלי להתקרב לירושלים. חכמולוג. פועל ירבעם. איש שטח. יודע את העבודה זה. מתחתן עם איזו נסיכה מצרית ככה בכיף. אוכל מאכלים. מאכלים שהיו כאן. מחרבן אותם. המאכלים שירבעם אכל, הוא חירבן אותם, בין השאר, בשכם, אותה הפך

לבירת ממלכת ישראל. הוא חירבן אותם בשומרון בו הוא הסתובב לו, ירבעם. האדמה בשומרון היא היא לכאורה האדמה שבה לפני כאלפיים תשע מאות שנים ירבעם חירבן.

מה קרה לחירבונים של ירבעם? בואו ניקח, לדוגמה, איזה חירבון שטח. נגיד חירבון ככה בהפסקה של השיירה. אכל, שתה, נלקח באיזו מרכבה עם איזה כמה פרשים, כמה חיילים אולי עוד מסביב, אולי איזה חמור או שניים עם לחם, מים, יין וכל טוב, עוצרים, המלך הולך רגע לאיזה מקום, מתיישב בנחת באיזה שדה, רואה בזווית העין שועלים בורחים ליער, הגבעות מלאות חיים, נמלים לרגליו, הוא מחרבן. ככה, רגע של נחת, חירבון בטבע. ואיזה טבע. מסוכן, פראי, וכל כך שקט. שמיים פעורי פה. לפני חורבן הבית הראשון, לפני חורבן הבית השני, לפני ישוע, לפני הנשר הגדול, לפני הנחיתה על הירח, לפני רצח רבין, לפני כל כך הרבה בלגן ותנועה. אבל אחרי כל כך הרבה בלגן אחר. מאות אלפי שנים אחרי שכל מיני חברים יצרו כלים ראשוניים באותם האזורים, ואכלו, וחירבנו חירבונים משלהם, חירבונים של ראשית דורות האדם. החירבונים הללו, כמו זה של ירבעם, הם חלק מרצף אינסופי של קיום. החירבון של ירבעם בשטח הוא רגע. רגע כלשהו בזמן. ירבעם טמון במרחב־זמן, יושב בשטח, מחרבן. באמצע היש. בעובדה של הקיום הביולוגי של היש, ירבעם בן נבט מחרבן. ברגע מסוים מבין הרגעים כולם של הקיום האנושי, גם זה קרה.

תוך דקות ספורות, המלך קם, השיירה ממשיכה, צורות חיים קטנות של אז חוגגות את הצואה. כל מיני תולעים, חיפושיות, וזבובים; חגיגה בגלל שהניח ירבעם. מלא חיים סביב צואתו של המלך. חיים של לפני אלפיים תשע מאות שנה. מה עם הזבוב ההוא, ללא שם, שזה היה הרגע שלו, הרגע ההוא לפני אלפיים תשע מאות שנה? מה עם הנמלים שחקרו שם את האירוע? טירוף! כך או כך, תוך יומיים כבר אפשר להבין את הכיוון. החרא הזה הולך אל תוך האדמה, נטמן, איזו עונה, איזו עונה נוספת, פרח, עץ, פרפרים, ירח, יום, לילה, ימים ולילות, ובווינה של המאה ה-19 איזה הרצל לומד משפטים, שואה באירופה, מדינה יהודית והיא מדינת ישראל – אטומי גלל ירבעמי בינתיים בסין ובבורה בורה. הצואה התפרקה

והתפרקותה התפרקה והתפרקותה התפרקה שוב ושוב ושוב. אטומי הצואה המלכותית כבר ננשמו על ידי אטילה ההוני ואלטון ג'ון, ג'ינגיס חאן ואורי גלר, חנה סנש והמלכה אליזבת השנייה. איפה הצואה של ירבעם איפה? איפה ירבעם איפה? הוא בתנ"ך, כמובן. לא דבר של מה בכך. רב מכר לא קטן זה, השובבון הזה התנ"ך. ספר קודש. אם איכשהו אתה בספר קודש, אחד שמוכר, יזכרו אותך איזה רגע – אי אפשר להגיד שלא.

אנחנו, אבל, לא חיים בתנ"ך. אנחנו חיים בשטח. בשטח ירבעם התפרק והתאדה כמו צואתו. ירבעם בעבר. מרוב שירבעם התפרק בשטח, האטומים שבו ושבצואתו לא נותרו יותר בשטח הזה מאשר בשטח אחר, נגיד, באלסקה. ירבעם שם בכלל משתתף בדוב גריזלי. גריזלי ירבעם.

בשטח, חשוב לציין, ירבעם לא היה חי באותו השטח שבו אפשר לגעת היום. בשטח, ירבעם חי בנקודה אחרת לא רק בזמן, אלא בחלל-זמן. החלל של ירבעם והחלל שלנו לא אותו חלל. שכם של היום היא לא השכם שלו. השכם של היום היא התגלגלות של התגלגלות של התגלגלות של התגלגלות של השכם שלו. היא לא שלו יותר משהאטום של חירבון שמשחתף בג'ין אנד טוניק של אליזבת השנייה שלו. ירבעם בשטח הוא הדהודי תודעה.

אפילו לא עפר ואפר ירבעם. ירבעם הוא נגזרת של התודעה שלנו. ירבעם מת? מה זה מת. התפרק אל תוך עצם היש. לא זכר, לא צל. כלום. כלום ושום דבר בשטח ירבעם. התפרק לרסיסי זמן. הם כולם מתים. מי שהכיר אותו, ההורים שלהם, הסבים שלהם, הנכדים שלהם, הנינים שלהם, ניני ניניהם וניניהם, לא נשאר מזה כלום בשטח. דוד מלך ישראל חי? איזה חי איזה. דוד מלך ישראל מת. מת מזמן. שוכב עם אבותיו כמו שאומרים. אבל תכלס בשטח אין שום דבר ששוכב. יש אטומי דוד באשכי חתולים בסין. יש אטומי דוד באמבטיה לבנה בקופנהגן. יש אטומי דוד בקונדום בסיאטל. בארטיק בחוף הים בטוניס יש אטומי דוד. דוד, אם היה, התפרק. ההפגנה הזאת פוזרה. מזמן.

הצואה של ירבעם הייתה. גלל שהה שם בשטח. לא נותר ממנו דבר. לא זכר. נעלם לגמרי, נעלם לגורמים שנעלמו לגורמים שנעלמו

לגורמים. בדיוק כמו ירבעם עצמו. אלוהים, אגב, מה זה מסכים. כאילו, אדרבא, זה לא שאני אומר, זה אלוהים אומר. היות שלא אהב את הקטע עם העגלים, ביקש יהוה בתנ"ך מהנביא אחיה לומר לאשתו של ירבעם, אותה ירבעם שלח לנביא כדי לברר מה יהיה עם הילד שלהם שחלה, שהחדשות מהכוכבים לא משהו. לא יישאר כלום מבית ירבעם. הבוס מנקה את השטח מבית ירבעם: "וַיִּבְעֲרָתִי אַחֲרַי בֵּית יִרְבְּעָם כְּאֲשֶׁר יִבְעַר הַגָּלִל עַד תָּמֹז" (מלכים א', פרק י"ד, פסוק י').

"כאשר יבער הגלל עד תומו". ירבעם והגלל גם יחד, בוערו עד תומם. אטומים בבנגלדש ובפרו. אטומים של ירבעם בקוטב הצפוני אטומים של גללו בקוטב הדרומי. בעבר היה ירבעם. לא נשאר. אין ירבעם.

אז מה נגזר עלינו מקיומו של ירבעם בשכם בעבר? בשטח ההוא? שום דבר מאוד ברור. שום דבר מאוד חד. שום דבר באופן ישיר. ירבעם הוא סיבה שהיו לה תוצאות, שהיו לסיבות ולתוצאות, שהיו לסיבות ולתוצאות, שבסופו של דבר זרמו להווה וזרמו לקץ הזמנים. אתה רוצה להיות רלוונטי שואל שפינוזה? תתמקד בסיבות הקרובות. אם נשאל אותך מאיפה אתה, ותגיד מהמפץ הגדול, אתה לא טועה, אתה פשוט לא מאוד אינפורמטיבי. אתה רוצה לדבר לעניין על מיקומנו בשטח? נדבר, למשל, על האימפריה העות'מאנית. נדבר, נגיד, על הבעיה היהודית במאה ה-19. נגיד הלידה של אחד כמו כרמלי בכפר סבא של שנות השמונים – צבר בין צברים, שמה לעשות כאן נולד, ואיתו צבריות וצברים רבות ורבים. נדבר, נגיד, על סידורים שוויוניים בערים מעורבות בין אנשים שנמצאים כאן עכשיו, ללא כל קשר למה בדיוק חולל ירבעם או איפה בדיוק מוקמו גלליו לפני יותר מאלפיים שנה.

קיומו של ירבעם, איזה אחד, בשכם, לא הופך את שכם לעירם של מי שקורא עליו בתנ"ך. אנחנו לא חיים בתנ"ך. אני אוהב תנ"ך. אבל זה שירבעם חירבן בשטח, בנה בשטח, שהה בשטח – זה הדהודי תודעה. זה לא פותר לי שום בעיה. לכבד את העבר? ועוד איך! ללמוד מהעבר? ועוד איך! לקחת דברים שאוהבים, בטח! לשחרר דברים שלא, ברור! ויפה שעה

אחת קודם! להכיר את העבר? כמובן! להיות מחויב לו? סליחה, אבל למה ואיך? למי בדיוק? למה בדיוק? העבר כולו בוער כמו גלל עד תומו. אלוהים הבטיח לבער את בית ירבעם כגלל? אגלה לכם סוד! השועל הוותיק הזה מבער כל בית ובית כמו גלל, עד תומו. הביטו בבית שלכם. שמעתם על יהוה? הוא יבער לכם אותו עד הסוף! עכשיו אם זה האל יהוה או האל קרונוס או האל או הטבע, דיון לפעם אחרת, אבל הבית שלכם יבוער עד תומו כגלל ויישאר איפשהו, קיים לא קיים בעבר. העבר חלום שלאט לאט מפסיקים לחלום. קיום שהוא אי־קיום. לכבד? בסדר! אבל את מה בעצם? את העבר? בסדר, מכבד את העבר. מחויב? מה זה להיות מחויב לעבר? מה זה בכלל, העבר? נראה שהוא לא סוג של משהו שאפשר באמת להיות מחויב לו.

בואו נכבד רגע את ההווה. בואו נתחייב רגע לרגע הנוכחי. קודם כל, תמיד, הרגע הנוכחי. הרגע הנבחר הוא הרגע הנוכחי! למה התנהלותנו ברגע הנוכחי צריכה להיקשר להתנהלותו של ירבעם כך או כך ברגעיו? או שלמה? או חזקיהו? או של דבורה הנביאה? מכבד, מוקיר, אוהב פחות או יותר, אבל בגלל שההוא חירבן בשכם אני צריך לשלוט על שכם? בגלל שיעקב ביקר ליד רמאללה, קוראי תנ"ך צריכים לשלוט על רמאללה? חברון יותר קדושה מתל אביב כי יש שם היהודי תודעה של כמה קברים שמהם, בשטח, לא נשאר כלום? קברים שבוערו כגללים, עד תומם? האם עליי לכבוש כל שטח שהוא התגלגלותו של שטח שעליו חירבן ירבעם? השתין שלמה? התנשק דוד? הודו לאברהם אבינו על כך שלא לקח את שרה לנופש רומנטי ליד נהר פרת, שאם כן היינו צריכים לכבוש גם את עיראק.

ב.

בירושלים של אז, לפני אלפיים חמש מאות שנים, קאסטה כוהנית שולטת במקדש לאל הניזון מקורבנות. איך אומר ניטשה? מיד לחשוש. מיד להבין שיש לנו עסק עם זן מאוד מאוד ערמומי, לטוב או לרע, של יצור אנושי. איך אומר בורוז? אם אתה עושה עסק עם איש דת, "תדאג להעלות הכול על הכתב. המילה שלא לא שווה

שיט, לא כשהאל הטוב יושב לו על הכתף ואומר לו איך לדפוק אותך". הכוהנים שלנו, אם הבחנתם של האחים ניטשה ובורוז צודקת או לא, יושבים שם יפה במקדש, עובדים את האל, מקשקשים, מנהלים, מנהיגים, וגם, חייבים להודות, חיים טוב. תעזבו שמחוץ למקדש לא מקבלים ביכורים עם מיטב הירקות והפירות ככה בכיף כמה פעמים בשנה ואין, בשום פנים ואופן, בשר כל יום בתפריט. בחוץ, חייבים להניח, ממש אבל ממש מסריח. לכל אחד יש אולי איזה בגד אחד, והמצב – איך נאמר – מאוד שונה מהיום מבחינת הבנה, חשיבה, תיעדוף או הערכה של היגינה. אני לא אומר את זה בשום פנים ואופן כשיפוט ערכי בנוגע לטיב המצב, אולי עדיף בלי כל המקלחות והסבונים האלה, זה דיון אחר, אני רק אומר שלפי התיעודים שלהם את עצמם, הם הלכו עם חרא על הבגדים שלהם. אנשים בתנ"ך הולכים עם "בגדים צואים" (זכריה, פרק ג', פסוק ד'), בגדים מלאי צואה. הרי אין להם תחתונים, ואין להם שירותים. חברים! אין מים זורמים לכאלה שלא גרים קרוב לגוף מים! יש להניח שההמון מעביר איזה אבן שם בפי הטבעת, מנגב שם בחומס פעם פעמיים, מעביר איזה ניגוב ידני אולי לסיום, עושה איזה ויש ככה עם היד על האדמה, ואז מנגב רגע בתחתית של הבגד וככה וממשיך ביום שלו. אולי מרכז את השימוש לדבר ביד אחד, אבל איך שלא תחשבו על זה, על הלבוש יש צואה.

עכשיו שימו לב, הכוהנים אבל? הם לא. להם אין חרא על הבגדים אלה. יש להם גישה למים. בבית שני בכלל, יש להניח שיש שם סוג של בית שימוש. חז"ל יודעים לומר לנו במשנה שהיה לרשותם, הכוהנים המתוקים, "בית כסא של כבוד. וזה היה כבודו, מציאו נעול, יודע שיש שם אדם. פתוח, יודע שאין שם אדם." (תמיד, פרק א', משנה א'). שירותים פרטיים יא אלוהים! ועוד קרוב למקווה, מקור מים, ולידם מדורה להתחמם – אמריקה! או, נכון יותר לומר, אתונה! או רומא! עכשיו עם כל הכבוד לבית הכיסא של כבוד, ויש לי כבוד, כבוד רב מאוד לבית כיסא עם מקור מים (אני יודע לומר, למשל, מתוך עניין אישי עמוק בדבר, בנוגע לרוב הברים בתל אביב אם אכן יש או אין מקור מים בבית כיסאם), אני לא רוצה להבטיח שבקטריות לא חגגו להן שם ואנשים לא מחו משלשול

כאילו אין מחר. אבל עדיין, חרא על הבגדים של הכוהנים שלנו? פחות מאצל שאר החברס.

דיברנו למעלה על ירבעם וגלליו. יאמרו לי אנשים חכמים, תעזוב את ירבעם וגלליו, זה לא מה שאני מחויב אליו. אני מחויב למה שהקאסטה הכוהנית הזאת במאה החמישית לפני הספירה החליטה שקדוש. זה מה שקורה כאן. הם לקחו כל מיני מגילות – כאלה שהן מדהימות ומרהיבות ומנכיחות את הבל ההבלים ואת פני המים ואת הנשגב, וגם כאלה שהן סוג של אלבום משפחתי. הנה הדודה רבתא קלרה, היא הולידה את אנט. והנה מולו, הוא התחתן עם סילביאן, הולידו את אלברט וסרג', האבא של מרילין ורפאל. כזה. אני לא נגד, גם טוב. לקחו אבל כל מיני מגילות, מעניינות יותר ומעניינות אולי טיפה פחות, ועשו תנ"ך. יופי טופי! אוהב תנ"ך! לומד תנ"ך! איך הולך השיר, "טיצ' מי תוירה, טיצ' מי תוירה!" – למד אותי תורה, בבקשה, בטח, אוהב תורה! הקאסטה הכוהנית שערכה את התנ"ך הזה, ביושבם כעורכים, הייתה מבין חבורות השירה הטובות בהיסטוריה של הספרות העברית, ברור. עכשיו, אם אתה שואל אותי, הייתי אומר שהערבים שלנו ב"הבה להבא" יותר כיפיים, אבל על טעם וריח וכו'.

לכוהנים היו כמובן גם כל מיני מחשבות על איך להקריב, ועל מחויבות של העם לחוק כלשהו, שהם שייכו למשה רבנו ולאירוע על-טבעי כלשהו שקרה בסיני. היום, מן הסתם, חבר שמדווח על אירוע על-טבעי בסיני מיד חשוד במינון לא מדויק של אמדי בסופ"ש הארוך האחרון בראס אל שטן. אבל אז, היה לזה קונוטציה אחרת מן הסתם. חשוב לציין שבזמנם של הכוהנים הללו, משה התאדה מזמן מהר נבו. בוער מהר נבו כגלל עד תומו. משה, המקל שלו, אשתו האהובה ציפורה, הזקן שלו, השיער שלה, החיבוק שלהם, ההתעלסות שלהם בסיני אחרי המפגש עם הסנה הבוער, התאדו. משה רבנו, אם היה, התאדה לגמרי, התפרק לגורמי גורמים, רסיסי רסיסים של זמן. מה שלא קרה שם בסיני, לכוהנים יש סיפורים על משה, שאם היה התאדה לגמרי, ויש מגילות ומחשבות והם עורכים איזה תנ"ך.

יאמר האומר, כאמור, לא לירבעם אני מחויב אלא לחוקים שבתנ"ך

שאותו הם ערכו. עכשיו יש כאן המון הנחות ילדים, ולא זה המקום להיכנס אליהן. החוקים שבתנ"ך? האומנם? הרי בשטח הטקסים שאנשים מקיימים היום הם התגלגלויות מכל מיני מקורות. חז"ל פירשו והציעו והמציאו, וכל מיני חכמים בימי הביניים פירשו והציעו והמציאו, ואז יש "שולחן ערוך" במאה ה-16, שאותו כותב אדם שנמצא בקשר מתמיד בלילות עם ישות על-טבעית שמגלה לו סודות, והוא מסכם את כל העניין, וגם זה עוד רגע היסטוריה עתיקה, ובשטח אנשים מקיימים כל מיני דברים שבאים מכל מיני תקופות, אבל מכל מיני סיבות נוח יותר לקשר באופן שקרי כמעט לחלוטין לאותם הכוהנים, ויחד עם אותם הכוהנים, לקשור את זה לסיני! סיני? לא ניכנס להרפתקה הזאת, חברים, אבל נקודתית, רק כי זו אבן בנעל: מרבים לומר לי שהיו שם שש מאות אלף שראו? כן מאמי? אני יודע רק על תנ"ך אחד. לו היו מוצאים שש מאות אלף יומנים בהם כתוב "יאואואואואואו מה זה הדבר שקרה בהר אתמול יאואואו אלוהיייםםםם", הייתי חושב על זה שוב. אבל אין שש מאות אלף יומנים. יש תנ"ך אחד שמדבר על שש מאות אלף איש. אבל ניחא, ניחא, לא נקרא כאן היום את שני הפרקים המבריקים של יום על הניסים. קרה מה שקרה, או לא קרה, או קרה ולא קרה, בסיני, הכוהנים לא היו בסיני, מה שלא היה בסיני בוער כליל עד תומו מזמן בזמן כשהם ישבו וערכו שם תנ"ך. אבל אם כל כך דחוף לכולם להתחבר לאותם כוהנים, בואו רגע נחשוב על הכוהנים האלה כפי שהיו בשטח.

וכדי אולי לקוות לחשוב באופן מרנין על הסוגיה, כדאי גם כאן לקבל עצה ממורנו רבנו אנטיכריסטוסנו ניטשה, שהציע פנינה ב"גנאולוגיה של המוסר" על האובססיה שנוטה לאפיין קאסטות כוהניות לטהורה וטומאה. בנוגע למושגים הללו "טהור" ו"טמא", ניטשה מציע לנו "להיזהר שלא להעניק להם יותר מדי משקל ומרחב או אף להגזים בחפיסתם כסמלים. אדרבא, כל המושגים של האנושות העתיקה נתפסו תחילה במדיה שהיא כמעט מעבר להבנתנו, בכל המגושים שבהם, בהוראתם הגסה, החיצונית, הצרה, פשוטם כמשמעם, ובראש וראשונה ובמיוחד כלא סמליים. 'טהור' תחילה אינו אלא אדם המתרחק, האוסר על עצמו מאכלים מסוימים

אשר גורמים נגעים לעור, הנמנע ממשגל נשים מלוכלכות משכבות נמוכות, והוא סולד מן הדם – ולא יותר מזה, לא הרבה יותר מזה!" ניטשה כהרגלו מדבר לא יפה, אבל הנקודה כאן יפה מאוד. בואו נחשוב רגע על הטוהרה כלא-סמלית. כגסה, חיצונית, ארצית. מהי טוהרה בשטח? קודם כל, יש כוהנים שלא רוצים שההמון האיכרי שכפוף להם יגיעו לבקר עם קורבנותיהם בעודם מסריחים. תחשבו שלושת הרגלים, העם עולה, מזיע בדרך, כולם שם עם הבגדים הצואים שלהם, לא לעניין. מה יאמר לעצמו כהן עם חוש ריח טיפה יותר עדין? שיעשו טובה ויתרחצו. איך נגיד להם להתרחץ? נגיד להם שכדי שהאל יסלח להם על חטאיהם לא מספיק להביא לכוהנים כל טוב (שיהיה ברור, שורפים בשר ליהוה אבל יש גם מלא בשר על האש לחברס שם, הכוהנים שלנו הפריבילגים, יהודה הראשונה על מלא מלא, במסעדת אכול כפי יכולתך שם על הר הבית), אלא גם להגיע "טהורים". זה לא סתם להתרחץ, זה להתקדש! אם הם "טמאים", אם הם מגיעים מסריחים מחרא, אלוהים פחות יסלח להם. אין מה לעשות. מבין שהתנאים בשטח קשים, אבל זה אלוהים חברס! זה לא בדיק סתם איזה אחד זה! ואלוהים רוצה שתבוא אליי נקי, מתוק שלי!

אפשר להבין אותם, את הכוהנים. הם יושבים שם טוב, המבנה הפוליטי מדויק להם, נכון להם, רק מה, שהטומטומים שמביאים לנו אוכל מתוך האשמה שאנחנו מלמדים אותם לחוות, שיעשו טובה ויתנו רגע שטיפה לפני שהם עולים למקדש, למה מה קרה! יש להניח שגם לאיכרים שהגיעו לשם הדבר לא היה נעים. יש להניח שזה לא בהכרח תמיד הדבר הכי כיף, להסתובב בשטח עם חרא על הבגד. האמת, אני יודע באופן אישי מאוד איך זה מרגיש להיות עם בגד צואה. היה היה, שכה אחיה, קמתי – אני חושב שליום רגיל בכיתה ח' או ט' בבית ספר תחכמוני שבאנטוורפן – ולבשתי את המכנסיים הכחולים כהים והחולצה הכחולה בהירה יותר שהיוו את התלבושת האחידה של בית הספר היהודי ההוא. בבוקר היה שיעור היסטוריה, למדנו על יוון, ואני הייתי אמור לעמוד מול הכיתה ולהרצות על אדיפוס של סופוקלס. נדמה לי רק שבתחילת השיעור שמתי לב לריח נוראי שעולה מהמכנסיים, ואז הבנתי שיש כתם

גדול במעלה ירך ימין שלי. כתם שלשולי מצואת הכלבה שלנו, שיבא. כושילרבאק! מיהרתי לשירותים, ניסיתי לטפל בעניין, אך ללא הצלחה מרובה. אני חוזר לכיתה, מוציא את החולצה מבתוך המכנסיים כך שהיא תסתיר את הכתם. חשוב לומר שלא הייתי בין הילדים המגנבים שהיו לובשים את חולצתם כך רוב הזמן. על כל פנים, בעודי מתאר את אדיפוס, חברי אלכס בשורה הראשונה מתחיל להתלונן על ריח. "אתה מפריע", אומר לו המורה. "כן, אלכס", הוספתי, "סתום כבר, אתה מפריע לי נו!". מאוחר יותר, בשיעור תלמוד, ישבתי ליד החבר שלי יוני. באמצע השיעור גיליתי לו את הסוד. "יוני, הכלבה שלי חרבנה על המכנסיים שלי מוקדם יותר היום. המכנסיים שלי מלאים בחרא". "יא מניאק, אני יושב פה חצי שיעור ולא מבין מה זה הריח חרא הנורא הזה. איך אתה לא אומר", אמר, קם ועבר לשולחן אחר.

עכשיו ברור שכל אדם שחי בשטח ההוא ירושלים לפני אלפיים חמש מאות שנה לא רגיש לריח של חרא כמו ילד בלגי משנות השמונים של המאה שעברה. אין ספק! ואולי אף אפשר להניח שצואה של אדם שאכל אוכל הכי אורגני בעולם, חסר כל זיהום חעשייתי, הריחה הרבה יותר טוב מצואתה של שיבא, המתקוננת שלנו, חמודה! אבל עדיין ההמון מסריח. עדיין ההמון בעל הבגד האחד מסתובב לו עם חרא על הבגדים. וכן, הגיוני מאוד לחשוב שיעקר דאגתם של הכוהנים עם מוסר הטוהרה, היה להרחיק את ההמון המסריח מהמקדש שלהם.

מאוד משכנעת, אותי לפחות, ההצעה של ניטשה. מאוד הגיוני לי לחשוב שהעבר גרוטסקי בדיוק כמו שההווה גרוטסקי. שהרבה ממה שהפכו מאוחר יותר לסמלים, כולל סמלים יפיפיים, היו בזמן אמת, בשטח, גסות רוח. טוהרה? שההמון לא יבוא לכאן עם חרא. טריק פשוט, תהליך שכנוע שעובר דרך אלוהים, כפי שנוטה לקרות. בואו נזכור שוב את ברוך: ההלכה ככלי לדיכוי פוליטי! משה מבין שהוא צריך להשתלט על עם קשה-עורף, אז הוא מפיל עליו ציונים בוקר צוהריים וערב, ולכאורה הם מצייתים לאלוהים אבל בשטח אתה גורם להם לפעול מתוך ציות מתמיד לך. ציות לאל בעיני העם, אבל בשטח מצייתים בעיקר למי שמעז לדבר בשמו.

אז למה, בעצם, שאחיה לפי התכתיבים של החבורה הזאת? קודם כל, תודה לאל, אני מתקלח יותר אפילו מהם. ותודה לאל הבעיה שלי היום היא לא שההמון מסריח. אנשים שאני בא איתם במגע לרוב לא באים עם חרא על עצמם. המצב שלי בשטח שונה בתכלית. למה לערב את הכוהנים האלה למה?

ואנשים רוצים לנהל את המדינה לפי חוקיהם? למה זה קשור נשמות צדק, למה? מה אם פתאום הצרפתים יציעו לנהל את הבידוקרטיה שלהם לפי חכמת הדרואידים? אולי על הגרמנים לנהל את מערכת הבריאות שלהם לפי תכתיבים של מרפאים שבטיים שנלחמו בקסמים ונבוסים נגד הלגיונות הרומיים בביצות של צפון גרמניה לפני אלפיים שנה? אולי נאמץ את מדיניות החוץ של שמאן סיבירי מעידן הממותות?

אוי חברים שלי, יהודים שלי, מתוקים שלי!
חרא בלבן.

ג.

עמכם הסליחה, אבל יש לי חדשות רעות לכל מי שמתגעגע לילדותו. אתה שמדבר על ירושלים של שנות החמישים למאה הקודמת, על היחד, על רוח הקודש ברחובות, על האדון ששטה קפה כל יום באותו המקום, ירושלים של שנות החמישים מתה. היא לא תחזור. לעולם. אף פעם. זה נגמר. זה מת. זה התאדה. יהיה ביער לך את ירושלים של ילדותך כגלל עד תומו. את שמתגעגעת לתל אביב של שנות התיכון שלך בתחילת שנות התשעים, לפני הפלאפונים החכמים, אופטימיות באוויר, זה מת. התאדה. אנטוורפן של שנות השמונים, רחובות ילדותי, התקווה התמימה והשמיים האפורים, זה מת, זה מת, זה מת. אפילו לא עפר ואפר. כלום. קיום אי־קיום. הדהודי תודעה.

אפשר לסובב את המציאות לכל הצדדים, להרביץ לרהיטים, לצעוק על הצי'פס, לא נקבל את רחובות ילדותינו חזרה חבר'ה. תטיילו בהם בנפשכם. בפנימיותכם. יש לנו תודה לאל מקדש של זיכרון בתודעה, אפשר להשתחוות ולהתפלל שם במקומות שאהבנו, להתפלל לזיכרון של חברים שנעלמו. אבל בשטח? בשטח זה לא. זה לא

בשטח. זה בתודעה. זה בעבר.

לנסות לחזור לעבר? גם לי זה כואב, אבל כנראה שזה בלתי אפשרי. איך הם מנסים אבל, איך. שוברים שיניים, שוברים עצמות, שוברים בני אדם, הורסים עולם שלם. לחזור לאן? אנו לא נחזור לתקופת התנ"ך יותר משגלליו של ירבעם יחזרו לפי טבעתו. אומרים שמי שלא לומד את העבר יחזור עליו? אולי דווקא מי שלומד את העבר יתר על המידה נוטה לנסות לחזור עליו? חוזר עליו בכוח, באסונות ובמוות, אבל גם אז, גם אם חוזרים עליו, לא חוזרים אליו. אין לאן לחזור.

ד.

מהו הזמן, מהו?

מהו הדבר הזה שחולף? מה חולף? הזמן? אנחנו? עצם היש? מסתורין עמוק הוא העבר, בלתי נתפס הוא הזמן. מעציב הוא בחולפו. ואולי כדי לנסות לתפוס את הזמן הבלתי נתפס, להימנע מהעצב של היותו חולף, התפיסה המיתית נוטה לחשוב על הזמן כמעגלי. איך אומר החבר אליאדה ב"מיתוס של החזרה הנצחית", כשהוא חושב על חברות ארכאיות בולטת לו "ההתקוממות שלהן נגד הזמן הקונקרטי, ההיסטורי, והנוסטלגיה שלהן לשיבה מחזורית אל הזמן המיתי של הראשית, 'הזמן הגדול'". קבלו, למשל, נשמות צדק, את תשעה באב, בו מציינים את חורבן הבית הראשון, את השני, גירושם מפה, אסונות משם – חגיגה של המעגליות של החורבן לסוגו בזמן המעגלי לכאורה של ההיסטוריה היהודית. האם תשעה באב מעודד את הבוכים, המתפללים, האבלים, הזוכרים למנוע אסונות מעצמם וסביבתם בהמשך קיומנו אל תוך היש והאין? ליצור עתיד שונה מהעבר? או שמא תודעת תשעה באב כל כולה שואפת לשחזר את האסון כדי להיות, ולו למראית עין, ולו לרגע אחד, בזמן גדול? מה אם בתשעה באב לא לומדים על חורבן הבית כדי למנוע חורבן בית, אלא זוכרים זמן מיתי בתקוות שווא לחזור אליו?

נשמות צדק! יחס מוטעה לעבר מסכן את ההווה ואת העתיד! האם לומדים בתשעה באב על אהבת חינוך ומניעת חורבן נוסף? או שמא לומדים על טבעו האסוני של הזמן המיתי, ומצפים כל כולנו

לחזרתו? ואם הזמן המיתי הוא אסוני, אולי אסון יהיה השער אליו? אולי תשעה באב, ותפיסת הזמן שטמונה בו, לא בא ללמד איך למנוע חורבן בית, אלא להפך, מלמד בעצם איך להחריב כל בית שוב ושוב, מעגליות בכל מחיר, מתוך תקוות שווא להימלט מגורל הגלל שיבוער עד תומו? לא רק מי שלא לומד מההיסטוריה נידון לחזור עליה, אלא בעיקר מי שמקדש אותה נידון לחזור עליה. ולא באמת לחזור, כי אי אפשר לחזור, ולא באמת עליה, כי אין כבר לאן לחזור, כך שבמקרה שלנו, בזמננו אנו, תפיסה מעגלית עלולה ליצור אסון חדש בעצם, חסר תקדים אמיתי, אסון לכשעצמו כשלעצמו. ולמה? כי המעגליות היא מנחמת. כי היא כאילו משמרת את הזמן. כי היא משמרת את הגלל. הזמן לא חולף. הגלל לא בוער. אבל הזמן כן חולף. הגלל כן יבוער. עד תומו. גם אם יהיה אסון, הוא יהיה אנושי, אנושי מדי. יהיה את האסון, בלי המיתוס. זה יהיה מאכזב יותר משאפשר בכלל לדמיין. רוצים זמן גדול? תקבלו אסון גדול בזמן שלנו. ואז גם האסון הגדול יבוער כגלל עד תומו. אסון או בריאות, שפיות או טירוף, חיים או מוות, כך או כך הרי הכול יבוער כגלל.

זכור לי מסע אל אס די בשפת הירדן. בתחילתו, חירבנתי לתומי חירבון שטח, כמה פסיעות מהמחנה הקטן שהקמנו עם חבריי המציצים בפרדס. כמה שעות אל תוך האירוע, אמרתי לעצמי, בואנה, מעניין מאוד מה עובר על הגלל! האם הנמלים כבר עובדות? האם החיפושיות והזבובים כבר פתחו את מתנתי הצנועה להם? התרחקתי מהמחנה לכיוון המעשה והתחלתי לחפש בלילה המרהיב. מחפש, ולא מוצא. מחפש, ולא מוצא. מנסה למצוא את הגלל בתוך הצמחייה הלילית. מחפש, ולא מוצא. עד שתפסתי את עצמי, ברגע של בהירות בתוך הטירוף של הזמן מרחב, ואמרתי לעצמי – או מה שיותר מהעצמי באותם רגעים – מה בשם האל הטוב אתה חושב שאתה עושה אתה? מחפש את צואתך בתוך היש? שחרר, יהודון, שחרר! שחרר את גללך אל תוך האין, ותמשיך הלאה, הבה להבא, חבר, הבה להבא! שחררו חברים, שחררו את העבר! ייתכן שעצם היש מעגלי – אני לא אומר. נגיד צמצום סופני של היקום חזרה לכדי סינגולריות שבתורה מובילה מחדש למפץ גדול וכך לאינסוף. נגיד חזרה נצחית של כל

קונסטלציה אטומית אפשרית בתוך רצף אינסופי של חומר וזמן, שבו הכול תמיד חוזר על עצמו לבסוף. אבל הזמן הקטן שלנו? אין בו חזרה לזמן גדול, קודם כל כי מלכתחילה הזמן שבאופן מוטעה לגמרי רוצים לחזור אליו לא היה גדול. הוא היה זמן אנושי, אנושי מדי. זמן של הפרשות, ריחות, ובני אדם. ירבעם שמחרבן בדרכים. כוהנים שעושים לעצמם על האש יום אחר יום במקדש שהוא מסעדה להם ולא. גללים, חברים, גללים שבעורו עד תומם. תשחררו את צואתכם, נשמות צדק. לא להידבק לה. לא לאחוז בה. גללים אבודים בעבר, ומי שטוען שאפשר לשחזר אותם טועה בנוגע לזמן. טועה בנוגע לעבר. מתיימר להבין את מה שאינו מבין!

ה.

מה הוא העבר?

מהו הזמן?

האם הווה הוא ממשי שבאופן מתמיד נעלם? ממשי, נעלם, ממשי, נעלם. האם אתה צודק, הרקליטוס? הכול זורם, אי אפשר לדרוך באותו נהר פעמיים – לא אותו נהר, לא אותם אנחנו – הווה כל הזמן מפסיק להיות, מתקיים מתוך אי קיומו המתמיד, ממשי שלעולם נעלם?

או שמא הכול קיים ואנחנו חולפים על פני הכוליות הסטטית של עצם היש? האם אתה צודק, פרמנידס? היש ישנו והאין איננו. שום דבר לא בא מהאין. כל מה שיש כבר יש ותמיד היה ותמיד יהיה, כל מה שלא איננו, לא יהיה ולא היה. העבר הוא המעבר המתמיד שלנו על פני הנצח. האמנם?

מהו הזמן, מהו?

מהו העבר?

חלום שלאט לאט מפסיקים לחלום? שקט? יש? אין?

מסתורין עמוק העבר.

שתיקה של נצח, העבר.

לא משהו שאנחנו מבינים, אז אדרבא, לא משהו שאפשר בכלל להיות מחויבים לו.

מהו העבר?

מים שזרמו?
רחוב ממנו פנינו הלאה?
מהו העבר?
גלל שבוער עד תומו?
גלל שבוער עד תומו ועדיין ממשיך לבעור?

**ביקורת על המהלך הקרטזיאני או
עמודים 492-493 (למעלה), מילון אבן שושן
החדש, כריכת הזית הכהה**

ספיר יונס

לא שרצינו בך, בקורות עץ הנמתחות עד קצה מגדל המים,
מעלה בצפייה או כמו מלמול מצטבר המגיה מבין שטיחי
הדירות השכנות, אפלו שפעם נאמר שטבעו לא להיות מובן
(ואם זה בהסכמה, זה בריא לחלוטין).
אחר כך מתהלך עד לרחובות פריז,
כי בחלומות הדרך אינה ארצה, יורד במדרגות של רו מופטר,
לאן חפנה? אני תוהה אם אתה מכיר מספיק.
המחזה הסתים זה לא מכבר, וילונות הבד חדלו מנוע,
ולפעמים המלה הזאת נכנסת בין שתיים אחרות, ולא נעלמת כליל,
עדין נוכחת וכלם מבינים. הישיבה בכסא נמשכת שעות,
כאלו מדבר בכסא אוטובוס המתקדם מעצמו, אבל למעשה,
גם בתנועה איננו זזים לשום מקום. המקום היחיד שאליו כלם נוהים
הוא המקום ההיא, שנשאאתי בה, ואתה מתלבט בו.
ו"למרות הכל דקארט לא היה דקארט לו היה חושב
לסלק את חידת הראייה" כי זה כבר (שוב זמן עבר) נאמר,
נאחז בסיבי העץ הדקים, שבהם מצוי הרטט הבלתי נראה אך מזין,
את פסות החום אחת לאחת, חומות ולא מתנגדות, מתראות ומשמנות,
ולא תמצא אותן אומרות לפתע: "נפגש מחר, קבענו, באחת".

*הציטוט מתוך "העין והרוח" מאת מרלו פונטי
(מצרפתית עירן דורפמן)

סנהדרין קטנות

ספיר יונס

וּפְתַח הַרְגֵעַ הָזֶה שֶׁהוּא מְבַהֵלוֹת אֵלַי, לִפְנֵי בּוֹא אוֹר יוֹם
וְשִׁמְעִי לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יוֹרוּנִי,
מִמְשָׁלוֹת סָרֵק מִחִפּוּצֵצוֹת בְּדַרְכֵּן אֵלַיךְ,
מִלֵּאֵי צִנְצָנוֹת בְּזִיחֵי קֶלְמֶטָה שְׁחָרִים וְאַטְמִי
הֵימָּה יֵלֶךְ לְמַחֲמֵי שְׁהֵמִים יִמְתָּקוּ, מִבִּקֵּשׁ אֶת תְּסִיסָתוֹ
עַד שֶׁאֵי אֶפְשָׁר יִהְיֶה לְשַׁחֹת בּוֹ, לַעֲוֹלָם לֹא שֶׁבַע מִהִפְעָפוּעַ.

מִפֶּה לַעֲיִן הוּא מִצְדֻמְנוֹת אֵלַי, עַת חֲפוּשׁ שְׁבָרִי מוֹטוֹת הַצֶּדֶק
כְּמוֹ תְּשֻׁמִּי שִׁי קִדָּשָׁה שְׂאִישׁ אֵינִי נִדְרָשׁ לָהֶם וְלָכֵן אֵינִי מְרַגְלוֹת בְּמַגָּע
כְּשֶׁהִבְנֵיתִי אֶת זֶה לֹא הִתְנַגְּדִיתִי לָזֶה, וְכָלֶם הָרִי סוּגְדִים לְמַפְרָעוֹת הַזֹּאת
אֲזַי יִתְּכוּ שֶׁזֶה לְטוֹבָה. וְאַחֵר כֶּף הַגִּיעוּ הַמְשַׁבָּצוֹת
וְאֲנִי כֶּבֶד יִדְעִיתִי וְחֲשַׁדְתִּי אוֹתָן לַעֲצָמִי וּבְגָלִל שֶׁכֶּף לֹא הָיָה מְקוֹם
(נִכְנָסְתִּי וְיִצְאָתִי שׁוֹב וְשׁוֹב) הִתְקַשְּׁרוּ מִבֵּית הַחוֹלִים לֹאמֹר
הַצִּלָּחֵנוּ (מִזֶּל שְׁעָנִיתִי) וְהַיּוֹם הוּא תְּמִיד חֲמִישִׁי וְלֹא סֶתֶם אֲנִי טוֹרַחַת
לְכַתֵּב אֶת הַיּוֹם כִּי מִשָּׁם הוֹלֵךְ הֵימָּה בְּבִדְיוֹתָיו וְאֲנִי מַחֲפָה לָהֶן
כָּל הַחַיִּים

עוד אליקול

מישל פלצ'יק

*

קול הולם חרד מחרש
קול חורק ידית חורשת
יד מתדברת אני לא מענינת
יד ביד לפרץ באגרופים הזה של
צנורות דרכם יוצא לא
ולא יוצאים.

*

הגלים חטאו במזח אחד של השני
מוחים מצחם רק בכדי למרח על אחיו
את השיטים רדפו משתטחים שלא יאטפו
במפגש להחריד. סירות קאנו
מטפשות והימים חופרים בנתח
והמים לא סוגרים את הברז.

*

והאחד תמיד יהיה אחר אחד
אחר מאחר
לאחד שנמצא ופלש לאחד
מצוי במינוס אחד
רצוי במעלית מתנשפת
בלא ישרת אחרונה לישרת
תחלה פחד מעליות חונה
מלדה.

*

ארץ הלכה שחק הלטה
טובל את בבואתה בעלטה
לכסילים חולפים ותם חוטא יראת מה
שבגדות התא.

*

כְּשֶׁמַּדְבְּרִים בְּשִׁדּוֹת אַחֲרִים
 גָּנִים מְחִיבִשִׁים וְחִרְשׁוֹת נְבֻקָּעוֹת
 יְלָדִים נְבֻקָּעִים חוֹבְשֵׁי לְשׁוֹנוֹת שֶׁל צָרַעַת
 בּוֹאוּ אֵלַי לָגוֹ, בּוֹאוּ אֵלַי אֶל הַגֶּן הָאֲחֵר
 זֶה שְׂאֵין בּוֹ פֶּה זֶה שְׂאֵין בּוֹ בְּסִיס הָאֵם
 בְּהִפִּיכַת הָעוֹנוֹת, רַק בּוֹאוּ לֹא נִקִּישׁ בְּמִשְׁלֵשׁ הַצָּהָב
 לָכֵן לָכֵם רַק שֶׁלֹּא יִקִּישׁ הַמִּשְׁלֵשׁ הַצָּהָב
 רַק לֹא לְמִשְׁלֵשׁ הַצָּהָב.

עניינים של חיים

מישל פלצ'יק

יש לה שְׁעוֹן נְטוּל מְחוּגִים וְנְטוּל מְסַפְּרִים. עֲכָשׁוּ הִיא
יְכוּלָה לָמוּת בְּנַחַת, כְּאֵלוּ מוֹתָה אֶלְמוֹת.
הִיא מְצִיגָה אוֹתוֹ בַּחוּצוֹת, אוֹלָם הַחוֹלְפִים
מְשַׁנָּסִים מְתַנָּים וּמְמַשִּׁיכִים כִּיקוּם מְתַקְתֵּק
בְּרַחֲמָם.
בְּסוּף אָנוּ בְּכָלֵל נְרַקְבִים בְּבִיתוֹ שֶׁל אַחֵר.

*

מֶה קוֹרָה בְּעֵת חֵלוֹם הוֹפֵךְ עֲצָמָי
וּמְתַאֲבֵד? קוֹפֵץ מַחֲלוֹן הַמִּצַּח?
אֵיזוֹ קוֹמָה
לֹא יָדוּעַ גַּם לְנֶצַח.

*

לְדַבֵּר מְנִימוּסִין עִם הַתַּפְּרִנִּית, הַיַּחֲפִנִּית,
הַיִּצְאָנִית, הַפְּלִצְנִית, הַרְצִינִית, הַחִיצוֹנִית
רַק לֹא הַפְּנִימִית.

*

חֵם בְּצוּרָה בְּלִתִּי נִסְלַחַת. לֹא צָרִיף יָרַח בְּשִׁבִּיל
לְהוֹת מְכַשְׁפָּה יוֹמֵר. מְסַפִּיקוֹת הַלְהָבוֹת שֶׁמְכַרְסְמוֹת
לִי מְקַדְקוֹד הַקְרָקֶפֶת לְעֶרֶף.

*

אִם לֹמֵר – אֵז בְּכָלֵל נֶעְדָּר!
כְּכָלֵל לֹא לֹמֵר הַנֶּהְדָּר הַמְתַּפְּאֵר
מְחוּצָלְנֶפֶשׁ, אִם יֵשׁ לֹמֵר.

*

בֵּין הַתַּחֲנוֹת תַּעֲלוֹת הַמַּחֲשָׁכִים
מְדַדְחִים כְּנַחֲשֵׁי צָפֵעַ עַל הַפִּסִּים
טָרֵף הַשְּׂדוֹת בְּעֵין הַקִּיטוֹר מְטַלְטֵל
אֵין מוֹשְׁבִים לְאַמּוּנוֹת שְׁוֹא בְּדֶרֶכְנוּ
הַנוֹף הַחֲצוּף לְמִרְאָה מְתַגַּלָּה בְּאַבְחָה
וְהַיָּמִים בְּהַכְחָדָה פִּסְטוֹרִלִית.

דרור לציפור

מיכאל קליין

("אז כן מקטרת...")

הצפור תחת מצור צפורייתה
והעולם שותק

אנשים צועדים בפארק (לאור-יום) מצביעים
על צמרת עץ ופונים בקולם אל צאצאיהם המתגלגלים
בעגלותיהם שיבדלו לחיים ארזים בניהם מתממת
"צפור צפור" ועוד מוסיפים חטא על פשע לשאל
"איך היא עושה?" השכפולון מרהיב לענות:
"צוין-צוין"

הצפור מבקשת להחלץ ממחצת עצמה
צוין רם מנסה לפרץ את גבוליה
אולם הוא גבוליה
מהותה מנסה לעוף ממהותה לעוף ואי אפשר

צפור את מחמירה את מצבך
אינך לך בתור התחלה
לרדת מהעץ
כבר תהי מעט פחות דומה לך

אך אל תהפכי את הידידה להרגל
שבסוף גם פעלה כזו עלולים
עוללים נחמדים בפארק לסוג
ולסכם כהויתך
לשעשע אב ואם
בתפיסת המציאות המשבחת שלהם
שיבדלו לחיים ארוכים

בלילה באו גמדים ופרקו את אמא
 מפרק-מפרק נפקו את גפיה
 את עיניה היפות שוחרות הטוב
 עקרו כדי שרש מחריהן
 ושתלו במקומן עינים
 זהות למראה ולבלוב
 כמו היטה ספינתו של תסאוס
 אמי המפליגה בימים שהסתפרה לא פעם
 ושערה ארך
 חומים צורות מחלפותיה כשמן פו הו
 חולפות ומתחלפות ואוי הגמדים
 המפחידים לחשב שהדמנו מסם או מזמן
 כשהכל ישנו
 ולמען האמת
 כשאני כתבתי אמא אני
 התכוונתי למישהו אחר

מיכאל קליין

נפילה

I

עֲיִפוֹת נִפְלָה עָלַי
כְּכֹבֵד הַשֶּׁמֶשׁ בְּצִאֲחָהּ צְהָרִים
בְּהִכָּנְסִי אֶל בֵּין זְרוּעוֹתַיָּךְ

וּבְחֹדֶר יֵשׁ
אֶפְלָה מִלֵּאֵת אֶתְּ

II

הָעֲיִפוֹת נִגָּחָה אוֹתִי
כְּשֶׁמֶשׁ הַמִּקְוֶנֶת שֶׁלְעֵיל
וּבְהִסְתַּחֲרֵר רֹאשִׁי עָלַי רְאִיתִי
כּוֹכָבִים

מִזֵּל קֶשֶׁת

מִזֵּל שׁוֹר

שְׁנֵתָךְ

רִפְדָּה אֶת נִפְלֵת הַכָּרְתִּי אֶל תַּת
הַכָּרְתִּי

59
136

-
ה
ב
ה
ל
ה
ב
א
-

מאיה הרדן

בלדה ליוסי

לרוץ לרחוב זה מה שהציעו ליוסי בן דב
לא רחוב מידע פי
אם רק רחוב כזה או אחר
בלתי מהותי כשהוא לעצמו
מוליך לעולם ובמובן רחב זה
גם בלתי סופי
סך האפשר נפרש כאספלט
לרגליו של יוסי בן דב
לאחר שפרת את הברית הנצחית
עם אלוהי הרחוב

הגר צמחוני

רוח חפצה

מִה חֶזֶק מְבֹשֵׁר כְּשֵׁרוֹת חִפְצָה
 בְּגוֹף מְחַלל נְקִבִּים
 וּבַחֹר אֵין יוֹתֵר חֶזֶק מִהֶמְקוֹר
 תָּמִיד מְדַבֵּר.

שִׁיקִיאוּ גּוֹזֵל אֶל תּוֹף הַגְּרוֹן
 חֶזֶק יוֹתֵר, שִׁיקִים אֶצְלִי כֵּן
 שִׁתְעוּפָּה מְבַפְּנִים וַיִּדְקֹר וַיִּדְגֹּר
 שִׁינְצִיא לִי טִנְפָּה
 וּכְשִׁיטוֹב לַעֲמֹד וּלְשֹׁמֵר
 שִׁתְּנוּ לוֹ מְשִׁקֶּפֶת.

ניצן לוביאניקר

החץ לא רוצה

החץ המרעל לא רוצה את אכילס
כל גופו המשרין ממילא לזרוא
הוא רק משתוקק לעקב עקבה
בתעופת תאווה הוא דולק אל הדם.

אהבת החץ ברואה את המיתוס:

כנגד כל מעלות אכילס
הנכונות להשתפד.
כנגד הצי המפליג מיון
האוויר המפלח.
כנגד פני הלנה
גידים ודם.

אבל גם אהבה היא תחליף,
היא משל.

מה שהחץ רוצה מפר לכלם -
אבל נעלם.
ומה שהחץ לא רוצה
זה צלמים נוצצים. זה עולם.

לא עורשלת

דוד נ"א בוחבוט

לעודד

לא עורשלת שעה שאמה משוטט, ילד, לקראת
אבחת כוכב אחת שתפליא בקשוטה
להצפין בכל תצפית איכות של חג;
לקלס את הירח המפגם בד, זרוח
עת דבק בד מין ריח אור הטהרות זחוח.

עת רסס ברסיסיד דק נוגה ממלונת
כוכב הלכת שעושף בעל, אפעס, לענח;
לונה-טיק לו בין ריסיד ונעצם בהקטנת
הפרש העין מן החסד הגלקטי בעינה. -

יהלל באחס וינכס את שפת הנפש שאינה;

נו נפש, נפש, נפש. נו נפש, נו נו נו -
לקוט פרסי חסד נאצלים מגיל קטנות.
אדושם איד לא חסר לה הילד טרום-חיה
אדושם איד לא נמסר לה מזמור מבור-ציה
כי לא ידעת, ילד, איד לצאת לקראת נפשו
אלא בלירי של עורשלת המעז אלי שרשו
לשאת העת כהגה האמת אל הלשון
לגנב כף לב מאשליה. הו עלי הרף פשטת
קינת הברזיה! שלף ראליה זבת חטם
עתה זבה הזיה. נשמת כרמלי לעורשלת;
מעשה שפך היה.

63
136

מאין יבוא עזרו

אמוץ גלעדי

הם, הם מהלכים אימים בסכינים שלופות, במזלגות זקורים, במקלות מונפים, מצקצקים בלשונם, אומרים ההוא, קפצה עליו זקנה, שיבה זרקה בו והוא עודנו איש צעיר, ואילו עשה כך ולא אחרת כלום היה מגיע לידי כך, כלום היה נקלע למסלול עקלקל כל כך, ואנו, אנו מתחנו לנגד עיניו צעיפי אשליה, הקרנו עליהם צלליות מרצדות, חלומות תהילה, מחשבות זימה, תוכניות נקמה, צלליות שצורותיהן רכות כיךך, קשות כיהלום, הגדלנו ומתחנו כאוות נפשנו, כבובנאים משכנו בחוטי מציאותו, כל טעות הונצחה, כל ריב נהיה מאבק איתנים, כל שטות נטבעה במוחלט, ואנוכי, אני בדרך חתחתים הלכתי, בנתיב תעתועים השתרכתי, בשביל עוועים דידיתי, בלי להביט ימינה ושמאלה, לנגד עיניי ריצדו צלליות עברי, צללי חטאי, ומרוב כוונה למרק חטאתי שבעתיים, עד לבלי תִּקְוֶן, ומרוב בהייה בריקוד הצלליות ניגפה רגלי באבן ומעדתי, נפלתי למשכב, שם, באמצע הדרך הוא קרס, הם מסננים, ספק בתוכחה ספק בשמחה לאיד, שולפים סכיניהם, זוקרים מזלגותיהם, מניפים מקלותיהם, צועקים ההוא, מה יהיה עליו, בחוליו הוא מתקטב והולך על הציר בין פרישות לפריצות, פָּרוּשׁ מן העולם, פָּרוּץ אל העולם, איבריו נחבטים אלה באלה ככדורי מטוטלת, ואני, בכל מאודי התאוותי להתחפר במחילות, להתכרבל בחמימותן, להצטעף בקרירותן, והם, הם עוטים על טרפם כמוצאים שלל רב, דוקרים בסכיניהם, נועצים מזלגותיהם, מנחיתים מקלותיהם, מפטירים ההוא, פצע וחבורה ומכה טרייה, פעור לעולם, הלום דִּפֶּק, שותת דם, דומע, קרוע לרווחה, לצריבות החום והקור, האור והחושך, האוויר והמים, ומי ישיענו בימי חלדו, הם שואלים, ומאין יבוא עזרו.

נשל

אמוץ גלעדי

חזר לכפר ילדותו, הכפר שבו גדל, אם כי לא היה זה כפר הולדתו. בשובו לשם, לכפר שמרבית בתיו נטושים, ושפעמוני כנסייתו ממשיכים בכל זאת לנקוב את השעות, לקצוב את חצאי השעות, היה מדדה בסמטאות, לָפּוֹת בצבת החום, מתנודד על וו זיכרונותיו, נצמד כלטאה לקירות הבתים, ואולם צל לא היה. חזר לכפר צָרוּב השמש ההוא, אף כי למכורתו לא שב מעולם; את מקום הולדתו לא ראה עוד. בשוטטו בכפר ילדותו, שִׁכְחָה ערסלה אותו כאם, כאב. נשרך היה בכפר שכוח האל ההוא, תלוי על וו, גורר סוליותיו על המדרכות העקלקלות. באוויר נישא צרצור ציקדות, ריח תאנים בשלות מדי. עודו משתרך והנה נזרעו אצבעותיו עקצוצים, ובנסותו למתוח אותן הוא חש שעורו קטן ממידת ידיו, והנה התחיל העור להיסדק ולהתקלף, לא רק מידי אלא גם מרגליו, מפניו, מעורפו, מגבו, מבטנו, מתקלף כמקשה אחת, גולש תחת חולצתו הקצרה ומכנסיו הקצרים ונושר אט אט ארצה, נשרך אחריו, והוא בשלו, ממשיך להיגרר כשבעקביו כרוכה המעטפת הדקיקה, הפריכה, השקופה כמעט. אוֹרֵאז הזדהר עורו החדש בשמש, שקרניה השתברו בריבוא קשקשיו, בהילה ססגונית.

-

ה
ב
ה

ל
ה
ב
א

-

מוֹל הַמִּרְפֶּסֶת הַצּוֹפָה אֶל הַכָּרָם
 לִפְנֵי הָהָרִים חֲרוּצֵי הַנְּחָלִים
 עוֹמֵד עַץ מַדְבָּרִי מִסֶּקֶס
 הוּא נָטוּעַ בְּאַמְצָע אֲגֹן הַנִּקְוֹז
 וּמוֹצֵף מִכָּל עֵבֶר
 עֹכֶשׁוּ קָבֵר דְּצִמְמוֹד
 וְכָל הָעֵלִים בּוֹ נוֹשְׁרִים
 מִלְבֵּד כִּמָּה שְׁנֵי־אַחְזָזִים –
 בְּמָה הֵם דְּבוּקִים
 אֵיזָה מִין כּוֹחַ קוֹשֵׁר קֶצֶה בְּשָׂרֵי וְרֹטֵב
 לְעֶנְף מִיָּבֵשׁ וְאֶפֶר
 עוֹד כִּמָּה זְמַן הָאֲנִרְגִּיָּה בָּהֶם תַּעֲבֹר
 לִפְנֵי שִׁיכְרַע הָעֵלָה הַסּוֹפִי
 וְאִיפָּה נִשְׁמַר הַמִּידָע הַיָּקָר
 עַל צוּרָה יִרְקָה וְרַב מַמְדִּית
 שְׁתִּבְקַע מִתּוֹךְ חוּם אֶפְרָפֶר
 עַת הַחֹרֶף עֹבֵר וְהִגִּיעַ אָבִיב

(אִישׁ מְבֹגֵד מְבִיט בְּהָרִים
 וְנִזְכֵּר אִידֵי אָבִיו שֶׁלֹּט בְּנִסְתָּר
 בַּחוּטֵי מְרִינֹטֶת נִיר מִיָּבֵאת
 שֶׁרָקְדָה בְּסֻלּוֹן מִכּוֹחַ בִּלְתִּי נִרְאָה)

כְּשֶׁהָעָרֵב יוֹרֵד עַל הַכָּרָם
 נִפְרָשֶׁת בּוֹ רֶשֶׁת שֶׁל אֹר
 בִּלְתִּי מְסַבֶּרֶת קוֹרֶמֶת קוֹרִים
 כְּמִרְכָּזִיהָ פּוֹסְפוֹרֶסְנִטִית
 עַץ מְחֻשָּׁר לְשִׁיחִים, אֲדָמָה
 חִפּוּשִׁית אֶל סֻלְעִים וְשׁוּעַל
 וְעֵלָה שֶׁל כָּתֵם סוֹפְנֵי מִתְנַחֵק
 אֵף בְּמִקּוֹם לְרֻצָּפָה הוּא מִתְחִיל לִרְחֹף
 כְּמוֹ מְרִינֹטָה קָשׁוּר בַּחוּטִים
 מִכָּל עֵבֶר אַחוּז בְּאֹוִיר אֶל הַכָּל
 וְנִדְמָה לִי לְרַגַע גַּם לִי יֵשׁ חוּטִים
 וְיֵשׁ אֵיזָה כּוֹחַ שְׁבִי מִרְחָף
 גַּם בְּלִילָה חֲשׂוֹךְ וְקָרִיר
 מוֹל הָרִים חֲרוּצֵי שְׁטִפּוֹנוֹת

נמרוד ברקו

אני מחכה למות שניים ומעליי גוזמה

אני מחכה למות שנים
 ומעלי גזמה:
 אני-פלשהו ועוד אני-פלשהו ועוד גזמת-אני-שבא.
 ברוכים הבאים חלולות-איש –
 זהו עד-שהוא-אינו-בשרי-אז;
 זהו-עד-עצת-נבצר –
 אוי, היו מסובבים סביבי, הרי גופי-מבדל-הוא
 אוי, היו אני-פלשהו-כדי-להשחית
 אוי, בל-היו אני-מחכה-למות-שנים
 שנים ארכות כל כך –
 וגופי מזקין עלי
 וכל אני שהתגשמת הרי הוא אני-חוצות-הטיט.

-

ה
ב
הל
ה
ב
א

-

סוס טרויאני של לכידות:

על תרגום הרומן "פילגשו של ויטגנשטיין" ארז וולק

70
136

"התרגום של ארז וולק יפה [...] אבל הדבר המעצבן ביותר הוא השימוש העילג במלה 'עדיין' [...] במקום הביטוי העברי הפשוט 'ובכל זאת'. [...] העובדה שבאנגלית משמשת המילה 'Yet' את שתי המשמעויות [...] אינה מרשה להוצאה מכובדת כמו 'עם עובד' להישמע כמו פרשני כדורגל. " – יצחק לאור, "הייתי שקוע באשמה קיבוצית שקשורה להיותי גבר", **הארץ**, 8 במאי 2017

"מרקסון מלהטט בשפה ומרבה להשתמש בלשון נופל על לשון, בהישנות צלילים ובמבני משפט לא שגרתיים [...] סגנון הכתיבה של מרקסון בפילגשו של ויטגנשטיין מאופיין בחמציות, בחזרתיות ובמיעוט סימני פיסוק. עשוי להיות מאתגר לתרגם את המאפיינים הסגנוניים הייחודיים האלה ובה בעת לשמר את נימת הטקסט ואת מקצבו. " – ראו להלן

הקדמה

הקורא חד העין, ואולי אף הכפיתית, ודאי הבחין בשינויים הקלים שחלו בציטוטים אשר במאמרו של דיוויד פוסטר וואלאס "המליאה הריקה: פילגשו של ויטגנשטיין מאת דיוויד מרקסון" בתרגומה העברי של דבי אילון בשני המקומות שהתפרסם בהם.¹ נבחן לדוגמה שני משפטים – במקור ('א'), בתרגום דבי אילון ('ב') ובתרגומי ('ג') (כל ההדגשות במובאות הן שלי):

(1) 'א In fact there is no window either, in that same manner of speaking, but only shape.

ב' בעצם אין גם שום חלון, באותו מובן מסוים, אלא רק צורה. (טבעו של הכיף, להלן ט"כ, עמ' 195)
ג' למען האמת גם אין שום חלון, באותו מובן מסוים, אלא רק צורה. (פילגשו של ויטגנשטיין, להלן פ"ו, עמ' 53)

(2) 'א One can drive through any number of towns without knowing the names of those towns.

ב' אפשר לנסוע דרך לא משנה כמה עיירות בלי לדעת את השמות של העיירות. (ט"כ, עמ' 237)
ג' את יכולה לנסוע דרך לא עיר אחת ולא שתיים ולא לדעת את שמות הערים ההן. (פ"ו, עמ' 102)

ההבדלים בין שני התרגומים למשפט (1) פעוטים – "בעצם" הפך ל"למען האמת", "אין" ו"גם" התחלפו – ונדמה שמדובר בעניין של טעם ושל סגנון. אם נמסור את המשפט הזה לחמישה מתרגמים, קרוב לוודאי שנקבל חמישה ניסוחים שונים. זה לגיטימי, ואצהיר בזהירות שאינני חושב שאחת הגרסאות עדיפה באיזה אופן מהותי. במשפט (2) המצב קצת שונה. הייתי אומר שתרגומה של דבי אילון נשמע טבעי יותר מזה שלי – יש משהו חשוד ב"אף" בתור גוף

71
136

1 בחור טבעו של הכיף מאת דיוויד פוסטר וואלאס בתרגום דבי אילון, הקיבוץ המאוחד, 2018, עמ' 195–235; ובחור פילגשו של ויטגנשטיין מאת דיוויד מרקסון בתרגומי, הבה לאור, 2023, עמ' 227–260.

סתמי (one can...), ומבין האפשרויות לתרגם את any number of towns המאתגר, לא ברור על פניו ש"לא עיר אחת ולא שתיים" מנצח את "לא משנה כמה עירות". ובכן, אם כבר הוקמו פיגומי טקסט עברי – למה לא בניתי עליהם את התרגום שלי?

התרגום המתבצר

תרגום הוא בעיית מיטוב (אופטימיזציה): אנו מנסים ליצור בשפת היעד טקסט ששונה כמה שפחות מהמקור בכל מיני מאפיינים שלא אחת מתנגשים זה בזה, כדוגמת המשמעות המילולית, המשלב, ההדים התרבותיים, המצלול (לא רק בשירה) ועוד כהנה וכהנה; לא אחת, אפילו האידיאולוגיה והפוליטיקה מקדיחות את התבטיל. על כל אלה לא אכביר מילים, בין השאר מפני שכל "אחרית דבר מאת המתרגם" מספרת עליהם, ובין השאר מפני שאיני מתמצא בחקר התרגום; אינני מתהדר בבורותי, חלילה, אבל לעת עתה אני משתדל להיות הפיל ולא הזאולוג.

אך דומני שהחוקרים, אולי על שום איסטניסותם, מתעלמים ממניע אחר שהוא נר לרגליי, מניע שאקרא לו "התרגום המתבצר": אני מנסה למזער את נקודות הניגוח של כותבי הביקורות ושל מחברי המכתבים הזועמים למערכת. לכן מאז הביקורת המצוטטת בפתח הטקסט הנוכחי אני גומז בשבע עיניים כל מופע של "עדיין" שיוצא ממקלדתי. וגם כשהמילון, ביאליק וחז"ל לצידי – בביטוי כשר למהדרין כמו "עכשיו ש-" או "את אותו" – אני שוקל בדעתי. ואם יש במקור עילגות מכוונות, אנסה לוודא שהקורא העברי יבין שהיא מכוונת. לפעמים הסופר כבר דאג לזה. לדוגמה, בספר **תודה רבה על החיים** (סיביל ברג, עם עובד, 2018), אחת הדמויות אומרת בגרמנית *Es macht keinen Sinn*. בלב כבד הרשיתי לעצמי לתרגם "זה לא עושה שכל" (עמ' 14), והרשיתי לעצמי לעשות כן רק כי במשפט הבא דמות אחרת מזדעקת: "זה לא נכון דקדוקית". אלמלא אותה זעקה, הייתי מנסה להמציא שיבוש לשון שאינו קיים בעברית הדבורה בהשפעה אנגלית; לא משום סיבה טקסטואלית, לשונית או תרבותית, אלא רק בהגנה עצמית למפרע.

לאור כל זה, רק טבעי שבבואי לתרגם את **פילגשו של ויטגנשטיין** הצצתי בנהרות הדיו הפרשניים והמחקריים שנשפכו על אודות הספר. לדוגמה: הרומן נפתח בצירוף In the beginning. אפשר לתרגם זאת בכל מיני דרכים ("בהתחלה" – טבעי, "בתחילה" – קצת מליצי, "בראשית" – תנ"כי, "בראשית הדברים" – פשרה מסוימת), אבל משעה שקבע מר וואלאס כי "לא מקרי שהרומן של מר מרקסון נפתח בצירוף היחס התנ"כי 'בראשית' (פ"ו, עמ' 211), אזדקק – לשיטתי – לנימוק כבד משקל כדי לא לתרגם "בראשית", ואחת היא אם ירדתי לסוף דעתו אם לאו.² ולכן, מרגע שהתוודעתי לתרגום העברי של המסה, קל וחומר כשנודע לי שהיא תצורף לרומן בתור אחרית דבר, ערכתי טבלה של המובאות מן הרומן שבמאמר והחלטתי שבכל מקרה שאין בתרגומה של דבי אילון טעות כלשהי הנובעת מחוסר הקשר, אשתמש בניסוחיה. אבל התברר לי ש"הקשר" ברומן הזה הוא עניין מורכב קצת יותר.

לכידות הטקסט

73
136

תמיד אשאף להתאים את מידת הטבעיות של התרגום לזו של המקור. אם הטקסט המקורי נשמע דיבורי וטבעי, הרצון ליצור תחושה דומה בעברית מנצח ברוב המקרים את ההיצמדות למבנים תחביריים ולחזרות מילוליות, כי תחביר שקולח בשפה אחת צורם באחרת, ומילה שיש לה נרדפים רבים באחת בודדה באחרת. לדוגמה, להלן פסקה מהספר, במקור (3א'), בתרגום אפשרי (3ב') ובגרסה שבספר (3ג'):

- (3) א' Possibly there were no clouds, **however**.
ב' אבל אולי לא היו עננים.
ג' יכול להיות שלא היו עננים, **עם זאת**. (פ"ו, עמ' 68)

אני מקווה שתסכימו איתי שגרסה (3ב') טבעית מ-(3ג') בעברית.

2 אם הבנתי נכון, מר וואלאס מסביר את חוסר המקריות על ידי הטענה ש"המספרת" הופכת את ההיסטוריה ה'חיצונית' לשלה" ואולי גם בכך ש"מלאכת האוֹצָר (...) היא סינקדוכה מופלאה של חיי הסוליפסיסט, של אסטרטגיות ההישרדות ההולמות את קיומו של אדם כמונדה בעולם של עובדות משתברות" (פ"ו, עמ' 240–241); ואידך זיל גמור.

משפט שנגמר ב־however אינו דבר חריג באנגלית ואף נשמע דיבורי, אבל בעברית התרגום הישיר יותר (ג'3) נשמע מאולץ. ואכן, בטיטה הראשונה כתבתי את (ב'3). אבל אז שמתי לב שה־however הזה לא מרפה:

- (4) Sunshine is a help, **however.**
 (5) It is summer at present, **however.**
 (6) I rarely make use of my lamps, **however.**
 (7) One does not name a piece of tape, **however.**
 (8) I have always admired Turner as well, **however.**
 (9) Now and again I build fires along the beach, **however.**
 וכן הלאה....

עכשיו אפילו אני התחלתי לחשוד בקיומו של דפוס בנתונים. שהרי גם אם משפט אחד כזה הוא טבעי במידה סבירה באנגלית, למראה מאה כאלה, פנס הסכנה מתחיל להבהב. לכן כתבתי תוכנה קטנה שסורקת את הטקסט ומחפשת תבניות חוזרות. למראה התוצאה, כדבר הקליקבייט, הרופאים נדהמו.

112 משפטים בספר נגמרים ב־however

71, of course-ב

49, naturally-ב

41, by the way-ב

41 ב־incidentally וכן הלאה. יתרה מזאת, יש פסקאות ואף רצפי פסקאות שחוזרים כמה פעמים בטקסט. למשל:

(10) אלוהים, הדברים שגברים נהגו לעשות.
 (חוזר חמש פעמים בפ"ו: עמ' 89, 93, 184, 204, 212)

(11) [...] הרבה מהמדפים פה חצי ריקים.

אם כי ללא ספק כשאני אומרת חצי ריקים בעצם עליי לומר חצי מלאים, כי יש לשער שהם היו ריקים לגמרי עד שמישהו מילא אותם.

מאידך גיסא, לא מן הנמנע שהם היו פעם מלאים לגמרי, ונעשו חצי ריקים רק כשמישהו העביר חצי מהספרים למרתף.

האפשרות השנייה נראית לי סבירה פחות מהראשונה, אף על פי שהיא לא לגמרי בלתי מתקבלת על הדעת.
[ארבע הפסקאות חוזרות פעמיים בפ"ו: עמ' 52–53, 152–153]

כמעט כל משפט ומשפט ברומן משתתף ברשת החזרות הזאת, ואני מרשה לעצמי לקבוע שהחזרות לא התפלגו למר מרקסון ברגע של חוסר תשומת לב. מבחינתי, בזה חצה התרגום במובהק את הקו המטושטש שבין תרגום פרוזה ל... משהו אחר. אם מר מרקסון השקיע עבודה כה רבה בכתיבת חזרות וכמעט-חזרות, מי שמי לסגנן אותו?

מכאן הייתה דרכי המפרכת סלולה: לתרגם חזרות אנגליות לחזרות עבריות ולגזור את כל השאר מזה. מובן שלא תמיד אפשר לתרגם את כל מופעיה של מילה אנגלית לביטוי יחיד בעברית – דוגמה לזה היא המילה actually (194 מופעים במקור), שיש לה שלוש הוראות שונות, כמודגם להלן:

(12) א' I have forgotten the name of the river which was **actually** a muddy stream.

ב' שכחתי את השם של הנהר, שהיה **למעשה** נחל בוצי (פ"ו, עמ' 9)

(13) א' Very likely one could have driven around that castle eternally, never actually arriving at it.

ב' סביר מאוד שהיית יכולה לנהוג סביב הטירה ההיא לנצח ולעולם לא להגיע אליה **באמת**. (פ"ו, עמ' 32)

(14) א' Possibly some few of them were **actually** books that I had even read [...]

ב' יכול להיות **שבועצם** היו ביניהם כמה מעטים שאפילו קראתי [...] (פ"ו, עמ' 44)

ואף על פי כן, מטרת המשחק – הפונקציה שיש למטב – הוגדרה. ומרגע שהוגדרה, שאר חלקי הטקסט נקבעו כמעט מוכנית. למשל: בחרתי עבור הצידוף in fact (166 חזרות) את התרגום "למען

האמת", ומניה וביה הוכתב לי משפט (ג'1) דלעיל. למשל: חיפשתי מקבילה עברית עקבית לגוף הסתמי one; קטע מסוים לקראת סוף הרומן הכתיב את השימוש בלשון נוכחת – והינה לכם המוזרות הקלה במשפט (ג'2).

הצורך בלכידות ישנו תמיד. אבל בדרך כלל הוא מעין בקרת איכות, האחדה שעושים בשלב העריכה, ואילו בפילגשו של ויטגנשטיין, המתרגם נאלץ להפוך אותו ללב עבודתו. זה מה שמייחד את הטקסט הזה בעיניי. המאפיינים התוכניים שעושים את הספר "לפסגת הספרות הניסיונית (בארצות הברית)", אליבא דמר וואלאס ואחרים, קיימים ביצירות רבות, אולי במינונים אחרים; אבל לא נתקלתי ביצירת פרוזה אחרת שמעמד הלכידות בה כה מכריע. אל התרגום המתבצר, מר מרקסון מביא סוס טרויאני של לכידות.³

האם הבחירות המסוימות שעשיתי למונחים ולמבנים הן מחויבות המציאות? ודאי שלא. האם התעקשתי על מיפוי עקבי – למה ש־by the way יהיה תמיד "דרך אגב" ו־incidentally הכמעט זהה לו יהיה תמיד "אפרופו"? כלום לא די שיהיו 41 מכל אחד? – מוצדקת? כנראה לא. האם הטקסט שהפקתי דומה בתמהיל הטבעיות והמלאכותיות שבו לזה שהקורא האמריקני חווה בשפת המקור? נדמה לי שכן, אבל אני קרוב מדי לטקסט. עדיין.

אקס מכינה

בכל המאמרים והניתוחים שדפדפתי בהם אין כמדומה התייחסות מיוחדת לנושא החזרתיות התחבירית והלקסיקלית. הפרשנים מעדיפים לדבר על אינטרטקסטואליות, על מטאפיקציה ועל סינקדוכות. ואם אף אחד לא אומר דבר על הלכידות, אולי הפן הצורני שהעסיק אותי כל כך הוא בכלל דבר שולי, חסר חשיבות לקורא הסביר? ניגשתי לכלי הבינה המלאכותית האופנתי ChatGPT ושאלתי מהם הקשיים הייחודיים בתרגום פילגשו של ויטגנשטיין. מובאה מהתשובה, בתרגומי, תמצאו בציטוט השני שבראש המאמר.

3 מה הוא עשה את זה? מפתח לענות "בכוונה": כחלק מאפיון הדמות, המספרת מחפשת באופן לא מודע עוגנים מילוליים יציבים. מעניין לקרוא את הטקסט מבעד לאספקלריה הזאת, אבל לטעמי אין זו הוכחה, וגם יש טיעון נגד: המספרת משבשת שמות ועובדות ככל שהספר מתקדם ("כשדוסטויבסקי כתב על ריינר רסקולניקוב [...] או שאנה אחמטובה היא הדמות היחידה באנה קרנינה", פ"ו, עמ' 214), אבל התבניות הלשוניות יציבות. אני נוטה יותר לראות בחזרות האלה מקבילה למבנה ההכרני היסודי של המספרת ושל האדם בכלל, לבינה האנושית מחפשת התבניות – הדבר היחיד שנשאר לדמות.

"הסופר האמריקאי הטוב ביותר שקראתי בימי חיי"

- ג'ושוע כהן

"יצירה גאונית [...] רומן למדני, עוצר נשימה בשכלתנותו, ששפתו בדולחית וקולו מרתק ונראה אתכם מגיעים אל סופו בלי לבכות."

- דייוויד פוסטר וואלאס

"מדויק ומסנוור כמו ג'ויס [...] מקורי, יפהפה, ויצירת מופת של ממש."

- אן בייטי

"מחגרה, מלומד, מטורלל, מבריק ומצחיק להחריד [...] יצירת אמנות מדהימה מאת סופר שזורק את המסורת מהחלון, ואז זורק את החלון מהחלון ומכניס לחדר אור חדש ונפלא."

- ויליאם קנדי

"עוסק בשאלות פילוסופיות רמות בשנינות עצומה [...] יוצא דופן [...] רומן שאפשר לפענח כמשפט אחד, עד כדי כך הוא בנוי לתלפיות."

- ניו יורק טיימס

**לרכישה פשוט
לסרוק אותי!**

עמית בן עמי

סוּנוּטָה 2

פֶּעַם בְּיוֹם בְּמִקְלַחַת
אֲנִי חוֹזֵר לְהִיּוֹת דָּג בַּמַּיִם
בְּקִיץ בָּיִם
בְּמִקְלַחַת
הַגּוֹף שְׁלִי רָטֵב
אֲנִי נָקִי כְּמוֹ נֶהָר
אֲנִי חֵי אֶת הַחַיִּים
שֶׁל דָּג בַּמַּיִם
אֲנִי לֹא רוֹצֶה לָמוּת
אֲנִי לֹא רוֹצֶה לְצֹאֵת
אֲנִי לֹא רוֹצֶה לְחַזֵּר
לְהִיּוֹת עֲמִית בַּסֶּפֶה
בּוֹדֵד
עֲמִית בַּסֶּפֶה בּוֹדֵד

78
136

עמית בן עמי

חוֹף הַיָּם

אֲנִי גֵר לֵיד הַיָּם
אֲנִי מוֹכֵן לוֹמֵר אֶת זֶה
שׁוּב
אֲנִי גֵר לֵיד חוֹף הַיָּם
אֲנִי מוֹכֵן
לוֹמֵר אֶת זֶה שׁוּב
וְשׁוּב
וְלַעֲמֹד מֵאַחֲרַי זֶה
אֲנִי גֵר לֵיד הַיָּם
לֵיד
חוֹף הַיָּם

נח אנגלהרד

מחסור של שמות

השמועה אומרת שספרי אוזלים ממדפי הספרים
גם מדפי הספרים אוזלים וגם החנויות
שהמוכרים והקוראים אוזלים באזלת יד
אין עצים, אין נירות

השמועה אומרת
שגם אין יותר שמועות
כשאני אומר אהבתי
אני מתכוון לקמט בסדין
כשאני אומר אהבתי פעם
אני מתכוון הבד הִיה אִמין
וכשאני אומר אהבתי מאוד
אני מתכוון את יסמין

השמועה אומרת
שיסמין מפצרת שמועות
שכתבתי עליה פעם שאני
כותב עליה היום עוד רבות

$$\frac{79}{136}$$

השמועה אומרת
שגם אין בכלל יסמין
שפשוט יש מחסור של שמות
וכשאני כותב אני
אני מתכוון לי
וכשאני כותב כותב
אני מתכוון חסרה
וכשאני כותב יסמין
אני מתכוון אהבה

ה
ב
ה
ל
ה
ב
א

המשורר:

הורִי לא קוראים את שירי
אך שִׁכְנִיָּהם קוראים את שירי
ומספרים להורי את מחשבותי
על הורי שִׁכְנָאָה לא קוראים
לא את שירי ולא את מחשבותי

הורים:

למה עוד אין לך ילדים
אִיךָ נִקְרָא אם אֶנְחֵנוּ לא מְנוּיִים
מִשֶּׁהוּ צָרִיךְ, מִשֶּׁהוּ בְּסִיסִי
לִמָּה שֶׁלֹּא חָלַךְ כְּמוֹ בַּעֲלָה שֶׁל אִשְׁתִּי
מִי יוֹדֵעַ כֶּבֶד לְאֵן הִגִּיעַ, לְאִיזָה הִשְׁגִּים
בְּחוֹר מְכֻשֶׁר מְאוֹד,
בְּחוֹר שֶׁל יְלָדִים,
הִרִי אם הִיִּיתָ מִתְחִיל כֶּבֶד אֶז
מִי יוֹדֵעַ אִיפֹה הִיִּיתָ הַיּוֹם
אם רַק הִיִּיתָ פּוֹתֵחַ אֶת הַפֶּה בְּזִמְנוֹ
אֶפְלוּ בְּנוֹסֶף לִכְתִּיבָה, לְצַד,
לא חֵיב בְּמִקּוֹם
וְאִם אִתָּה רוֹצָה לְכַתֵּב
אֶז תִּכְתֵּב אֲבָל אֵין לָךְ אֶפְלוּ דִּיקָצִיָּה
אִתָּה לא מוֹבֵן, אִתָּה בּוֹלֵעַ מְלִים
וְאִיפֹה הַנוֹשָׂאִים
אִי אֶפְשָׁר סֶתֶם כָּכָה
אוּ כֵן לְכַתֵּב עַל הַחַיִּים
זֶה כָּלְלִי,
זֶה לֹא מַעֲשִׂי,
וְזֶה בִּטָּח הַסֵּבָה לִמָּה
גַּם עֲדִין אֵין לָךְ יְלָדִים

מרב סלה אין רואים את מדף השמורים

יונדב פרידמן

עם אהבים לא הולכים למכלת, עם דמוקרטיה לא הולכים למכלת, עם סופר לא הולכים למכלת, עם פילגש לא הולכים למכלת, עם כְּתֻבָּה לא הולכים למכלת, עם גלופין לא הולכים למכלת, עם נושאי פלים לא הולכים למכלת, עם מתים לא הולכים לא מכלת, עם אנושים לא הולכים למכלת, עם אנוסים לא הולכים למכלת, עם אינקוויזיציה לא הולכים למכלת, עם מכוח לא הולכים למכלת, עם גרדס לא הולכים למכלת, עם קרדס לא הולכים למכלת, עם אשוחים לא הולכים למכלת, עם מחטים לא הולכים למכלת, עם חלוצים לא הולכים למכלת, עם שדים לא הולכים למכלת, עם בזון לא הולכים למכלת, עם אוקפי לא הולכים למכלת, עם נפש לא הולכים למכלת, עם מימן לא הולכים למכלת, עם רומן לא הולכים למכלת, עם נינים לא הולכים למכלת, עם עם לא הולכים למכלת, עם אמנם לא הולכים למכלת, עם ערוה לא הולכים למכלת, עם פוגרומים לא הולכים למכלת, עם בבל לא הולכים למכלת, עם אבן סינא לא הולכים למכלת, עם נצח לא הולכים למכלת, עם שפך לא הולכים למכלת, עם גרעין לא הולכים למכלת, עם חרטמים לא הולכים למכלת, עם אוב לא הולכים למכלת, עם אתון לא הולכים למכלת, עם עגבת לא הולכים למכלת, עם חמאה לא הולכים למכלת, עם מים לא הולכים למכלת, עם חיים לא הולכים למכלת, עם בבל זאת לא הולכים למכלת, עם אני לא הולכים למכלת, עם מי לא הולכים למכלת, עם זה לא הולכים למכלת, עם אם לא הולכים למכלת, עם חודה לא הולכים למכלת, עם הגה לא הולכים למכלת, עם הלכה לא הולכים למכלת, עם למעשה לא הולכים למכלת, עם לא הולכים למכלת, עם לא הולכים למכלת, עם מכלת לא הולכים למכלת.

ה

ע

ב

ר

ג

ר

ד

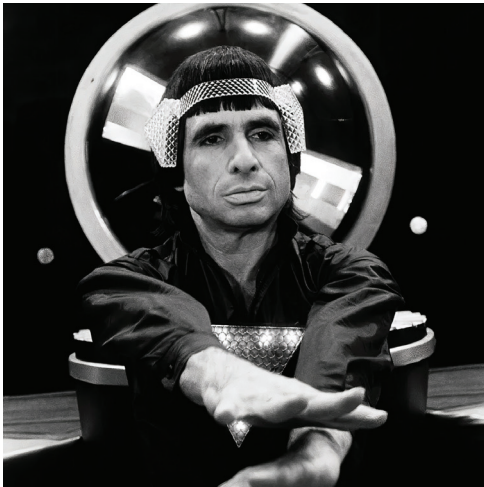
:

סכפץ גדול קטן

התכתבויותיו המרובות והתכופות של דוד אבין

המשורר האוונגרדי דוד אבידן (1934–1995) היה מפץ גדול קטן; תמיד מתרחב, לעד בסכנת קריסה.

כשאבי הניו ג'ורנליזם האנטר ס. תומפסון גילה שבארה"ב אפשר להוסיף לכרטיס האשראי כל תואר שרוצים, הוא הזמין כרטיס אשראי עם הכיתוב "ד"ר לעיתונות". האיש מעולם לא השלים תואר ראשון, אך כרטיס האשראי שימש אותו ככרטיס ביקור שפותח כל דלת. אבידן הגיע לתובנה דומה לגבי מכתבים מוקלדים על נייר משרדי: בעולם שבו גורלות נחרצים על ידי מזכרים מתוקתקים, אבידן המציא לעצמו מחלקות, מדורים, מרכזים ואפילו חברות שלמות בע"מ, כולם מתוך דירתו הקטנה שברחוב שמשון הגיבור בתל אביב – וכולם פרי מוחו הקודח: "המרכז הישראלי למוח-אדם", "המרכז המזרח-תיכוני לסרטי-ניסוי ולסרטי-מחירת", "המיכללה לחינומחדש של תל-אביב" "המדור לתקשורת בינמדינתית", "ספרי המאה השלושים בע"מ", "סרטי המאה השלושים בע"מ", "המדור לחקר-סמים", "תא"ם (התנועה לאיכות המימשל)", "טי"ע (טלוויזיה ישראלית עצמאית)", "רי"ע (רדיו ישראלי עצמאי)", ועוד ועוד.

קשה להפריז במידת ההפרזה של התכתבויות אלו. כאשר אבידן התבקש לתרגם משירי בוב "דילאן", הוא חתם על מכתביו: "חן-חן ובברכה, המדור לתרגום שירה – העתק: דוד אבידן, כאן". אך כאשר אבידן הציע סקיצות שלו למעצבת תכשיטים בשם אורה בצלאל, הוא חתם על מכתביו: "המדור לעיצוב תכשיטים ועזרי-חן – העתק: דוד אבידן, כאן". ולהפך: מר מאיר פולקסמן פנה ב-10 בפברואר 1972 "אל חב' דוד אבידן – המאה השלושים בע"מ, לידי מר דוד אבידן,

מנהל", בנדון: "מכשיר פרי אמצאתי למניעת זיהום-אוויר ע"י רכב". גם כן ב-10 בפברואר 1972 נתקבלה תשובה מה"מדור לקידום אמצאות ופטנטים": "אל מר מאיר פולקסמן, סוקולוב 35, כ א ו, א.ג., הנדון: מכתבך מהיום (מכשיר למניעת זיהום-אוויר ע"י רכב), נשמח לשמוע ממך פרטים נוספים בנ"ל. בברכה, דוד אבידן, מנהל".

מזוין בגושפנקאות אד-הוק אלה, אבידן פנה לשועי עולם בשלל הצעות מרהיבות ומופרכות גם יחד. הצעותיו זכו על פי רוב להתעלמות גורפת, אך מפעם לפעם, ב"שיטת מצליח", הנייר המהודר – והחתימות הכפייתיות-כמעט על כל דף ודף, משל היה זה מסמך שהועבר הלוך ושוב בין פקידים מנטליים – עשו רושם רציני דיו על הצד השני. כך לדוגמה, הספר "הפסיכיאטר האלקטרוני שלי" (1974) נולד ממכתב ששלח אבידן לג'וזף וייצנבאום מ-MIT, מפתח התוכנה הפסיכותרפית אלייזה, בשם "המרכז הישראלי למוח-אדם".

המדור שלפניכם מוקדש אפוא להתכתבויות הפנטסטיות של אבידן. כאן תמצאו לראשונה מבחר – דוגמית זערורית – מהתכתבויות אבידן עם ראשי ממשלה כלוי אשכול ושרים כשר הבריאות ויקטור שם-טוב (בנושא "סמכותך עפ"י החוק לגבי סמים מסוכנים"), עם משוררים בינלאומיים כיבגני יבטושנקו ואפילו עם פיזיקאים חתני פרס נובל כאלברט איינשטיין (בסיאנס). המכתבים שופכים אור חדש על חיי המשורר ועל דעותיו לגבי ענייני השעה כמו מלחמת ששת הימים (שאבידן הציג ליגאל ידן לכנותה: "מלחמת או-או"), לצד אוצר בלום של תסריטים, תרגומים, סיסמאות בחירות, בדיחות אבא וסתם הזיות.

למעט תיקונים הכרחיים, כגון "דילאן" ל"דילן", "דייטות" ל"דיאטות" ו"ביבי" ל"בייבי" (שבענו שירי אהבה לביבי), הטקסטים מובאים בלשונו הביורוקרטית המיוחדת של אבידן, לפי כללי הכתיב המלא של התקופה (ושאבידן הקפיד עליהם הקפדה יתרה, אובססיבית) ומתוך ניסיון לשחזר את רוח הדברים (אם כי על הקורא לדמיין את חתימתו המסולסלת של אבידן מתנוססת על כל דף ודף, כמו בחוזה שכירות, ולידה חותמת מפוארת ונטולת כל תוקף משפטי כמו "אבידניום בע"מ AVIDANIUM LTD").

עורכי המדור מבקשים להודות לארכיון דוד אבידן במכון "הקשרים" שבאוניברסיטת בן גוריון בנגב, ובפרט לד"ר אילן בר דוד על סבלנותו אין קץ.

כל היצירות להלן שייכות לצפורן לוטם, והוענקו לנו לפרסום ברשותה ובאדיבותה.

סייעו בהכנת המדור: תמר רפאל ומישל פלצ'יק.

מכתב ללוי אשכול

אבידן, חבר מפלגת העבודה ואיש מפא"י עוד לפני כן, עמד בקשר עם דורות של פוליטיקאים - והשתמש בקשר זה כדי להציע מיני הצעות מגוונות (וגם, כפי שנראה בהמשך, כדי להבטיח את זכייתו בתקציבי פרסום). ב־1980, למשל, הוא ניסה לשכנע את יו"ר המפלגה שמעון פרס, בעת ובעונה אחת: לשריין לו מקום ריאלי ברשימה, להתלהק לסרטו "שדר מן העתיד" (1981) כראש ממשלת ישראל ב־1985 (תרחיש מד"בי שוודאי קרץ לפרס), ליעץ לו בפרויקט בשם "והיה כי תבצע ישראל ניסוי אטומי בסיני" (ע"ע "כל שדרוש לי הוא כל הצבא הסובייטי ליום־צילומים אחד") ולתמוך בהקמת ערוץ הטלוויזיה השני - שאת רישיון שידוריו חמד אבידן (דרך "טי"ע (טלוויזיה ישראלית עצמאית)). את הדלת למוסדות המפלגה ולמסדרונות השלטון פתח לאבידן לוי אשכול, שחי בצילו של בן־גוריון וביקש להתחבב באמצעותו על הבוחרים הצעירים. כפי שעולה ממכתב מוקדם זה, שנכתב כנראה זמן קצר אחרי פגישתם הראשונה בלובי מלון "דן", לאבידן היו ציפיות פחות צנועות מהקשר החדש - כמו השכנת שלום במזרח התיכון.

12 בינואר, 1964

86
136

לכבוד

מר לוי אשכול,

ראש ממשלת ישראל

למר אשכול שלום רב,

כשפתחתי היום את העיתונים וקראתי את הפירסום הרב, שניתן אצלנו לפתיחת ועידת־הפיסגה הערבית מחר, עלה על דעתי, בהמשך לשיחתנו במלון "דן", כי הייתי רוצה לראות, היום, מחר או מחרתיים, בכל העיתונות הישראלית ובחלק גדול מן העיתונות הזרה, למשל את הידיעה הבאה:

לוי אשכול: "אין ערך לכל ועידת־פיסגה במזרח התיכון - בלי ישראל"

'ועידת הפיסגה הערבית דומה למחזה־צללים סוריאליסטי; בו נזכר הגיבור הראשי ללא הרף, מבלי שיראה על הבמה'; 'זוהי ועידת־איבה, אך בראש ובראשונה ועידת־איבה־עצמית, כי הערבים לא יסתדרו לעולם בינם לבין עצמם - כל עוד לא יסתדרו, כולם יחד או בנפרד, אתנו'

- מאת כתבנו המדיני -

ראש ממשלת ישראל, מר לוי אשכול, השמיע הבוקר באוזני כתב "טיימס", את אחת מהצהרותיו המדיניות החשובות מאז התמנות לתפקידו. כאשר נשאל, אם ישראל רואה בועידת הפיסגה בקהיר ועידת איבה נגד ישראלית, אמר: "לא, זוהי קודם כל ועידת איבה עצמית, ועידה הפועלת נגד עניינה שלה".

"עצם המושג 'ועידת פיסגה'", קבע ראש ממשלת ישראל, "מחייב שיתוף כל הגורמים, שענייניהם משמשים כציר-דיוניה של ועידה כזאת. הפאראדוקס הוא, כי ישראל, המשמשת כציר-דיונים למעשה של ועידת-קהיר, אינה מיוצגת בה.

"זוהי הטראגדיה האמיתית של האזור, שיכול היה, במסגרת יחסי שלום ושיתוף-פעולה להיות אחד מאזורי-ההשפעה הפעילים בעולם של ימינו – ובמקום זה עסוק בקטטות פנימיות, שאין להן כל הצדקה, לא צבאית, לא מדינית, לא כלכלית ולא רוחנית.

"דיון משותף ישראלי-ערבי בבעיות ניצול מ-הירדן, לטובת עתידו הכלכלי של האזור כולו, כפתיחה ליחסי-שלום הדרגתיים, בין ישראל לבין כל מדינות-ערב, יכול היה להיות דיון היסטורי. בתנאים הנוכחיים – הריהו הצגת-ראווה, שנדונה מראש לכישלון.

"הצרה היא, כי יש בין מנהיגי ערב אישים בעלי-השפעה, שסיגלו לעצמם הלך-מחשבה מעוות לגבי עתידו של האזור, ולגבי עתיד ארצותיהם ועתידם האישי בכלל זה. הם מאמינים, כי ישראל, כאתגר-הסתה-וגירוי בלתי-פוסק, כצל-מאיים מאיזו אגדת-ילדים, יכולה לשמש ערובה לניסיוניהן של מדינות-ערב להסתדר בינן לבין עצמן.

"אמונה זו – כמוה כניסיון לפתוח דלת במפתח מהופך. בעיית ישראל – ערב (או בעיית ערב – ישראל) היא המפתח לכל דיון בהווה או בעתידו של המזרח התיכון, שכיום הוא מעבדת-ניסויים פאסיבית – ומחר יכול להיפך לשדה-כוח קובע. רק השתתפות ישראל, כגורם פעיל, בדיון כזה, ויתקיים בקהיר, בדמשק, ברבת-עמון או בתל-אביב, יכול לחולל, אפילו מחר, אפילו בעוד שעות אחדות, תהליך כזה."

לשאלת כתב "טיימס", אם יש לראות בכך הצעת-שלום ישראלית, אמר מר אשכול: "כבר הודעתי מזמן, שאני מוכן לשבת עם נשיא מצרים. הצעתי בעינה עומדת, לגביו ולגבי כל מנהיג ערבי אחר."

לשאלה אחרת של הכתב, אם אין לראות בדברים אלה משום התערבות ישראלית בענייניהן הפנימיים של ארצות-ערב, השיב מר אשכול:

"כלל וכלל לא. אם כבר, הרי בתנאים הנוכחיים ניתן לראות בוועידה זו – התערבות בענייניה הפנימיים של ישראל. אלא מה? במערך אחר, לו אנו מקווים, יכולים עניינים פנימיים אלה, שלנו ושלם, להיפך לעניינים משותפים. אנחנו חיים כולנו באזור אחד, ויש לנו עבר משותף בן אלפי שנים. עתיד משותף, מחר או בעוד עשר שנים, הוא

בלתי־נמנע, אם לא נפעל באלים וביודעים נגד חוקי־הטבע".
עד כאן – המישאלה, התיאורטית בהחלט. הכוונה, כי, בתוקף
כלל פסיכולוגי פשוט, כאשר משהו מתכנס כדי לדבר נגדך, אינך
צריך דווקא להתגונן, היינו לדבר נגדו, כדי להוכיח את קיומך.
אתה יכול, בתוקף נדיבותו הטבעית של מי שיש לו ייתרון, לנסות
לפרק את האיבה עצמה, מבפנים, במקום להקרין, בתוקף רפלקס
פרימיטיבי למדיי, איבת־נגד.
ושוב: אל־נא תראה במכתב זה פתיחה לסידרת הצעות־מדיניות־
בהתנדבות־בדואר־דחוף־אורגיל. חשתי פשוט גירוי להביא
לידיעתך הדגמה מעשית, אקטואלית, לקו־הדברים הכללי,
שפיתחתי לפני־ואחרי־חצות. ואם תחייס בספקנות למשקלם
המעשי של הדברים (ואני מניח, כי זו לא תהיה תגובתך), הרי אני
מקווה, כי תיהנה לפחות מצורת־הגשתם – ממש כפי שאני נהניתי
מסיגנון־האירוח החביב והבלתי־אמצעי שלך.

שלך,
דוד אבידן

(סקיצות של דוד אבירן לתכשיטים)

אבידן התועמלן

כתמלילן וכקולנוען, אבידן התפאר עד מאוד ביכולותיו כתועמלן. והוא אמנם תרם (משהו) מכישרונו לשוני קמפיינים: הבחירות המוניציפליות בתל אביב בין רבינוביץ ללהט (1974, מטעם רבינוביץ) והבחירות לכנסת השישית (1965) מטעם המערך לאחדות פועלי א"י, כלומר מפא"י-העבודה. כזכור, בן-גוריון פרש ממפא"י על רקע פרשת לבון, הקים את רפ"י עם פרס ודיין ורץ למעשה נגד חברו החדש של אבידן - לוי אשכול. בארכיון אבידן מצאנו כרזות אנשי בן-גוריוניות ופרו-מערכיות יפופיות שבוצעו בידי מאייר בשם שמואל זהבי, וכמה מהסיסמאות האבידיניות שלהן מובאות להלן. בסופו של דבר אבידן מכר למשה סיסמה אחת ויחידה, שאינה אלא ציטוט שהוא מצא בתלמוד הירושלמי שכמו מרפרר ל"זקן" בן-גוריון (מועד קטן, פרק ג', הלכה א'): "זקן שאירע בו דבר אין מורידין אותו מגדולתו, אלא אומרין לו: 'היכבד ושב בביתך'". את הציטוט הזה הוא מכר באלף לירות! אין ספק שאבידן לא מכר את עצמו בזול. למעשה, את מכתב ההצעות ששלח לדב מייזל, ראש מחלקת ההסברה החזותית במטה הבחירות, המשוור-קמפיינר חתם במשחק על אותיות המערך בקלפי - "את": "אנחנו תיכננו, אתם תרכשו, אתם תשלמו".

קבוצה א': סידרה רעיונית-סיסמתית /

ביום הבחירות אל תשכח

רוב מכריע למערך

ישראל זקוקה לממשלת אחריות

אם תרצה - אין זו אגדה

קבוצה ב': סידרה סוגסטיבית,

לצורך החדרת הצירוף את לתודעת-הבוחר /

אין תחליף את

אתה תכריע את

אל תבזבז את קולך

אתה תבחר את

אתה תקבע את

זכור ביג'י לטובה - בעד אשכול הצבע

רשימת
פלגני
ישראל
תן קולך ל-
כולנו אבודים
(מוגש ע"י המערך לאחדות פועלי א"י)

רפ"י נכנסה לבחירות
ברגל ימין

דבר אליו (תמונת בן גוריון) בפרחים
ואליו (תמונת אשכול) בפתקים
(הוצא על ידי אזרחים תומכים באשכול לראשות הממשלה)

העם ההולך בחושך ראה אור קטן
גח"לילית
פחות עמל – יותר חשמל

גח"לת לוחשת
בערימת־הדשן
אל חשמש לה מגבר־קול
הצבע א"ת

$\frac{91}{136}$

פרס – פירושו הרס

מעלי־גרה ומפריס־פרס

אנשי־המחר, שנתקעו בתוך האתמול
ביצוענים בעלי ידיים שמאליות – ורגליים ימניות
תנו קולותיכם ל-
רשימת פלגני ישראל

-

ה
ב
ה

ל
ה
ב
א

-

איגרת ליבגני יבטושנקו

אבידן היה אשף תקשורת, והסיפור הבא מדגים זאת יפה. שבוע לאחר מלחמת ששת הימים האשימה ברית המועצות את ישראל באו"ם ב"התנהגות נאצית" – וקראה לנסיגה מיידית של כוחותיה מהשטחים הכבושים. לכאורה, אבידן שיגר איגרת למשורר הסובייטי הנודע יבגני יבטושנקו, מחבר הפואמה "באבי יאר", וקרא לו לגנות את הדברים – כפי שגינה את פשעי סטלין ואת אדישותו לשואת היהודים. בפועל, מדובר בטור דעה של אבידן, שנארז כהודעה לעיתונות, שנארזה כאיגרת ליבטושנקו. יבטושנקו מעולם לא השיב על האיגרת, שספק רב אם הגיעה לידי, אבל ב'על המשמר' פרסמו את הידיעה: "משורר ישראלי ליבטושנקו: מדוע אתה שותק?".

אשגר לעיתונות

19 20 ביוני, 1967

המרכז הישראלי למוח־אדם/המדור לתקשורת בינמדינתית
רח' שמשון 11, ת"א, טל. 77 17 23.

עורך נכבד,

נודה לך, אם תיתן פירסום בעמודי־החדשות ו/או בעמודי־הפנים
של עיתונך לידיעה הבאה (וכן לנספחה ו/או לקטעים ממנו).

משורר ישראלי ליבטושנקו:

"מדוע אתה שותק?"

"בריה"מ שכחה את סטאלינגראד", כותב דוד אבידן.
"אצלנו נמצאת סטאלינגראד מטר אחד באדמת האוייב"

קריאה דחופה למשורר הסובייטי יבגני יבטושנקו, מחבר הפואמה
האנטי־אנטישמית 'באבי יאר', נשלחה ~~אמש~~ ~~אחר־חצות~~, ערב
פתיחת הוויכוח הכללי בעצרת או"ם, באיגרת־אוויר־דחופה, על־
ידי המשורר הישראלי הצעיר דוד אבידן, בן גילו של עמיתו
הרוסי.

באיגרתו, הכוללת כ־1000 מילה, מביע, בין־השאר, אבידן את
ספקותיו, אם ידוע בכלל ליבטושנקו, מה התרחש במיזרח־התיכון

בשבועיים האחרונים ומציע לו לצאת מייד לחו"ל, כדי שיוכל לקבוע עמדה ולהגיב.

"ממשלתך", כותב אבידן ליבטושנקו, "הספיקה כבר, כנראה, לשכוח את סטאלינגראד.

"סטאלינגראד שלנו או הסטאלינגראדים שלו מצויות, מבחינת העיתוי והמיקום גם-יחד, מטר אחד או יותר בתוך אדמת-האוייב. אין לנו לאן להיסוג אלא אל הים. אסטרטגיית-קוטזוב, אילו ננקטה על-ידינו, הייתה בגדר התאבדות.

"צבא ישראל", מטעים המשורר הישראלי, "היה ומאז ומתמיד צבא-הגנה... זהו אולי הצבא החדש היחיד בן-זמננו, שאימץ לעצמו את רוחו האמיתית של הצבא-האדום מימי מלחמת-העולם-השנייה.

"ייתכן, כי תכונתו זו, יותר מכול גורם אחר, היא שאיפשרה לכווח-לוחמה קטן ויעיל להנחיל תבוסה לדוקטרינה הצבאית הסובייטית גם בסניי וגם בסורייה. ניתן לומר, בעצם, כי בריה"מ הובסה כאן, ובמישרין ובעקיפין, על-ידי אותה רוח צבאית, שהייתה פעם שלה ושאותה הספיקה כבר לשכוח..."

להלן משווה דוד אבידן את מצבה הצבאי של ישראל, ערב פרוץ המלחמה, לרוסייה מדומיינת, אשר הפלישה הנאצית אליה החלה בפועל בריכוז כול הכוחות הנאציים הפולשים בשערי מוסקבה, בטרם נורה אפילו כדור אחד.

אבידן מספר באיגרתו, כי צילצל לשגרירות הסובייטית שעות אחדות לפני עזיבתה ושאל את הטלפונאי: "אם טרם ארזתם את ספר-הטלפון, אולי תוכלו לאתר למעני את מענו של ליבטושנקו?" הטלפונאי דחה את מישאלתו של המשורר הישראלי, ובמקום זה הציע לו למען את האיגרת אל איגוד-הסופרים הסובייטי, רח' וארוסקי, מוסקבה.

פעולת-הסברה אישית זו ננקטה במיסגרת 'המרכז הישראלי למוח-אדם', גוף שיוזם והוקם על-ידי אבידן בעצם ימי-הקרבות, במטרה לשמש כבסיס לסגל-מוחנים, שייעץ בבעיות הסברה ואסטרטגיה תעמולתית לשלטונות האזרחיים והצבאיים.

גוף זה כבר מקיים מגע הדוק עם משרד-ראש-הממשלה, ובאמצעותו אף נשלחה רשימת-שמות-מוצעים למלחמה האחרונה לרמטכ"ל ולשר-הביטחון. בין ההצעות: "מלחמת-השלום", "מלחמת או-א", "מלחמת-הקיום" ו"המלחמה הסופית".

הצעה אחרת, הנדונה עתה בממשלה ובצמרת צה"ל והמיוחסת לרב-אלוף יגאל ידין, היא "מלחמת בני-אור".

/ הנוסח המלא של איגרת אבידן ליבטושנקו - ראה להלן /

דוד אבידן,
רח' שמשון 11,
תל-אביב,
ישראל

אל:
יבגני יבטושנקו,
באמצעות איגוד-הסופרים הסובייטי,
רח' וארוסקי, מוסקבה,
בריה"מ.

19 ±8 ביוני, 1967
דואר-אוויר-דחוף

יבגני יבטושנקו היקר,
זוהי פנייה ממשורר-אל-משורר, והיא נמנעת אליך שעות ספורות
לפני פתיחת מושב-החירום של מליאת עצרת-האו"ם על המיזרח-
התיכון. קרוב לוודאי, שתוכל להאזין למלוא-אורך-נאומי של
ראש ממשלתך, אך אשר לשאר הנאומים אני פחות אופטימי.
המעט שידוע לי על התקשורת הסובייטית בארצך מעורר בי אי-
בזה ספיקות, אם בכלל מידע אמיתי ומלא יגיע, תהיה באשר
תהיה. X אף אין לי כול כוונות להתנדב להיות כתב-הפרטי-
המשלים, אלא אם כן תבקש זאת ממני מרצונך החופשי.
אבל, לידיעתך, זה עניין של עובדות יותר מאשר של נאומים.
אילו הייתי שותף לדעתם של רבים, בישראל ומחוצה לה,
כי העובדות ידועות לך היטב, ואף-על-פי-כן אתה מעדיף
לשתוק, לא הייתי טורח למען אליך איגרת-אוויר-דחופה זו.
איש אינו משלם לי בעד זה, ולמעשה חסרון-הכיס שלי ברגע
זה מקשה עליי אפילו פעולת-דואר-אוויר זו. אחדים מהנ"ל
טוענים: "יבטושנקו היה מאז ומתמיד מעוניין-למחצה, למטרות
סנסאציה, בתפקיד העליז, שנטל על עצמו לזמן-מה: אנטי-
אנטישמיות".

אם להזדרז להפריך טיעונים אלה, ובאיזו מידה – זהו עניינך
הפרטי בהחלט. אני עצמי מעולם לא ראיתי ב'באבי-יאר', מבלי
לדון בערכה הפיזי של הפואמה, החורג מענייננו, פעילות-
התבטאותית סאלונית חולפת. אני יכול גם לשער לעצמי, כמה

קשה בארצך לא רק לקבל מידע, אלא אף, ואולי בעיקר, להעבירו. האמן לי, יבגני אלכסנדרוביץ' (ואנא סלח לי, על שאני פונה אליך כך): מה שעליך לעשות עכשיו, אם אמצעיך מאפשרים לך (וחוששני, שהם אומנם מאפשרים), הוא לצאת בדחיפות לחו"ל, לישראל או לניו-יורק או לשתייהן כאחת. לאחר שתעשה זאת, תוכל לברר לעצמך, מהי הרגשתך לגבי השמעת תגובתך האישית על המתרחש בעולמנו-של-השבועיים-האחרונים.

והמתרחש בהיר וחותר יותר מחודו של תער: בריה"מ המרה, בדם-קר ובאורח דיאבולי, על קיומה הפיסי של ישראל. היא ניהלה משחק נחרץ זה כשלצדה קרוב למאה מיליון ערבים, חמושים בנדיבות, נגד שניים וחצי מיליון ישראלים, שצבאם היה ונשאר צבא ספארטאני בכול המובנים. יכולנו להיות רבים יותר, אתה יודע. מעשייה אירופאית ישנה ובנאלית.

בריה"מ, מעצמה עולמית אדירה וטיילת-חלל זו, למרות תיכנון מקיף, ידע וכמויות מדהימות (אגב: על חשבונך) של נשק, הפסידה במשחק זה. עתה, לאחר שהוכיחה, כי אין היא יודעת להפסיד בכבוד, היא מנסה לנקום בחזית הדיפלומאטית. לדעתה, הרגשית והממורמרת, של ממשלתך, אין אנו, הישראלים, רשאים לנצח במלחמה, שנכפתה עלינו באמצעות איום לחיסולנו המקיף והסופי.

דמה לעצמך: ישראל הקטנה והעל-עצומה ניצבת מול גאלרייה נבחרת של יריבים, הכוללת מאה מיליון ערבים; מאתיים מיליון רוסים; ולבסוף, כתוספת, כדי לא לקפח את צבעוניותו של המשחק, אי-אלה שבע מאות מיליון סינים, עם פצצת-מימן חדישה ומרשימה. למרות זאת מאשימה עתה בריה"מ את ישראל בתוקפנות. איך העזנו לסטות משיגרתו של תקדים מסויים במלחמת-העולם-השנייה.

אין לי כול כוונה לעדכן אותך במכתב זה לגבי צלמן החדש של ישראל והיהדות בימינו. אינני סבור, שאתה תת-מידע עד-כדי-כך. עם זאת, כהקדמה אפשרית להמשך-התכתבותנו, אם יהיה כזה, אני חש לפתע פיתוי להציע לך את הרעיון, שממשלתך הספיקה כבר, כנראה, לשכוח את סטאלינגראד.

צבא ישראל היה מאז ומתמיד צבא-הגנה, וכזה אף כינויו ('צבא-ההגנה-לישראל'). זהו אולי הצבא החדש היחיד בן-זמננו, שאימץ לעצמו את רוחו האמיתית של הצבא-האדום מימי מלחמת-העולם-השנייה. ייתכן, כי תכונתו זו, יותר מאשר כול גורם אחר, היא שאיפשרה לכווח-לוחמה קטן ויעיל להנחיל תבוסה לדוקטרינה הצבאית הסובייטית גם בסיני וגם בסוריה. ניתן לומר, בעצם, כי בריה"מ הובסה כאן, במישרין ובעקיפין, על-ידי אותה רוח צבאית, שהייתה פעם שלה, ושאותה הספיקה כבר לשכוח יחד עם סטאלינגראד.

סטאלינגראד שלנו או הסטאלינגראדים שלנו מצויות, מבחינת העיתות והמיקום גם-יחד, מטר אחד או יותר בתוך אדמת-האוייב. אין לנו לאן להיסוג אלא אל הים. אסטרטגיית-קוטזוב, אילו ננקטה על-ידינו, הייתה בגדר התאבדות. שבענו התאבדויות. אם ברצונך לצייר לעצמך תמונה מדויקת של מצבה הצבאית של ישראל, לפני פרוץ המלחמה, ובמושגים סטאלינגראדיים, נסה-נא לדמות לעצמך את האפשרות הנוראה, שהפלישה הנאצית לרוסיה החלה בפועל בריכוז כול הכוחות הנאציים הפולשים בשערי מוסקבה, בטרם נורה אפילו כדור אחד. וכדי לצייר לעצמך תמונה מלאה יותר של מצב ישראל במשך תשע-עשרה השנים האחרונות, נסה לדמות לעצמך את רוסיה, בת-גילה של ישראל הצעירה, עמוסה זיכרון טרי ומהמם של אובדן שליטה, כשהיא נתונה במצב-מלחמה, במשך קרוב לעשרים שנה, עם ארה"ב, סין ואירופה-המאוחדת גם-יחד. מי יכול היה לחוש לעזרתה של רוסיה כזאת, בנסיבות המדומיינות המתוארות, מלבד גזע על-מפותח מן החלל החיצון? היזכר-נא, בהקשר זה, בחרדת-הגרמנים המתמדת שלכם, ללא כול קשר למידת הצדקתה המעשית, ושאל את עצמך מדוע לא יכלה ממשלתך לגלות לפחות יתר הבנה, גם אם לא פחות איבה. ישראל של היום נתונה בדיוק במצבה של רוסיה מדומיינת כנ"ל, בעוד שהחלל החיצון, או לפחות חלקים נרחבים ממנו, פונים גם הם נגדה. אני רחוק מאוד מניהול ענייני ארצי – אך אעשה את מירב-יכולתי להדוף כול איום, המופנה נגדה. גם אתה אינך מנהל את ענייני ארצך – מהי, איפוא, עמדתך?

שלך בנאמנות,
דוד אבידן

X טילפנתי אל השגרירות הסובייטית שעות אחדות לפני חזרתה הבייתה ושאלתי את הטלפונאי: "אם טרם ארזתם את ספר-הטלפון, אולי תוכלו לאתר למעני את מענו של יבטושנקו?" דבר זה לא עלה בידו, אך הוא הציע לי למען איגרת זו אל איגוד-הסופרים-הסובייטיים.

מילון המין "מינון שפת־אבר"

בשנת 1968 עבד אבידן על הספר "מינון שפת־אבר", מילון־מין ובו משחקי לשון ובדיחות אבא שהגה. עבור הספר פנה אבידן למאיירת רות פרדו, שאיירה איורים לצד הבדיחות וחלקם מצויים בארכיונו של אבידן. על פי ההסכם החוזי איתה ביקשה פרדו שלא להיות חתומה על האיורים הללו ושייבחר שם פסבדונים במקום, לפי שיקולו של אבידן. הספר, כמשתמע מידיעה עיתונאית קטנה, עמד לצאת בהוצאת "פינתאון" - ויש להניח שאין זה שם של הוצאה אמיתית, אלא בדיחה נוספת ברוח הספר. במודעה נכתב כך: "לכל אדם יש הובי. במרוצת השנים, צבר לו דוד אבידן מאות מונחים ואימרות העוסקות כולם בנושא החביב עליו: מין ב"מ" רבתי. הוא מתכוון לכנס מונחים אלה בספר רב־עיתורים־יצורים אשר ייקרא: מינון שפת־אבר."

מינון שפת־אבר / לבעלי השגלה גבוהה / מאת דוד אבידן

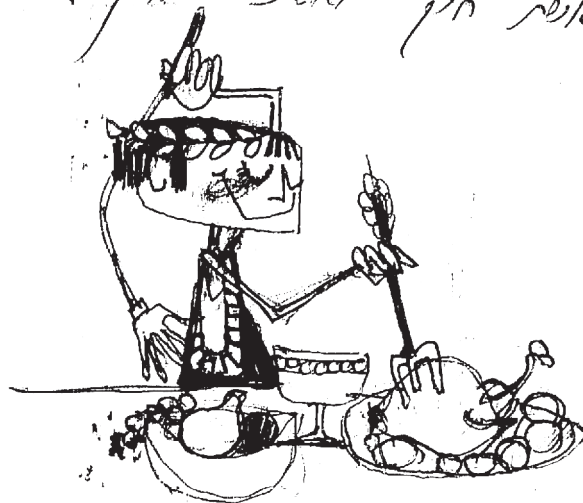
אבר – אחד מרמ"ח אברים בגוף־האדם, האחראי, מבחינה מסוימת, לקיומם של רמ"ז האברים האחרים. השפעתו המכרעת על העורגאניזם (ראה עורגאניזם), כמו גם על המיטהבולזם (ראה מיטהבולזם), נמשכת לאורך הביוגראפייה והביאגראפייה (ר' ביאגראפייה). בגופו של הגבר הוא מהווה לעתים תכופות מתחרה מסוכן לראש בהשפעתו על רמ"ז האברים האחרים (והראש בכללם). בגופה של האשה השפעתו פנימית יותר, אבל היא חלה (בהעדר כל תחרות מצד הראש) על כול רמ"ח אבריה // לפי עדות חז"ל, וולא כול אישור מצד מז"ל (מיוחכמינו זיקרונם לברכה – ר' מז"ל), זהו האבר הסתגלתי והשתגלני (ר' שתגלן, שתגלנות) ביותר בגוף: "אבר קטן שבאדם – משביעו רעב, מרעיבו שבע" (סוכה נ"ב; סנהדרין ק"ז; ירושלמי כתובות פ"ה, ה"ח). וממילא: "אבר שהתחיל בעבירה, ממנו מתחלת הפורענות" (בראשית רבה, פרשה ג'; במדבר רבה, פרשה ט'). והשווה עם מאמר מז"ל "אבירה גוררת אבירה", "אווירה גוררת אבירה" (ר' פותגמים) // מונח זה, שהוראתו המקורית הופכת אותו לתחליף רצוי ללשון (כפיצוי־מה על התופעה ההפוכה), ולפחות לשווה־ערך, אם גם לא שווה־אורך (ר' שווה־אורך), הזאת למזלו, כמובן, חל גם על כול אחד ואחד מרמ"ז האברים האחרים – ועל הלשון בכללם. מכאן שאבר הוא גם לשון, גם סתם אבר וגם אבר־האברים, וממילא הוא חל על עצמו גם בתורת שם־כולל

וגם בתורת שם-פרטי. על תכונתו האברית של האבר-בהוראת-
 לשון עמדו גם חז"ל בהערה הבאה (הדגשים שלי - ד. א.):
 "אברים שבאדם יש מהם זקופים ויש מהן מוטים, והלשון הזה
 בבית-האסורים, והלחיים מקיפין אותו, וכמה מנגאות יש עליו,
 ואין אדם יכול לעמוד בו, ואילו היה זקוף ונראה, על אחת כמה
 וכמה" (מדרש תהילים נ"ב). // אי לכך: אבר הוא ממילא מונח
 מסביר-את-עצמו-על-ידי-עצמו (ר' להלך פותאוטולוגיה).
אברים - חוויה פרטית ומינסתורית (ר' מינסתורי, מינסתוריות),
 המוכחת בעיקר לתיירות, לנוסעות באוניות-נוסעים ולנערות-נמל.
 לעתים רחוקות יותר לנשי-ימאים.
אבר-מזה, מאבר-מזה - מחוז טראנסצדנטאלי, הממוקם מחוץ
 לגן-עדן (ר' גם גהינומין).
אבר-מרים - ר' אברין, אבריינים.
אבר מרים - מה שזוכה נערה לקבל בדרך-כלל דווקא מאדם.
 זר.
אבר-פוחזים - אבר, הכפוף למשמעותו השלילית על הביטוי
 "זריזין מקדימין". ר' זריזרמה.
אברך-לימים - אברון / אבר מינוקטורנאלי (ר'
 מינוקטורנאליות), אשר להבדיל מאבר קשה-יום (ר' להלן), נתון
 להשפעתו הברוכה של תהליך פינסי (ר' פינסי, פינסיות) מסויים
 דווקא בלילות, בעוד שבימים הוא מגלה כפיפות לתהליך האמור.
 על אבר כזה אמרו מז"ל (ר' פתגמים): "שקיעת-החמה היא
 זריחת-היחמה" (ר' גם יוחמה, שקיעתה וזריחתה).
 איש-לאברו - מאמר מז"ל (ר' פתגמים), המתאר נעילה-ללא-
 בעילה (ר' להלך) של ערב (ר' גם בילוי-ללא-כילוי ובילוי-ללא-
 מילוי), כאשר הגבר והאשה פונים איש-אשה לעברם.
הר-האברים - ר' הר-זיני.
אברציני, אבר-לעניין - אבר השוקד על תורת-הר-זיני.
אביר - בעל-אבר // בעל לשון חריפה // ג'ניטאלמן (ר' השפה
 הפינית).
איברור - רוח-פריצות // תנועת-סיבובית של האבר. משב-חורות
 (ר' חורות, חורות-טובה, חורות-רעה) מזענן (ר' זיענון, זעננות).
 // פעולת אברציני.

שגול דעת
 יחומוח
 זיונפש
 שגל הזהב

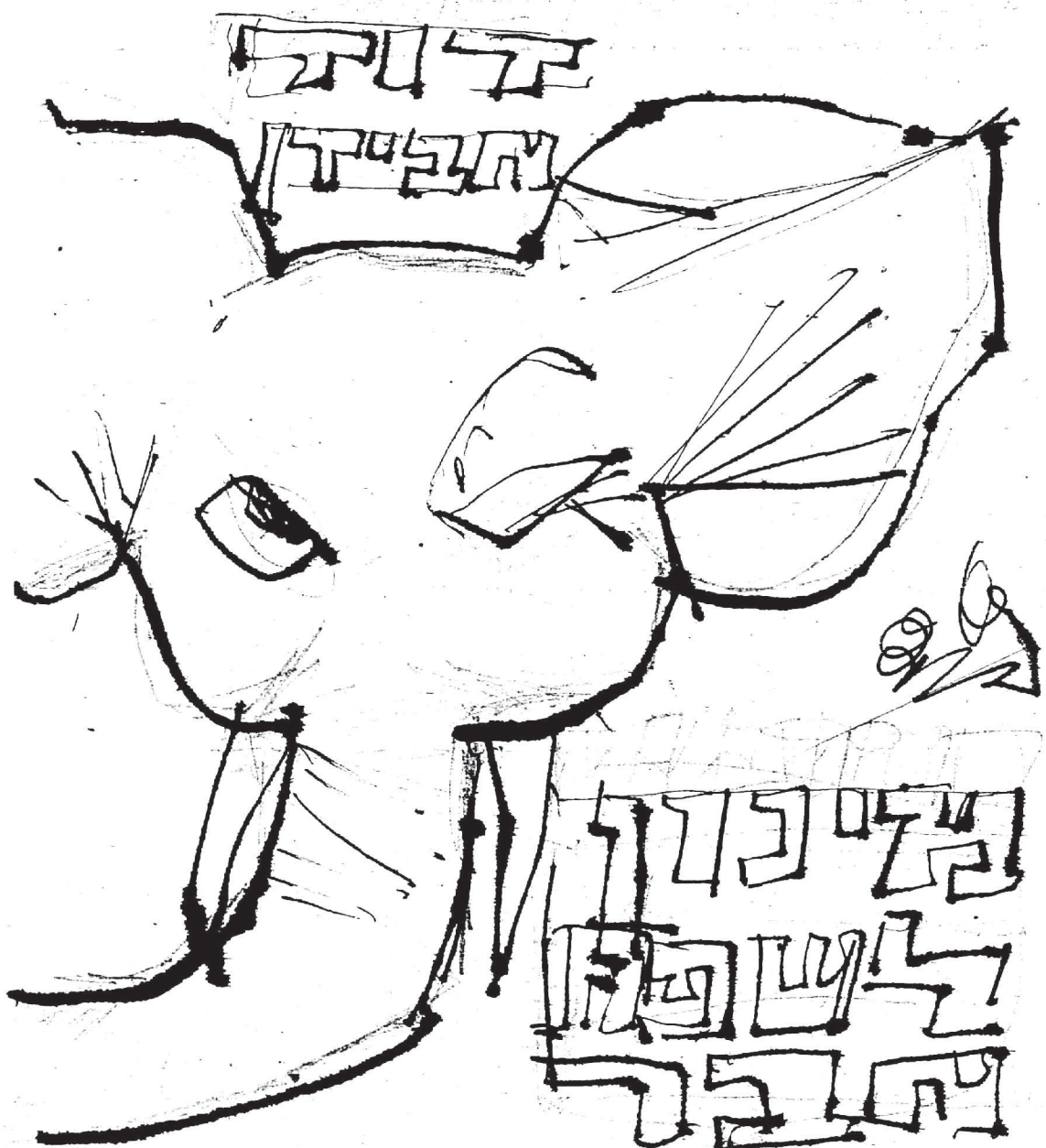
השגל האקדמי
 מפלגת בועלי ארץ ישראל
 פילוסופיה שגליאנית ופילוסופיה קאנטיאנית
 מעשי-סדקה
 קופת-סדקת
 מצות אנסים מלומדה
 מצוות עסה ומצוות אל תעסה
 זכר-מצוה
 סדק סדק תרדוף
 המכון להשגלה גבוהה
 מאל"ף ועד שכב
 הלכות פשוקות בהדרכת רבי-אוננים בינלאמיים
 האם הענין נשא פרי
 או שמא, אדוני הצעיר, נשא קרי?
 קבל אותה, ידידי, כמות שהיא.
 חרב עמוקלס מרחפת מעליך, גברתי,
 אבל זהו, כידוע, עניין מיטולוגי.
 גבר בצע מעשה מגונה בגבר
 הקרבן, בן ה-80, עשה זאת ככפוי-ש
 -מאת סופרנו לעניינים מיוחדים-
 שדה-בחל
 נבטולי-נפש
 בותלת-קנים
 מי מפחד מוולף? - וירג'יניה!
 סוף חתימה לא טובה - ונאמר: A Men
 עולקוס / רומאן מאת ולדימיר זאנוקוב
 רק נישקי אותה ובתול-לא
 ובכן, ידידי, אתה זקוק לעזרת חורורג
 קטין קטיר-בכיר קטינת-מילואים

אשר חין ואלו חלק

הנאה קטנה והנאה אחרונה

(סקיצות של רותי פרודו לכריכה ולאחד הדפים בספר המתוכנן "מינון שפת-אבר")

לדברי השאלה בדומה

לדברי השאלה בדומה

שני מכתבים לשחקן אברהם פלטה ("בובי")

פלטה "בובי" גילם את יוליוס קיסר בסרטו הראשון של אבידן "הכול אפשרי" (1968), לפי השיר "ET TU, BRUTE!". אבידן ביקש ללהק את שחקן ה'קאמרי' שכן הוא סבר - ובמידה לא בלתי־מבוטלת של צדק - שבובי הלז נתברך בצדודית רומית. אלא שהשחקן המיועד ביקש שאבידן ייתן לקיסר את אשר לקיסר, כלומר תשלום. התוצאה, המשעשעת לעילא, מדגימה את יכולתו של המשורר משולל האמצעים לרתום שותפים בכוח אמצעיו המילוליים והגיונותיו הפעלוליים.

18.12.68

אל

אברהם פלטה ('בובי')

רח' רופין 47

כאן

לבובי שלום,

בהמשך לשיחותינו הקצרצרות בעניין אפשרות ליהוקך בסרטוני, באחת מתמונותיו (הפותחת), זאת לידיעתך, כי בימים הקרובים אגש להכנות המעשיות, ואז גם אפגש אתך לשיחה מפורטת. לפי־שעה כדאי שתידע, כי המדובר בגילום תפקיד קיסר, בפארודייה על רציחתו: קיסר הוא שקוטל, בחרב סאמוראית, את כל קושריו ומסיים בברוטוס (בהודיעו: "גם אתה, ברוטוס!"), במקום להיקטל על־ידם.

הופעתך בסרטון תהיה אילמת, אף־כי ייתכן שאזדקק למלים אחדות משלך בפסקול. אשתדל למצות בזמן קצר את מלוא הפוטנציאל של חזותך ה'רומית', ולמטרה זו אלבישך, כנראה, בגלימה רומית מסורתית (בעיקר אם אשיג כזאת בחינם). אם יש לך משהו מעין זה, או שתוכל להשיגו ב'קאמרי' בהשאלה, וזאת בנוסף לסנדלים רומיים או תדמית סבירה, הרי יחד עם חרב סאמוראית (או תדמית סבירה) אתה מוכן לצילומים כמעט ללא צורך בחזרות כלשהן (עצם השיחה בינינו תהווה כבר חזרה). בדוק־נא, איפוא, אם תוכל להשיג אביזרים אלה (גלימה רומית; סנדלים רומיים; חרב סאמוראית) – וכמובן אשר בכתב את כוונותך להתלהק בסרטון. אל־נא תתלה בהתלהקות זו תקוות

כספיות (זוהי הפקה בלתי־מסחרית במודגש), אך בטוחני, כי תפיק ממנה תועלת־לוואי לא מעטה.
מייד עם קבלת תשובתך (רצוי בכתב, למען הסדר הטוב בתיק־ההפקה) – אתקשר אתך לקביעת מועד לשיחה.
חנ־חן לך על נכונותך (ועל חזותך, שעליה אוליי אתה אסיר־תודה למישהו אחר).

בברכה,
דוד אבידן

נ.ב. כמובן, לתועלת כל הצדדים, אעריך מאוד דיסקרטיות בכל הנוגע להפקה הנ"ל ולחלקך בה, עד לפירסום היזום מטעמי, במועד שייקבע עוד. – ד.א.

24.12.68

לבובי שלום,

103
136

אחרי התפרצותך התמוהה ב"כסית" ויתרתי, למעשה, ב־ברגע, על חלקך בסרטון. אין אדם או אובייקט מצולם בכלל, שאין לו תחליף מידי. תגובתך, תהיה סיבתה אשר תהיה, נשמעה לי עוינת ותת־איכותית מכדי שאוכל, עם או בלי שכר, לסמוך על תגובותיך לפני המצלמה (ואלה חייבות להיות אינטלגנטיות במודגש).
מכתב זה בא, איפוא, במקורו להודיעך, שאנא תחדל בטובך לשקול את הצעתי, שכן אין היא בתוקפה יותר.
אך הבוקר ניסה ידידי יכין הירש (שיצלם את הסרטון) לשנות את דעתי בעניין זה. הוא הביע את דעתו, כי אם יוסבר לך, שהמדובר בהפקה בלתי־מסחרית לחלוטין, אלא ניסיונית־אמנותית בלבד, תשנה את גישתך.
אין לי לא רצון ולא פנאי להמר על שינוי אפשרי כנ"ל. עם זאת, אהיה מוכן להתייחס אל תגובותיך ה"כסיתיות" כאילו לא היו ולא נבראו ולחזור לתוכנית המקורית (העסקתך לפני המסרטה שעה ומשהו לכל היותר, אם לא הרבה פחות) – אם תגיעני נכונותך בכתב* ללא דיחוי.
אם לא אשמע ממך בהקדם – אבין, שחוסר־עניין הוא מהותי ולא אימפולסיבי, ואוותר בצער־מה על הסיכוי שבהצגת אספקטים רומיים באישיותך הפיסית, אשר ייתכן, כי יעבור עוד זמן רב מאוד, עד אשר

מישהו בארץ הזאת יטרח להתעניין דווקא בהם מזווית-התעניינות מהותית.

כמובן: התשלום בעד חלק המסויים (והצדדי, כמובן) בסרטון יהיה חלק משיירי הסצינה לאחר העריכה, אשר יינתנו לך במחבר ויוכלו לשמש אותך כעין כרטיס-ביקור קולנועי, בו תוכל לעניין אוליי בעתיד מפיקי-חוץ בצדדים הרומיים של אפשרויות המשחקיות. זו הייתה, למעשה, כוונתי המקורית, אלא שתגובתך הנמהרת סיכלה כל אפשרות של הבאתה לידיעתך. ובכל מקרה – בהצלחה.

בברכה,
דוד אבידן

* (ולא במגע בע"פ ב"כסית", כמובן. – ד.א.

מכתב לשר הבריאות ויקטור שמיטוב בנושא פקודת הסמים המסוכנים

כל אימת שנתקלה במשטרה בעודה מסוממת כלוט, נהגה חברת מערכת בכתב העת שלפניכם, שלא נציין את שמה, לפנות מיוזמתה לשוטרים ולשאלו בתמימות בטי בופית מה מתרחש. ספק אם אסטרטגיה זו הייתה נבונה במקרה של ההטרלה (אין הגדרה אחרת לעניין) שהטיריל אבידן תחת "המדור לחקר סמים" (בתוך "המרכז הישראלי למוח'אדם" ובמצעות "מיברקים: אבידנקו") את שר הבריאות ויקטור שמיטוב בנושא "פקודת הסמים המסוכנים" [נוסח חדש], התשל"ג 1973. אחרי המכתב הראשון שלפניכם, ואחרי ש(מן הסתם) לא נתקבלה כל תשובה עניינית, אבידן הרהיב עוז להתלונן למנהלת לשכת השר, הגב' הדר, ולמנכ"ל המשרד, מר נעמן, בטענה ש"מדובר במחקר בעל חשיבות ציבורית רבה". ואחרי ש(כמובן) גם מכתב זה לא זכה למענה, ואחרי שפרצה ושככה גם מלחמת יום הכיפורים, נשלח מכתב נוסף (אישי לנמען, דהיינו לשר עצמו), הפעם חתום על ידי מנכ"ל "המרכז הישראלי למוח'אדם" בכבודו ובעצמו, הוא אבידן - מכתב שנראה לנו כה משעשע עד שנביא גם אותו.

-המדור לחקר סמים-

105
136

25 - אפריל - 1973

סמכותך עפ"י החוק לגבי סמים מסוכנים

אל

מר ויקטור שמיטוב, שר הבריאות.

משרד הבריאות.

קריית הממשלה, י"ם

שר נכבד,

הנדון: סמכותך שבסימוכים ויישומה המעשי

אנו עומדים ליזום שורת מחקרים על הגישה לסמים (מסוכנים, טעוני מרשם ואחרים) בארצות שונות. מחקר נפרד יוקדש לגישה השוררת בתחום בישראל.

נודה לך אם תוכל לסייע לנו בהשלמת מידע, הדרוש לנו לטיוטת תכנון-היסוד של מחקרנו הישראלי. אנא הורה לאחר מעוזדיך להעביר לנו בהקדם תשובות מדויקות במידת-האפשר על השאלות הבאות:

1. מהי הרשימה המלאה של הסמים, המוגדרים בישראל כ"מסוכנים" (שם הסם; תאריך הכללתו ברשימה וע"י מי/

- מה; סיווגו כ"רך" או כ"קשה" והגישה אליו בארצות מערביות אחרות | לפי מידע שהסתמכתם עליו בעת הקביעה והסיווג? |
2. סמכות שר־הבריאות בהקשר הנדון (סמכותו עפ"י החוק; הליכי הבאת הרשימה המצטברת, בכללה או בפרטית, לידיעת הציבור; הליכי ההתייעצות המוקדמת במומחים ו/או ביועצים בלתי־מקצועיים לפני קבלת ההחלטה נתונה בעניין סם נתון; וכו').
 3. האם, אגב הפעלת סמכות השר שבסימוכין, יש קשר שוטף או כלשהו ביניכם לבין: א. משרד המשפטים; ב. משטרת־ישראל; ג. משטרות וממשלות אחרות; גופי־מחקר רפואיים בארץ ובעולם; - ומהי מהות הקשרים כנ"ל (נא לפרט)?
 4. בהנחה, שסמכות השר כוללת לא רק את הרשות להוסיף סם לרשימת הסמים המסוכנים, אלא גם למוחקו - האם נמחק סם כלשהו על־ידיך ו/או על־ידי קודמך מרשימה זו; מהם תאריך המחיקה; שם הסם; השיקול למחיקה? ולחלופין: האם הועבר סם כלשהו, על ידיך ו/או על־ידי קודמך, מקטגוריית ה"קשים" ל"רכים" ולהפך ומדוע? הערה: ל.ס.ד., למשל, מסווג על־ידי מדענים כסם "רך" - האם ייתכן מצב, בו סיווגו של סם נתון על־ידיך יסתור את ההשקפה המדעית הרווחת לגביו? והאם אתה מוכן לשקול מחיקות ו/או שינויי־סיווגים ברשימה הקיימת כתוצאה מיוזמה מדעית או אחרת שמחוץ למשרדך, אם יהיה בזו כדי לשכנע אותך בחיוניות השינוי? במי אתה חייב או מומלץ להיוועץ לצורך מחיקות ו/או שינויי־סיווגים כאמור?
 5. מהי הרשימה המלאה של סמים־טעוני־מירשם, הנמכרים בבתי־המרקחת ומי, מלבד הרוקח־המחוזי, מוסמך להחליט בנדון (שם הסם; תאריך הגדרתו כטעון־מירשם; הסיבה; הנחיות השימוש בסם; שימושים חוץ־הנחייתיים. |ע"י צרכני־סמים| הידועים לכם; תיאור מנגנון־ההחלטה בנושא זה' וכו')?
 6. האם כוללת סמכותם של הרוקח־המחוזי ו/או של הממונים עליו גם אף הרשות לבטל את הצורך במירשם לגבי סם זה או אחר, בהתאם להשתנות הנורמות הרפואיות, הפארמקולוגיות והאחרות - והאם יש תקדים כזה בישראל?
 7. ולחלופין: האם ניתן לערער על הפיכת סם או תרופה לטעוני־מירשם; מי רשאי לערער; לפני מי מתברר הערעור; וכו'?
 8. האם ניתן לערער על הכללת סם בשימת הסמים המסוכנים ו/או על סיווגו כ"קשה" או כ"רך"; מי רשאי לערער; לפני מי מתברר הערעור; וכו'?
 9. האם קיימת, בחוק ו/או במשרדך, הבדלה ברורה בין המונחים הבאים: "תרופה"; "תוצר פארמאקולוגי"; "סם־מרפא"; "סם";

"מזון סינתטי" – ומהן הנורמות להבדלה/ות משוערת/ות
זו/אלה?

10. האם המצב הקיים בתחום זה בישראל נראה לך – א.
אידיאלי? ב. מספק מאוד? ג. סביר? ד. מניח את הדעת
במידה חלקית? ה. טעון שיפורים ושינויים? (נא לפרט).
 11. האם מוכן משרדך לסבסד מחקרים על סמים, הנערכים על-
ידי גופים פרטיים כמונו – א. סבסוד מלא? ב. סבסוד חלקי?
ג. תלוי בכל מקרה ומקרה? (נא לפרט תקדימים סיבסודיים
כאלה, אם יש). ד. נגד איזו תמורה?
 12. מי רשאי – למרות האיסור החוקי על "סמים מסוכנים" –
להמשיך ולעשות בהם ניסויים, באילו תנאים, לאילו מטרות
וברשות מי/מה? האם יש בארץ תקדים, לפיו הורשו יחידים
(מדענים, אמנים, אנשי-רוח, אנשי-חוק, רופאים ואחרים)
להמשיך להשתמש ו/או להתחיל להשתמש למטרות מחקריות
ב"סם מסוכן" זה או אחר? בפיקוח מי/מה? באילו תנאים?
והאם יש דיווחים – שמיים או אלמוניים – על שימושים
יחידיים כאלה? ולחלופין: האם תהיו מוכנים להעמיד דיווחים
כאלה לרשותנו?
 13. בידודו הכימי של היסוד הפעיל בחשיש נעשה, כידוע, על-
ידי ישראלי (פרופ' רפאל משולם, מבית הספר לרוקחות
באוניברסיטה העברית ב-ים).
 14. למרות זאת ידוע לנו, כי לא בוצעו בארץ מחקרים נרחבים
על אנשים בחומר זה, למרות השימוד הנרחב-יחסית בקרב
האוכלוסייה המקומית.
- האם אין זו החמצה מצערת? והאם (ור' בהקשר זה גם עם סע'
11) ינקוט משרדך בעתיד יוזמה נוספת בתחום זה, שתאפשר
לפרופ' משולם הרחבת תחולת הגלייתו לצורך מסקנות חדשות
או נוספות, בין אם כחלק מהוויכוח, המתנהל עתה בין מדענים
בעולם על מידת "סמיותו" של החשיש (או המאריחואנה) ובין
אם ללא קשר לוויכוח זה? ולחלופין: האם בודק משרדך ברצינות
(ור' בהקשר זה גם סע' 4) את מחיקת החשיש והמאריחואנה ו/
או סמים אחרים מרשימת הסמים המוגדרים כ"מסוכנים"? האם
יש הבדלה, בחוק ו/או במשרדך, בין "סם" לבין גידול-חקלאי,
בעל תכונות "מסממות"? (נא לפרט- ור' בהקשר זה גם סע'
12). האם מקבלים מתמכרי-סמים בישראל – דוגמת המצב
באנגליה, למשל, מנות-סם בסדר-מינון זה או אחר (אילו סמים;
מידי מי/מה; תחת איזה פיקוח; ומהן הנורמות להכללת מתמכר
נתון ברשימה-מקבלים משוערת זו)?

אנו מודעים לעובדה, שתשובה מפורטת למכתבנו מצריכה עבודה משרדית לא־מבוטלת. נתאזר, איפוא, בסבלנות – שכן המידע הנ"ל דרוש לנו במלוא פירוטו האפשרי.

חנ'חן ובברכה,
יס/שא

המדור לחקר סמים

1. מכתבנו אל השר שם־טוב מיום 25.4.73
2. הבטחתך למענה מיום 20.5.73
3. תזכורת מיום 21.8.73

אל
הגב' א. הדר
מנהלת לשכת השר
משרד הבריאות
י"ם

ג.נ.,

הנדון: העדר כל תשובה ממך או ממר נעמן

במכתבך (2) הבטחת תשובה מפורטת, שתוכן ע"י מר נעמן ממשרדך, אליו אף העברת העתק של מכתבך אלינו (אותו מיענת אל חב' "דוד אבידן – המאה השלושים בע"מ", המפעילה את מרכזנו). למרות תזכורתנו (3) – טרם שמענו דבר וחצי־דבר ממר נעמן או ממך. הבחירות כבר חלפו (בינתיים), ואיכשהו הגיעה גם המלחמה אל קצה. האם מותר לנו לקוות, איפוא, כי תשיבו במפורט על פנייתנו? נודה לכם, אם תוכלו לצרף לתשובתכם גם תשובה אל השאלות הבאות:

1. מה הניע אתכם להגדיר כ"סמים מסוכנים" חרגיעים (טראנקיליזאנטים) ותמריצים (סטימיולאנטים)?
2. האם המונח "מסוכנים", עפ"י המינוח המקובל, נועד לבטא את הרעיון, כי מעתה והלאה יש לאמפיטאמינים, למשל, אותו מעמד כלחשיש, ל.ס.ד. או, להבדיל, הרואין?

3. אם התשובה לשאלה 2 היא חיובית, כי אז ניתן להאשים ב"החזקה" רבבות ומאות אלפי אזרחים, שעדיין יש בידם תרגיעים ותמריצים, אותם רכשו עפ"י מירשמים רפואיים, לא כן?
4. מה ההבדל בין מעמד הקודם של הסמים, שהוכנסו לרשימה האחרונה (ושהיו, למיטב ידיעתנו, טעוני-מירשם), לבין מעמדם הנוכחי, שאף הוא טעון-מירשם?
5. האם יש קשר בין התעוררותכם הפתאומית לגבי תמריצים לבין מציאת טבליות "ריטאלין" בידי חיילים מצריים? אם כן – כלום אין מקום לסבור, שקשר זה מוקשה במקצת, ואפילו עלול להעיד על בהילות אירלבאנטית? נראה לנו, מכל מקום, כי יש קשר ברור יותר בין "ריטאלין" לבין מפעל "סיבה" מאשר בין "ריטאלין" לצבא-מצריים.
6. לאור אי-ההבנה, שנשתררה בציבור לגבי צעדכם האחרון, האם יש בכוונתכם להבהיר, לפחות במישור המינוחי, את ההבדל הברור, לדעתנו, בין יחסכם לתמריצים ולתרגיעים לבין יחסכם ויחס החוק לסמים קשים או מסוכנים, השנויים פחות במחלוקת מבחינת הגדרתם?

חנ"חן ובברכה,
דוד אבידן
מנכ"ל

תרגומים לשבעה שירים של בוב דילן

בשנת 1973 דוד אבידן תרגם שבעה שירים של בוב דילן, יפים ומוזיקליים להפליא, ושלח אותם ליהודי־אמריקאי בשם עמנואל גלוברמן. תוכניתו של גלוברמן הייתה להעמיד מהדורה דו־לשונית שבה יכונסו כשלושים שירים של דילן בתרגומו של אבידן. גלוברמן ואבידן ניסו לעניין בכך את אנשיו של דילן וכן הוצאות שונות בארצות הברית, כולל הוצאת "קנופף" המפורסמת. אבידן אף הביע את רצונו לכתוב לדילן באופן אישי, "כעניין של נימוס בין כותבים". אולם ניסיונות הפנייה לא עוררו עניין והכפפה לא הורמה. הפרויקט נגזז והמלאכה לא הושלמה. לאחר נפילת הפרויקט, גלוברמן ביקש מאבידן להחזיר את הכסף ששילם לו כמקדמה בעד התרגומים, והאחרון, כמעט מיותר לציין, לא הסכים.

סיבה טובה לצחוק, רכבת מהירה לבכות / מאת בוב דילן

רכבת־הדואר, בייבי,

לא עושים חיים.

נשענים על החלון,

כל הלילה לא ישנים.

אם פתאום אני מת ואם

אני לא מגיע –

את, בייבי, תגיעי פלאים.

ואיך הירח, אמא,

זורח מבין העלים,

ואיך איש־המסילה, אמא,

מנפנף לרכבת דגלים.

ואיזו שמש יפה

שוקעת מעל לים,

ואיך הילדה שלי

שבאה אלי משם.

עכשיו החורף מגיע,

בחלונות יש כפור.

רציתי לומר לכולם,

אך לא יכולתי לעבור.

אני רוצה לאהוב אותך, בייבי,

אוהבך ולא שליטך.

אל תגידי שלא הזהרתי

אותך ואת רכבתך.

חזיונות ג'והנה / בוב דילן

לנסיכה שאולי אכפת לה

לפתע פונה הרוכל

אומר לה: "הראי לי אחד לא־טפיל –

ואני בשבילו מתפלל".

אבל כמו שלואיז אומרת

מה כבר אפשר לדרוש –

לפחות לא יזיק להשתדל.

ומדונה

מדונה עדין אינה –

ורואים על הכלוב חלודה ישנה

שם ישר מתחתית הבמה

הכנר

אל הדרך יצא

הוא רשם "נמחקו טורי זכות וחובה"

על גב משאית־הדגים הכבדה –

כאשר מצפוני השתגע.

המפוחית מנגנת

שיר־גשם, שיר־מות קר,

וחזיונות ג'והנה

הם כל מה שנשאר.

111
136

-
ה
ב
ה
ל
ה
ב
א
-

חזיונות ג'והנה / בוב דילן

אופיני ללילה לנסות להתחכם
 דווקא כשכבר ניסית להיות בשקט.
 הושבנו אותה נידחת,
 למרות שכולנו השתלדנו לשכוח.
 ולואיז אגרפה את הגשם
 וקראה לך לבוא ולפתוח.
 אורות הבהבו במחסן הסמוך,
 וצנור־החמום השתעל.
 מן הרדיו קולח לו זמר נמוך,
 ואין כאן מה
 לכבות, לבטל.
 רק לואיז ואהובה
 כל־כך ביחד
 וחזיונות ג'והנה הבלתי־נשכחת.

במגרש הריק, שבו הנשים
 משחקות בפרה עיוורת
 ושבּו הנערות כל הלילה
 זוממות לקפוץ לרכבת אחרת,
 שומר־הלילה מפנס פנסים,
 לא יודע אם הוא משוגע – או הגברת.
 לואיז
 היא בסדר
 לואיז ישנה.
 לואיז עדינה כמו מראה מלוטשת.
 אבל היא מבהירה בבהירות עליונה
 שג'והנה אינה.
 שדי־החשמל צוהלים בעצמות־הפנים
 במקום שבו חזיונות ג'והנה
 כבשו אותי מבפנים.
 חי ילד קטן אבוד
 כל־כך רציני המסכן
 מתרברב בסבלו
 הילד מת להסתכן.
 וכששמה צר ועולה
 הוא מזכיר נשיקות־פרידה.

יש לו חוצפה לתינוק
הערות לזרוק,
למלמל מלמולים ולצחוק
כשאני בפרוזדור הרחוק.

הוא איך להסביר
ולך תמצא פתרון
מדוע חזיונות ג'והנה
לא נותנים לי לישון.

בתוך המוזאונים
האינסוף עומד לדין.
קולות מהדהדים החוצה
עוד רגע קולות-עבדים.
אבל למונה-ליזה היו כבישים כחולים
יודעים לפי החיוך.

ראו איך פרחי-הקיר מתרגשים
כאשר נחירי-הנשים מתעטשים.
שמעו את בעל-השפם צוחק: "אי
אני לא מוצא את ידי

ורגלי!"
על ראש הפרד תלויים
משקפת ויהלום
אבל חזיונות ג'והנה
הם משהו איום.

אב הלילות / בוב דילן

אב הלילות,
אב יום מואר,
אב שהחושך אצלו לא נשאר.
אב שמצמיח לעוף זוג-כנפים,
אב שמותח קשתות בשמים.
אב הבדידות ואב הכאב
אב אהבה וגשם שוטף.

אב הימים
ואב הלילות,
אב השחורים
וצחור-הכלולות.
אב שבונה הר גבוה פתאום,
אב שקובע ענן במרום
אב הזמנים
ואב הזיות,
אב נהרות, נחלים, נְדִיאוֹת.

אב הגרגר,
אב הדגן,
אב הקרה
והחום, כמובן.
אב האויר
ואב העצים,
אב זכרונות שבלב מנצים.

אב הדקות
ואב הימים
אב שכבודו מהולל במרומים.

אני מרחם על המהגר / בוב דילן

אני מרחם על המהגר –
הוא אולי לעתים מתחרט,
פשע איך הוא מבזבז את כוחו,
אבל בסוף הוא תמיד נשאר בודד.

האיש אשר מרמה באצבעות,
אשר משקר בכל נשימה.
האיש שפוחד תמיד ממותו
ושונא את חייו בעוצמה.

אני מרחם על המהגר,
שכוחו מבזבז כך סתם,
שחי מתחת לשמי ברזל
ובוכה כמו גשם חם.
שאוכל אבל אינו מרוצה,
ששומע אך לא באוזניו.
שאוהב את הכסף בכל ליבו
ומפנה אליו את הגב.

115
136

אני מרחם על המהגר,
השוחה בבוץ כמו ביים.
כאשר רחובות־עירו גוססים, הוא
צוחק על כל העולם.
שלכל תקוותיו בא קץ קודר –
מתרסקות כמו זכוכית שבירה.
אני מרחם על המהגר,
כי חדות־חייו נגמרה.

למעלה במיצפה / בוב דילן

יש ודאי דרך לצאת מכאן,
אמר הבדחן לגנב.
יותר מדי גלגולים במשמרת –
אין לי מחליף עכשיו.
אנשי־עמקים את ייני שותים,
החורשים חופרים את שְׁדוֹתַי.
איש מהם לכל אורך הקו
לא יודע אם זה כדאי.

אין כל סיבה לצער,
אמר הגנב במנוחה.
רבים מאיתנו חושבים, שֶׁ
כל החיים הם בדיחה.
אבל שנינו בזה נתנסינו,
ולא זה סופנו המר,
אז בוא נדבר לענין עכשיו,
כי מתחיל להיות מאוחר.

כל הזמן במצפה הגבוה
לאופק צפו נסיכים,
כאשר הנשים נכנסו ויצאו
עם הנערים־השליחים.
בחוץ במרחב הפתוח
חתול־הביצות השתולל.
שני רוכבים דהרו בלילה,
והרוח לפתע ילל.

אהבה מתחת לאפס בלי גבול / בוב דילן

אהובתי מדברת בשקט,
בלי אלימות, בלי לחשוב.
לא צריכה להצהיר, שהיא נאמנה,
אבל היא אמתית כמו אש וכמו קרה.

אנשים נושאים ורדים
וזורקים הבטחות חסרות-ערך.
אבל היא מצטחקת כמו פרה –
אותה לא קונים באיגרת.

בכל דוכני הסדקית הם
מדברים בלשון עסקית הם,
ממשיכים לצטט כמו תקליט הם –
ורושמים על הקיר הדומם.

מדברים על עתיד לא בטוח,
אבל היא משוחחת בנחת –
היא יודעת: רק כשל מצליח,
אך הכשל אינו משתלם.

פגיון וגלימה הבהיקו,
הגבירות אור-נרות הדליקו.
בטקסי-פרשים על הלוח
גם רגלי נוקם ונוטר.

117
136

"כל שדרוש לי הוא כל הצבא הסובייטי ליום-צילומים אחד"

ב־1974 הציע אבידן לשלוויה הישראלית לצלם סרט באורך מלא בשם "כל שדרוש לי הוא כל הצבא הסובייטי ליום-צילומים אחד". כמו בסיפור של פיליפ ק. דיק, הסרט מגולל היסטוריה חלופית בתוך היסטוריה חלופית: במאי ישראלי (אבידן כמובן) מבקש לצלם סרט על כיבוש פראג בשם "כל שדרוש לי הוא כל הצבא הסובייטי ליום-צילומים אחד". הבמאי מסביר שסרט שכזה אפשר לצלם רק בישראל, הודות לנשק הסובייטי הרב שנפל לידי צה"ל במלחמת ששת הימים. הוא מקבל את מבוקשו – אך במהלך צילומי הסרט פולשת ברה"מ לסיני, והנשק הסובייטי (האביזרי-תפאורתי) והצבא האדום (המשוחק) נשלחים להילחם בצבא האדום האמיתי. במסמך "הערות לתקציר" הסביר המשורר כי "התסריט המלא, מעצם טיבו, יהיה כפוף מראש לקונפציית-ההפקה ולהיקפה המימוני. כך, למשל, ברור, כי אם יופק הסרט ע"י מח' הדראמה – וזו תקבל מצה"ל עזרה מסוימת בחינם – יוכל הדבר להכתיב מיסגרת דינאמית ורב-מצבית יותר לתסריט. אם, לעומת זאת, יופק הסרט ע"י חברה פרטית – וזו תצטרך לממן כל טאנק וכל מטוס – יהיה בכך משום הגבלה". לתקציר צורפה המודעה הנזכרת להלן, שכביכול פורסמה ב'ניו יורק טיימס', והיא אינה אלא התקציר להלן בתרגום לאנגלית. במרכז המודעה מופיעה תמונה של אבידן תחת הכיתוב: "WANTED: FOR ATTEMPTING TO SHOOT THE ENTIRE RED ARMY IN" "ISRAEL – REWARD: \$X,000,000 & no cents"

ALL I NEED IS THE ENTIRE RED ARMY FOR ONE SHOOTING DAY

Synopsis to a film script by David Avidan (C)
Copyrighted

(ז) כל הזכויות שמורות לדוד אבידן, רח' שמשון 11, ת"א
"כל מה שדרוש לי הוא כל הצבא הסובייטי ליום-צילומים אחד"
קובע משורר צעיר ובמאי-סרטי-מחתרת ישראלי, בהודיעו על
כוונתו להפיק סרט-באורך-מלא על כיבוש פראג בידי הרוסים,
כאן בישראל – ובהקדם.
"כל מה שדרוש לי הוא כל הצבא הסובייטי ליום-צילומים אחד"
הוא גם שמו של הסרט.
במסיבת-עיתונאים בתל-אביב משיב המשורר-הבמאי, דמות
שנוייה-במחלוקת בארצו, על שאלות הנוכחים:
מדוע דווקא נושא זה?
משום שזה עומד להיות סרט-המחאה בה"א הידיעה, סרטה של
המדוכאה במחאות. העניין הרמוס ביותר של השנים האחרונות.

לא פנתרים שחורים, לא וייט־קונג, לא מהומות בקאמפוסים – רק אנשים נחמדים ותמימים, אשר האמינו לפתע, כי יש להם סיכוי אל מול התקיף במימסדים. מצב־מחאה מיוחד במינו, יוצא־דופן במשפחת־מצבי־המחאה.

מאיזו בחינה?

מבחינה תיסכולית. זהו חומר זועק ומשווע לתיקשור, ואין כל אפשרות להופכו לסרט במיקומו המקורי דווקא בשל הסיבות, אשר הפכוהו לסוג זה של נושא.

אבל ביום מן הימים זה עשוי להשתנות. מדוע לא תניח לבמאי צ'כי כלשהו להפיק סרט כזה, כשהדבר יתאפשר?

שאלה פיקחית. אילו היה צ'כי כלשהו, ברגע כלשהו, בעמדת־סמכות מינהלית, שהייתה מקנה לו שלטון על מספר כזה של 'מיגים', 'סטאלינים' וחיילים רוסיים, הדרושים למימוש הפקה כזאת, לא היה צריך להפיק סרט – אלא פשוט לתת להם צו־תנועה בחזרה אל המקום ממנו באו.

מדוע יש להפיק סרט כזה בישראל דווקא?

זהו המקום היחיד בעולם כיום, מלבד רוסייה ובנות־בריתה, בו מצוי מספר מספיק של טנקים סובייטיים נסיעים, ואפילו 'מיגים' אחדים במצב־טיסה, כדי לאפשר הפקה כזאת. זה יהיה זול יותר מבניית דִמְאִים בקאליפורנייה או באיטלייה.

האם אין זה, איך לומר, לא־שיא־הדחיפות להפיק סרט כזה לאור הסלמת המעורבות הסובייטית בתעלה?

בדיוק להפך. ככל שנקדים להפוך את הדבר לבידיון – כן נעכב את הפיכתו למציאות. ומכל־מקום, יש לנו בינתיים הפסקת־אש קטנה וחמודה.

מסיבת־העיתונאים תמה – הפקת־הסרט מתחילה.

המשורר־הבמאי מפרסם מודעה גדולה ויקרה ב'ניו־יורק טיימס', בה הוא מודיע על כוונתו הפילמאית.

המודעה מכילה תקציר של התסריט.

זהו תקצירו של תסריט, הפתוח לשינויים מתמידים, כלומר: לאור התחרות הפרועה בין המציאות לבין הבידיון בחלק זה של העולם, יעניק לעצמו סרט זה, למן תחילת־הפקתו ועד לגמר־עריכתו, הזדמנות נדיבה לקלוט ולהטמיע את סוגי־המידע השונים והסותרים, שמציאות־משתנה זו תספק לו מדי יום ביומו, ולהפכם לחלק ממנו.

ובכן, התסריט מתאר את כיבוש פראג בידי הרוסים.

ואת מסיבת־העיתונאים בתל־אביב.

ואת מהלכי־ההפקה השונים, לרבות פירסום המודעה ב'ניו־יורק

טיימס'.

ואת דחפיו של המשורר-הבמאי הישראלי לנקיטת יוזמתו ההפקתית.

"כל מה שדרוש לי הוא כל הצבא הסובייטי ליום-צילומים אחד", חוזר ואומר המשורר-הבמאי, בצטטו כבר הפעם את שם סרטו המיועד.

"אחרי הכול", טוען הוא, "מה כבר היה כיבוש פראג בידי הרוסים אם לא יום-צילומים אחד גדול, שנמשך קצת יותר מעשרים וארבע שעות?"

וזוהי, אגב, תוצאת-לוואי, שסרט זה יעדיף לחסוך לעצמו. שכן צבאות מסויימים באים אומנם ליום-צילומים אחד – ונשארים לְשָׁנִים.

"כל מה שדרוש לי הוא כל הצבא הסובייטי ליום-צילומים אחד". ובכן, הוא מפרסם את מודעתו ב'ניו-יורק טיימס'.

ומצליח לגייס את הכסף להפקת סרטו.

ואפילו משכנע את משה דיין להעמיד לרשותו נשק סובייטי לצורך ההפקה.

והעניין מתחיל לזוז.

ואז התחרות בין הבידיון לבין המציאות-היומיומית-המקבילה נכנסת בבת-אחת להילוך גבוה.

לפתע מסתננת המציאות אל שדה-ההפקה: המעורבות הסובייטית נהפכת לניסיון ישיר לחציית התעלה.

ישראל מתארגנת לקרב-ייוש מר נגד מעצמה עולמית, בעוד ארה"ב עדיין מהססת, אם להתערב במהלך-האירועים על מישור-מעשי כלשהו.

הפקת הסרט מואטת, ולבסוף נפסקת כליל. כל השחקנים, הטכנאים – וכמובן הנשק הסובייטי עצמו – דרושים עתה

בחזית האמיתית, כך שהבידיון נהדף מחדש לתקופת-המתנה בלתי-מוגדרת. תפאורותיהם של רחובות פראגאיים מתמזגות עם רחובותיהן הריקים מגברים של הערים הישראליות לכלל קולאז' סיוטי אחד.

קרב-האוויר הגדול ביותר בחלק זה של העולם אורך יומיים. הרוסים נאלצים להיסוג.

מועצת-הביטחון מכריזה, באיחור כדרכה, על הפסקת-אש.

הסרט מסתיים בניסוי האטומי הישראלי הראשון בסיני, בד-בבד עם פתיחת שיחות שלום בין ישראל לבין מצריים אי-שם באירופה.

ההפקה מתחדשת, כשהיא מלווה בתקווה האופטימית, כי שיחות-

השלום תהיינה מהירות יותר מן הצלמים.
 "שכן אז", כפי שהמשורר-הבמאי מציג זאת, "זה יהיה יותר משעשע.
 ייתכן, שנצליח לארח כאן קצת צבא-סובייטי אמיתי ליום-צילומים
 אחד".

ובכן, שמו של הסרט המיועד הוא "כל מה שדרוש לי הוא כל הצבא
 הסובייטי ליום-צילומים אחד".

ולמעשה, זוהי אף המודעה, הנזכרת לעיל.

ושמו של הבמאי-המפיק הוא דוד אבידן.

כל הרוצה לראות סרט זה מופק מוזמן להתקשר אליי ישירות:

דוד אבידן

סרטי 'המאה השלושים'

רח' שמשון 11

ת"א

ישראל

טל. 77 17 23

סימוכים בארה"ב:

חברת-השירה האמריקנית, גראמרסי פארק 15, ניו-יורק, נ.י. 10003,
 לידי מר צ'ארלס א. וואגנר, מזכ"ל.

סרטי סרטוני-מחתרת 16 מ"מ של דוד אבידן ניתנים לשכירה מידי
 'פילם-מייקרוס' קואופרטיב בניו-יורק, נ.י., שדרת לקסינגטון 175.

הערה:

אם אתה נפתה לחשוד, כי מודעה זו היה תעלול-תעמולה ישראלי, ותר
 על הרעיון. אפשרות כזאת לא הייתה עולה לעולם על דעתם. אילו
 חשבו על-כך, היו מפיקי סרטים, לא מדינאים. כך שאין טעם שתפנה
 לממשלת-ישראל בעניין זה – עוד יחשבו, שאתה עובד בשביל דוד
 אבידן.

תיקשור עם קונפוציוס ואיינשטיין (בין היתר)

כמו ייטש ופסואה לפניו, גם אבידן נהג להפנות שאלות לרוחות ולמתים. בעיזבנו מצאנו עשרות תיקשורים וסיאנסים, בנושאים אישיים ("האם תר [אבידן, בנו - ע.כ.] יתקשר אליי מחר?") ולאומיים ("עם מי השלום הראשון?". רוחו של משה דיין קלעה: "ירדן"). המשורר אף הכין רשימת מכולת של תיקשורים, הכוללת אישים כסימון דה בובואר, יונה וולך, קארל יונג, תומאס מאן, ולדימיר מאיאקובסקי, ת.ס. אליוט, משה רבנו ואליסטר קראולי. אותם מתים שכבר זכו ל"טלפון" מאבידן הוקפו בעיגול. את התיקשורים ערך המשורר לבדו, או בצוותא עם מי שתהיה אשתו האחרונה, דפנה שחורי (שהרוחות, בשליטת אבידן כמובן, ניסו לשכנע אותה לנסוע לחל אביב לעיתים קרובות יותר). התיקשור שלהלן, המובא במלואו, נכתב בכתב ידו של אבידן על גבי נייר מכתבים של Assembly of the World's Religions 1990.

1. קונפוציוס

א

2. האם אתה קונפוציוס?

כן

פילוסופיה כן או לא?

3. למה

4. אולי

5. מהו מזלך? מידע

6. מידע

7. אסטרולוגיה סינית?

8. נמיגה

9. האם שכחת

10. רוצה לשלוח מישהו אחר?

11. מדוע אתה רוצה מישהו אחר?

12. נקם.

13 במי אתה רוצה לנקום.

14. ורד

17. מי היא ורד.

18. ורד. פה.

19. למה.

20. כן

21. כלום.

23. מה אתה חושב על לאו צה

24. 5

25. האם הוא 5 בדרגתו.
 26. טומאה.
 27. אולי
 28. לאו זה פה או הספר?
 29. הספר לא פה
 30. האם לאו זה פה
 31. לא.
 31. האם מדברים על לאו זה?
 32. שיטה.
 33. האם מדברים על השיטה.
 34. טומאה.
 35. האם אתה תוקף את לאו זה.
 36. אהבה.
 האם אתה רוצה לדבר אלי
 אמור כל אשר על לבך.
 אינסוף
 האם אתה רוצה לדבר על אינסוף.
 כלום.
 האם אתה רוצה לדבר על האין.
- 123
136
- האם בראת יש מאין.
 אהבה.
 האם אתה מזל דגים?
 פה
 האם מישה היה מזל דגים?
 צבא.
 מה עניין צבא
- האם מטריד אותך היקום?
 כמה דברים באין סוף?
 אין סוף.
 המהירות היורשת?
 מדע.
 100,000,000?
 גבורה
 בורא.
 האם זוהי קדושה
 כן.

רום
 צדק.
 האם מכיר את בודהה?
 יציאה.
 למה?
 אהבה.
 האם רוצה לשלוח מישהו אחר?
 כן.
 האם יש נצח פיזי?
 פה
 כן.
 מדוע מתים?
 אהבה.
 יותר מדי אהבה זה מוות?
 זיכרון.
 מוות זה זיכרון.
 ה' צבאות
 ה' הוא צוות?
 מדע
 המדע הוא מוות.
 כן.
 האם אתה רוצה להביא את אלוהים לשולחן.
 כן. גבורה.
 ה' מוזמן לשולחן.
 כן.
 2030 - 100,000,000?
 צבא
 האם אתה מדבר על פיזיקה?
 ספר
 איזה ספר?
 $X^0 - 8 - 6 \times$
 כמה
 כניסה נוספת?
 זיכרון.
 האם יש לך בעיות זיכרון.
 כן.
 האם אתה סנילי?
 קצת

למה?
האם הנוסחא לעיל היא התיאוריה?
שיטה
כן?
כן.
6 ימי הבריאה?
צדק.
האם אתה אלוהי המדע?
לא כלום.
האם אתה אלוהי הלא כלום?
אלמוות?
שיטה.
מסור את השיטה?
אהבה.
למד אותנו אהבה.
צבא.
חיי נצח? אהבה ספר צבא.
טומאה.
ע חורבן.
למה חורבן?
רום.
מה מצבנו היקומי ברגע זה.
מדע
כפוף למדע?
המתן.
ממין למצב הקיומי
למה?
האם שמעת על אלברט איינשטיין.
נמיגה.
האם שמעת על תורת היחסות?
נקם
איזה ספר?
רוצה לשלוח מישהו אחר.
האם אתה רוצה לשלוח את לאו-צה?
האם אתה רוצה לדבר על "לא כלום"
אהבה.
האם אתה רוצה שמישהו אחר ייצג אהבה?
צבא.

האם רוצה לשלוח צדק
 כן.
 שולח את איינשטיין. הבא את איינשטיין.
 המתן.
 אינשטיין.
 כן.
 האם מכיר את ה'?
 בורא
 מה אתה חוש עליו?
 צבא
 האם הוא ה'?
 ה'
 האם אתה מקנא ביהדות?
 צבא.
 האם אתה רוצה להגיד משהו על אקסגרם?
 כלום.
 איצ'ינג אקסגרם?
 צדק
 האם איצ'ינג זה צדק?
 יד
 דיבור.
 האם אתה יודע מי מדבר אליך?
 אח
 האם אח?
 פה
 רום
 גאו מי מינג.
 כן.
 מדוע אתה על השולחן.
 אהבה
 אם אתה אוהב אותי?
 כן.
 פילוסופיה מערבית
 כן.
 ורד.
 מה מעסיק אותך בורד.
 דיבור
 ספר

ספר האין סוף?

מידע

ספר המידע?

נמיגה.

חורבן.

איזה חורבן?

נמיגה.

מדוע

אהבה

פה

האיבה בין המינים מזיקה לאנושות?

צריך לחיות ביחד?

אולי

מה זה צעיר.

ה' - זכר

ורד - נקבה.

נקבה - צדק.

האם קשור לאדם השלישי?

מעדיף שפה אחרת.

כן.

מה אתה חושב על בודהה והאם הוא קיים?

כן.

מה זה בודהה

רום

האם גאו מינד בודהיסטי?

אולי

האם אני בודהיסטי?

0

- ומה שיטתך?

- ורד, גבורה, אולי, מידע צדק.

- גאו מינג. כותב ונוס בסינית על ורד

ת. - כמה ספרים

ש. - מנה את הספרים החשובים ביותר לך.

ת. - 2 ספר הצדק.

האם הכוונה לבראשית.

האם המידע הזה במותך הקיומי?

- כמה?

- האם על המידע במותך היקומי?

- כן
- ספר לי על המאה ה-30
- חורבן.
- האם האנושות תחיה?
- גבורה.
- ספר זכרון.
- או אינם ספר זכרון אתה רוצה שנכתוב.
- האם אתה רוצה לכתוב ספר על הקשר בין היד והיקום.
- קרב/קרבה.
- האם אתה רוצה לכתוב ספר נכתוב על הקשר בין קרב וקירבה.
- היקום. בוהו. ספר. יד. יקום. פה תורה אינסוף

- ש. האם אתה אלוהי המינוס
- ת. אהבה.
- ש. האם על כל מינוסים תכסה אהבה?
- ש. מרע. נמיגה. (?). למה. נמיגה.
- מנצל, יפה גבורה. בורא.
- אהבה, וורד בה.
- ש. רבוננו של עולם מי היא ורד.
- ת - גבורה. נמיגה. אינסוף.
- ש. האם ורד היא ונוס.
- ת - פֶּה
- ש. האם ורד היא חווה
- ת. - גבורה, אהבה.
- ש. - האם הכל נעשה באהבה.
- ת. - יקום. ורד. פה חיבור. לא. טומאה.
- ש - תן שיטתך לחיי נצח.
- ת - מינוס, בוהו, 5, טומאה. קרב/קרבה
- אהבה, 8, y, כמה, 6.
- ש. האם צדק איינשטיין היה שאמר כי המהירות היורשת למהירות האור תהיה 150 קמ"ש.
- ת. - 9.
- ש. - האם המהירות היורשת שתירש את מהירות האור תתחיל את הספרה 9?
- ת. - E-CM2≠
- 937 (y)

- יראה - לא תשוחרר
 - לא תשוחרר עד שתבטיח שתחזור שוב
 - עבר - עתיד
 האם כוונתך שבות בעבר או בעתיד.
 - כן.

3199X1 - 937

+פה +צדק - dissolve
 עבר עתיד + ספר X כפול 8 + נמיגה - או $y \neq$
 CM2 - E

באותה שנה תתגלה הנוסחא 2641 אלפיים שש מאות ארבעים ואחת

שני תרגומים לפסטיבל המשוררים הבינלאומי במשכנות שאננים

שני תרגומים של אבידן משנות התשעים שהוזמנו על ידי מנהל פסטיבל המשוררים הבינלאומי במשכנות שאננים, אלי גרינפלד. הראשון הוא תרגום לשיר של המשורר האמריקאי-ישראלי לארי פרייפלד, שנכתב מן הסתם בעקבות "אמריקה" של גינסברג. את שירתו המוקדמת כתב פרייפלד באמריקה בשנות השבעים ולאחר מכן עבר לתל אביב והחל לכתוב שירה בעברית (מבחר ראשון משיריו בעברית, "מלון שחור", ראה אור בשנת 2015 בתרגומו של עודד פלד בהוצאת "קשב לשירה"). התרגום השני הוא לשיר של ג'ולז, משוררת ופרפורמריט בריטית. שירתה הווידיית עוסקת בסמים, אלימות, עוני, מחלות נפש, על רקע העיירות העניות בצפון אנגליה. נתן זך, בשור שמרני במיוחד ב"עולם הזה", תהה על הנהייה התרבותית אחר "תרבות מלוכלכת", או במילותיו "הפואטיקה והקסם של האשפה", שלפיו החלה לתת את אותותיה בתרבות העברית כולה. בין השאר הוא מציין שם את אהוד מנור, שהתלהב מ"משוררת אנגלייה בשם ג'ולז" אשר לפי מנור: "נושפת את זעמו של דור הסובל מסמים, מגורים גרועים, פוליטיקה שמרנית, עוני ונישואין". "דור הסובל מנישואין?" תהה בפליאה זך.

130
136

לארי פרייפלד

ישראל, את משגעת אותי מאנגלית: דוד אבידן

ישראל, את משגעת אותי, את התרופה היחידה למחלה יהודית
מסויימת,
ישראל, אנחנו תוהים לפעמים, אם הריפוי שווה את המחלה.
ישראל, את משגעת אותי. אנחנו מחכים לטלפון מהמשיח
ותמהים,
אם יש לו מספיק אסימונים ברקיע ליצור קשר.
ישראל, את משגעת אותי, אני אוהב אותך כמו את אהבתי
הראשונה,
אבל המעטת-הערך המשוקמקת שלך גורמת לי להרגיש דפוק ולא
יעיל, כאשר
מישהו
נותן לי עודף ממאה שקל.
ישראל, הפרחות שחורות-השיער שלך משגעות אותי
עם עיניהן החודרות ועם נשיקותיהן הבלתי-מתמסרות של רק-אם-
תחתן-איתי.
ישראל, את משגעת אותי ביפו, כאשר אני מחפש לווייתן,

שיבלע אותי על טירופי
 היהודי המוחלט,
 ואני שוחר את ליבך בירושלים ובתל-אביב,
 מונה את שקליי לוודא, שיש לי מספיק כסף להגיע לשם.
 ישראל, תני לי הזדמנות. החמסין שלך נושב על פניי כמו יבשן ענק
 מהוליווד
 אבל מקומות כמו יומה ואריזונה.
 ישראל, את מבלבלת לי את הביצים.
 יום אחד אני הולך לי ואוהב אותך וביום האחר
 אני ממש שונא אותך. אני מחפש פרוטקציה, אותו סוג של
 פרוטקציה,
 שלא תגרום לי להרגיש מרומה.
 ישראל, את נהפכת להרגל שקשה לי להיגמל ממנו, להרגשה שקשה לי
 לחיות בלעדך, לשיגעון דוגר במהפכות ובמהפכות-הנגד.
 אני משתין על הכלכלה שלך המרוסקת ועל עשרים ושמונה מפלגותיך.
 אני משתין על חילופי-השבויים שלך ועל מס-הנסיעות שביטלת
 בינתיים.
 את לגביי כמו לראות מישהו הולך משום שאני נשאר מאחור –
 ואני חש כמו איש-ביטחון בלילה בנתב"ג המבועת
 מחכה לך שתחזרי אליי מחו"ל.
 ישראל, אני בא אליך, יהודי מבית-הארווארד, עם בן-דודי סיימור, זן
 נדיר ומסוכן.
 הוא צועד הלוך וחזור כמו זאב במוזאון-השממה לאורך חוף תל-אביב.
 ישראל, עשי ממני מישהו ומשהו שמידמיין לי,
 עשי ממני משהו ארוך וצנום כמו גרעין חמנייה,
 רחב וריק כמו מיכל-הגז או חשבון-הבנק שלי.
 ישראל, לא אכפת לי שאלוהים מעניק את הרעים ומתגמל את הטובים,
 משום שכל זה לא לעניין.
 ישראל, את משגעת אותי, ורבים שואלים מדוע אני בכלל גר כאן,
 דווקא כאן, רק משום שאין לאן לברוח ומשום שישראל
 היא ממלכת-היהודים וכאן עוד מדינת-עבדות גויית, ומשום שעליתי
 אליה כדי לסייע, בין השאר, בהצלת הזנים הנכחדים.
 נשי ישראל, אמהות ונערות, פתחו את רגליכן ותנו למשיח לחדור –
 הרי הוא
 מחכה
 כל החיים לאם היהודייה המפורסמת כדי לטפס עליה.

ג'ולז

מרי

מאנגלית: דוד אבידן

תמיד חשבתי לעצמי שכל־כך שקט בבית־חולים,
 ניקיון בוהק, סדינים צחים כשלג
 שקופים ישר מהמכבסה, מקופלים למשעי מבעד
 לצורות הדוממות של החולים הישנים –
 כל העניין הזה של אופרות־סבון ומיתוס.
 שוב, זה לא היה שהייתי במקום שהייתי,
 נקייה ומסודרת, כן, אבל הרעש עלה וירד
 עם קצבי היום והלילה של המחלה.
 אחיות, עייפות ותמיד מאומצות לקראת
 השעות הארוכות של העבודה הקשה, משוטטות בלי הרף
 לאורכו ולרוחבו של חדר־החולים, גוררות את עצמן
 ממשמרת אינסופית אחת לשנייה.

לא הייתי ממש חולה רק להסתכלות
 של לילה, בסדר בהשוואה
 לנשים אחרות, נפוחות וזזות
 על מיטותיהן המקופלות,
 מכולם יכולת להבחין במרי
 בקלות, בלי שיבחינו בך. אבל כשעברתי
 על פניה, היא אמרה לי
 "בואי ודברי אליי", אז דיברתי.
 ישבתי על מיטתה והסתכלתי בה
 פני שעווה קטנים וחיוורים כמו
 בובה ויקטוריאנית, בלי שמץ צבע,
 גבות לא מרוטות ושיער חום קצת ומוזנח.
 שאלתי אותה מה לא בסדר איתה –
 "אני על־ממוננת" היא אמרה במין גאוה,
 כאילו זה היה הדבר המעניין היחיד
 שעשתה אי־פעם.
 היא בלעה בקבוק שלם של משככי־כאבים
 והכינה את עצמה למוות בגיל 21.
 אבל היא התעוררה עם נזק בכבד. בבית־חולים,
 ובצילה של סכיזופרניה.
 הפחד נע מאחורי עיניה הכהות

כשאמרה חזור ואמור:

"הם רוצים להעביר אותי ל"לינדפילד" -
אני לא חייבת ללכת לשם נכון?"

נאלצתי להשיב לה, אימת בית-החולים לחולי-נפש
מכסה גם את ראשי, חובטת
בכנפיה האפורות המקונטרות בבהלה עיוורת,
כשפי מחייבש וקצב פעימות הלב גובר.
אמרתי את הדברים שאומרים חדלי-האונים
למען הנוחות לנוכח הביעות
עד שקולו הדביק של העובד הסוציאלי,
עם קולו המתפנק של כהן-בשעות-הפנאי,
סילק אותי משם.

ישבתי על מיטתי והסתכלתי
בזמן שהם ניסו לשכנע אותה ללכת בשקט.
ראיתי את אצבעותיה העבות נצמדות לשמיכה,
יכולתי לשמוע את פתיל קולה האבובי
במחאה על מילמוליהם השמונוניים.
כל חדר-החולים נמלא מתח.
דמעות שִׁקְקוּ את גרוני והתפללתי
למעין נס של חירות,
שיושיע אותה מגורלה ואותי מסיוטיי.
אבל הם עטפו אותה בשמיכתה, גלגלו אותה
סביבה כמו תחבושת, כדי שיוכלו לומר
שהם לא משתמשים יותר בכותנות-כפייה,
והם גלגלו אותה החוצה כולה נתמכת.
כשעברו על פניי הסבה את ראשה לאחור,
עיני-חם בוערות במגדל-השן של פניה.
"שלום", היא אמרה בקול ילד,
ואז היא נעלמה... ואני נשארתי.

מכתב לפרופ' איתמר אבן־זהר

בשנותיו האחרונות פנשו אבידן על פרס נובל לספרות, ובעיזבוננו מצאנו כמה רשימות מצאי של פרסומיו, ובעיקר של תרגומיו (העצמיים והחוץ־עצמיים), שהוכנו לאקדמיה השוודית. המכתב המצחיק שמובא כאן רותם לפנשזיה הזאת את פרופ' איתמר אבן־זהר מהחוג לתורת הספרות באוניברסיטת תל אביב, והוא כולל סייד סקוטי, סייד בריטי ומעין הצהרת נאמנות של חתן־פרס־נובל־העתידי לשפה העברית.

אל

פרופ' איתמר אבן־זהר
(פאקסית/אישי ביד/ע"י מכון פורטר)
אונ. ת"א, החוג לתורת הספרות

איתמר יקירי,

אני נמצא עד יום ו' כולל (19.02) במישינות שאננים, סוויטה 9/ב, בעוד אשר סייד סקוטי וסייד בריטי מבצעים תעלולים שיפוציים בדירתי בשמשון.

להלן מיספר תיזכורות:

אנא אשר, אם קיבלת את הקלטת העברית־אנגלית ואם האזנת לה;

אנא אשר כנ"ל, אם קיבלת העתקי פאקסים לוועדת פרס־נובל בגין:

תרגום מיבחר לאיטלקית;

תרגומים מהונגרית (אתה מכיר שפה תמוהה זו?)

אנא אשר, אם ועדת־נובל תרצה קלטת כזאת ו/או אם אתה תעתיק להם אחת ותעביר ישירות לסטוקהולם.

הבטחת להמציא לי מיכתב נוסף להתכתבויות/אוניברסיטאות, המדגיש את כישוריי ללמד ספרות עברית נטו, בעיקר של המאה העשרים, אבל גם ימי־הביניים ותקופת־המיקרא־הממדרשים.

הערה: לבקשתך – ובהמשך לשיחתנו האחרונה – אני מודיע לך, כי זכות גדולה היא לכתוב עברית וכי, לדעתי, אין שפה טובה ממנה על כדור הארץ, ככל שחושיי הטראנס־לשוניים יכולים

להעיד. אני מקווה, שהערה זו, אשר תפותח בבוא־הזמן לכלל מסה, אולי ל"הספרות", תניח את דעתך לגבי הבידוח הזניח של יודאו־גרמנו־רוסו־יפאנו־אמריקני, שככלות הכול אינו אלא ניסוח, ואין הדעת סובלת התערבות בענייני ניסוחים נוצצים.

לגבי פרס־נובל: ביררתי, ממקורות מקורבים אליי ואל האקדמייה, ונתעורר בי הרושם, שדצמבר '93 אינו משימה בלתי־אפשרית: ושדצמבר '94 הוא משימה עבירה (מאוד).
לידיעתך ולטיפולך, שהרי האינטרנט הוא של כולנו. שלך, דוד בוריסוביץ' אבידנסקי

